סדר נשים סידר אחר סדר מועד. כדאכמכוהו אקרא והיה אמונת עתך הוסן. וכבר דברתי בזה בפתיחה. וכתב הרמב"ם ראה להקדים דיני נשים לדיני נזיקין כדי ללכת אחרי הכתוב שנא' כי ימכור איש את בתו לאמה. וכי יצאו אנשים ונגפו אשה הרה. ואח"כ כי יגח שור את איש. ובשביל זה הקדים סדר נשים על סדר נזיקין:

מסכת יבמות. כתב הרמב"ם התחיל במסכת יבמות. והטעם שהצריכהו להתחיל ביבמות. ולא התחיל במסכת כתובות. ועיון הסכל נותן שהיתה ראויה להקדים. אבל עשה זה מפני שהנשואים הוא דבר טומד ברשות אדם ורצונו. דאין נכ"ד לכוף אדם עד שיאמר אמה. אבל היבום הוא מוכרח לעשותו ונומר לו או חלון או יבם והתחלה בדברים המוכרחים הוא הנכון והראוי מן הדבר שאינם מוכרחים ועל כן התחיל ביבמות. וסידר אחר כך כתובות עכ"ל. ואע"ג דאמר רב הונא בפ"ק דקדושין דף כ"ט בן כ' ולא נשא כל ימיו בהריהור עבירה וכן הגא דבי ר"י עד כ' שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עצמותיו לא משמע ליה להרמב"ם שמפני כן יכפוהו הב"ד דא"כ ס"ל למתני בהדיא כופין אותו וכן בפט"ו מהל' אישות שהעתיק דברים אלו. לא ביאר בהם שיכופו אותו. אבל הרא"ש בספ"ו דיבמות כתב שסיה נכון ברווק שעברו עליו כ' שנה ואינו רוצה לישא אשה שיכפוהו ב"ד לישא לקיים פריה ורביה כמו שאר מצות עשה שמכין אותו עד שתלא נפשו ע"כ ואפשר לי לומר כיון דתניא התם בקדושין לעיל מהך לגמוד תורה ולישא אשה ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה ומצינו בפ"ו דיבמות דף ס"ג בבן עזאי שהשקה נפשו בתורה ולא נשא כל ימיו. וגמלא ולא פסיקא כפייה זו. דדילמא השקה נפשו בתורה כבן עזאי. א"נ דגי' הרא"ש כגי' התוס' בסוף מ"ק [כ"ח ע"ב ד"ה בלע] דגרסי מועד קטן בסוף סדר מועד וכתבו דמש"ה מתחיל סדר נשים ביבמות. כדי להסמיך פורענות לפורענות. ועוד גראה לי טעם שהקדים מסכת יבמות לפי שבה נתפרשו האסורים לבא בקהל וזה ראוי להקדים לדיניה אישות [ולי נראה לתת עוד טעם טוב. שהקדים מסכת יבמות לפי שהיבום לקיים שתי מצות. אחת היא לקיים זרע לאחיו. ואחת לקיים מצות פריה ורביה ומקרא מלא מוכיח הענין מן האחד. כנ"ל וק"ל]:

ר"ע מברטנורה **חמש עשרה נשים פרק א יבמות** תוספת יו"ט ציונים

פרק א **א חמש** עשרה נשים פוטרות צרותיהן. שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו שתי נשים ומת בלא בנים שהיהן פטורות שנאמר (ויקרא י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה שאין תלמוד לומר עליה אלא ללמדך שאפילו יבמתו שנאמר בה (דברים כ"ה) יבמה יבא עליה אם היא אשה אל אחותה לא תקח והוא הדין לשאר עריות שיש בהן כרת. ואין לי אלא היא לרתה מנין שאם אתה אומר תולגת אתי למימר דתיבום אלא מצוה שכיון דבמקום מצוה הוא דאסורה ושלא במקום מצוה כגון לכרי שנעשה אחתו ולו אשה אחרת ומת מותרת אשתו לאחיו כדתנן במשנה ג' מצוה הכי תני פוטרות ולא אוסרות דאי תני אוסרות משמע שהבא אוסרתה עליו ליקח והוא הדין בלא במקום מצוה: פוטרות צרותיהן. דאילו הן עצמן דפטורות מלאא דפטיטא ולא אלטריך למתני דודאי דלא אתי עשה דיבום ודוחה לא תעשה שיש בו כרת והא דכתב עליה כדפירש הר"ב משום דרשא דלעור הוא דאלטריך ליה. גמרא דף ח'. ומ"ש הר"ב והוא הדין לשאר עריות דאמר קרא (ויקרא י"ח) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הוקשו כל העריות כולן להדדי. גמרא שם. ומ"ש הר"ב צרת לרתה מנין תלמוד לומר לצרור וכו' התורה ריבתה צרות הרבה גמרא דף י"ג: מן החליצה. שנאמר (דברים כ"ה) ועלתה יבמתו השערה וגו' מאן יבמי וגו' וחלצה נעלו כל הטוענה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה אלא תפטר כמ"ש הר"ב במשנה י' פרק ד': ומן היבום. להכי לא סגי ליה למתני מן החליצה לחודיה לאתמוטינן דמצות חליצה קודמת. גמרא [דף ג.] ואע"ג דמשנה שלימה היא סוף פרק קמא דכתובות

חמש

עשרה נשים[*] א) פוטרות צרותיהן ב) וצרות צרותיהן ג) מן החליצה ומן היבום עד סוף

פרק א **א חמש** עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו'. מצינו דהכא וכן דסיפא הרי אלו וכו'. למשומי לרת לאילונית שהכיר בה לו לרת קטנה ממאנת ביבם [*]גזירה משום לרת בתו ממאנת לו לרת מחזיר גרושתו. גמרא. וכתבו התוס' דהיינו טעמא דתני נשים ולא עריות כדתני בסיפא דאי הוי תני עריות הוה משמע דלמשומי עריות דלא קחשיב קאתי: פוטרות. לא הני אוסרות אף על גב דודאי איסורא איכא ליבם. ולאתון נמי שייך למיסר שאם אתה אומר תולגת אתי למימר דתיבם אלא מבוס שכיון דבמקום מצוה הוא דאסורה ושלא במקום מצוה כגון לכרי שנעשה אחתו ולו אשה אחרת ומת מותרת אשתו לאחיו כדתנן במשנה ג' מבוס הכי תני פוטרות ולא אוסרות דאי תני אוסרות משמע שהבא אוסרתה עליו ליקח והוא הדין בלא במקום מצוה: פוטרות צרותיהן. [*]דאילו הן עצמן דפטורות מלאא דפטיטא ולא אלטריך למתני דודאי דלא אתי עשה דיבום ודוחה לא תעשה שיש בו כרת והא דכתב עליה כדפירש הר"ב משום דרשא דלעור הוא דאלטריך ליה. גמרא דף ח'. ומ"ש הר"ב והוא הדין לשאר עריות דאמר קרא (ויקרא י"ח) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הוקשו כל העריות כולן להדדי. גמרא שם. ומ"ש הר"ב צרת לרתה מנין תלמוד לומר לצרור וכו' התורה ריבתה צרות הרבה גמרא דף י"ג: מן החליצה. שנאמר (דברים כ"ה) ועלתה יבמתו השערה וגו' מאן יבמי וגו' וחלצה נעלו כל הטוענה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה אלא תפטר כמ"ש הר"ב במשנה י' פרק ד': ומן היבום. להכי לא סגי ליה למתני מן החליצה לחודיה לאתמוטינן דמצות חליצה קודמת. גמרא [דף ג.] ואע"ג דמשנה שלימה היא סוף פרק קמא דכתובות

פ"א א חמש עשרה כ' ע"ח ירו' שקיים פ"ם ה"ח. מ"כ קדושים פי"ח מפרי תגלה פ' רפ"ה. מיי' פ"ו מה' יבום ה"ל ממצ. ע' נ"ח מוש"ע אה"ע סעי' קע"ג סעי' ח':

תוספות חדשים

פ"א א חוי"ט ד"ה ומן היבום כו' חלילה קודמת. גמרא. דהשתא דקתני תמוייהו ומני חלילה ברישא משמע דחלילה קודמת אבל לי לא הוי תנא אלא חלילה לחוד לא משמע מידי. (תוס'):

תוספות רע"ק

פ"א א [אות א] במשנה חמש עשרה נשים. לדעת הפוסקים שכתבתי בגליון פ"א מ"ב דסיטה. דסוטה ודאי היא וצדתה פטורים. הא דלא חשיב הבא סוטה. היינו משום דלא משבחת לה בצרת צרה: גמרא דף ג' ע"ב: [אות ב] תוי"ט ד"ה מ"ר. גזירה משום צרת. היינו דצרת ממאנת אסורה ליבם משום גזירה דצרת בתו ממאנת דאסורה כיון דלא מיאנת בחיי בעלה כמ"ש תוי"ט במשנה ב'. ואולם אף דגם רש"י פי' כן בסוגיא (דף ג' ב') דבא למעוטי דאף דאסורה ליבום מ"מ בעי חליצה. מ"מ

יכין תפארת ישראל יכין

פרק א א) דכ"ל עריות אסורות מדאורייתא, ו' מהן לו אפשר שיעשו לאחיו מאביו, דאסורות לו, והן הנזכרים להלן במ"ג, וע"ו הנשארות הן שנשמו כאן: ב) דבנשמת א' מהן לאחיו, ולו נ"כ אשה אחרת, ומת בלא בנים, ואין לו אח אלא זה שאחת עליו ערוה, שהיהן פטורות מחליצה ומיבום ממנו: ג) שאם היה לו עוד אח אחר שאינו קרובות לו, ונתיבמה לו לרת הערוה, ולו עוד אשה

אור גדול

פרק א א בתוי"ט ד"ה ובת בתו כו'. לכאורה איננו מספיק דהא בבת אשתו אף דתני בת אשתו אפ"ה תני בת בת בנה ברישא קודם בת בתה. ונראה דזהו נופיה הטעם דהתם אין טעם להתנא לשנות מהפסוק דהא בפסוק כתיב ג"כ בתה ואפ"ה כתב בת בתה ברישא ומש"ה שנה כן משא"כ בבתו דבתורה לא כתיב בתו וא"כ אית ליה טעם לשנות ממה שכתוב בתורה וכמ"ש התוי"ט מש"ה שינה וא"ש:

קשה לי הא להדיא מסקי' להלכה די"ב ב' דרצת ממאנת מותרת ליבום וא"כ בא למעט דאף דהממאנת אסורה ליבום מ"מ צרתה מותרת וצ"ע: [אות ג] בתוי"ט ד"ה פוטרות דאלו הן עצמן. כך משני רבא בסוגין ד' ח' דערוה עצמה ל"צ קרא וכתבו תוס' וא"ת ורא איצטריך להיכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא נימא הואיל ואשתרי אשתרי. וי"ל דרבא לית ליה דעולא וס' דביאה במקצת ל"ש ביאה. ובפורי אבן מגילה דף ג' ד"ה ולאחותו כ' לדחות דברי תוספות דמשמעות הסוגיא בזבחים דף ל"ב דרבא ס"ל דביאה במקצת ש"ב אלא דמעיקרא ליתא לקושית תוספות דהא להדיא מבואר בזבחים שם דרבא ס"ל דבהיתירא לא אמרינן הואיל והותרה הותרה. ולענ"ד במתכ"ת אין אלו אלא דברי תימה דאם יסבור רבא דביאה במקצת ש"ב יקשה קושית הש"ס אההיא דמצורע שראה קרי הא עשה שיש בו כרת הוא ושינוי' דעולא הואיל והותרה ליתא לרבא דבמצורע דהיתירא חא ל"א הואיל והותרה. ומוכח דאי דרבא ס"ל ל"ש ביאה. וקושייתו על קושית תוס' דלהדיא ס"ל לרבא דבהיתירא ל"א הואיל והותרה. אינו מבואר יש להדיא כן אלא דעל סה דאסר אביי דדוקא בהיתירא אמרינן הואיל והותרה אבל בדיחוי ל"א הואיל ונדחה ועל זה אמר רבא דאיסבא מסתברא היינו דאדרבה אם יש חלק

[סדר נשים ח"א] **אלף**

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דבכורות כבר כתבתי בריש ברכות בשם התוספות דרגילין המשניות לשנות בקולר אף למה שמפורש כבר ועיין במשנה ג' פרק י"א מ"ט שם בש"ד: בתו ובת בתו וכו'. פירש הר"ב דנפקא מעורות בת בנך וגו' בק"ו דאם בת בנו אסור כ"ם בתו ועיין בגמרא פ"ט דסנהדרין דף ע"ו לענין אין מוכיח מן הדין דהכא גלוי מלתא היא א"ג אחיא הגה הגה אחיא זמה זמה. ועי' מ"ש בריש ב"ק. והא דנקט סידרא דלא ככתוב. מפ' בגמ' דתנא קורבה [קורבה] נקט בתו בת בתו ובת בנו בנו קרובי עצמו הן ואחידי דתנא ג' דורות למטה דידיה הגא נמי ג' דורות למטה דידה ואחידי דתנא ג' דורות למטה דידה תני נמי ג' דורות למעלה דידה ותנא אחותו ואחות אמו ואחידי דאחיי בלאסור אחות תנא אחות אבתו ובדין הוא דלקדמה לכלתו [דאמירא טפי א"ג הוה קורבה דעצמו] מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו [והוא הדין מקמי אשת אחיו מאמו] אלא אחידי דאחיי בלאסור אחות תנא אשת אחיו שלא היה בעולמו והדר תנא כלתו. גמרא: ובת בתו ובת בנו. ובפרק ג' דכתובות וכן בריש פרק ט' דסנהדרין נסיב ליה נמי הכי וגראה לי טעמא דתנא [דאחידי] דאחיי בבתו ניחא ליה למנקט בתרא בת בתו אבל קרא דלא כתב בהדיא בתו ניחא ליה למנקט בת בנך בריש דרשא דזכריס עדיפי: חמותו °שמת בעלה ונשאה אחיו ומת בלא בנים. רש"י. ומ"ש משום ערות אשה ובתה וכו' ויש בכלל זה חמותו וכו' עיין ריש פ"ט דסנהדרין: אחותו מאמו וכו'. פירש הר"ב אין יבום אלא באחיו מן האב דילפינן אחות אחות מבני יעקב דכתיב הכא (שם) כי ישבו אחים והתם כתיב (בראשית מ"ב) שנים עשר עבדיך אחים [אנחנו] בני אביו ולא ילפינן מלוט דכתיב (שם י"ג) כי אנשים אחים אנחנו דלהכי כתב רחמנא יחדיו. ולא כתב יחדיו לחוד הוה אמינא עד דמיחדו בהדא ואימא גמרא פ"ב ד' י"ז ע"ב: ואשת אחיו שלא היה בעולמו. פירש הר"ב כגון ראובן שמת וכו' ועולה לו וכו' ויבם שמעון וכו' וכפירש"י וכתבו המפרשים דלא נקטה בדיוקא אלא דבעי לפירושי לדברי הכל ומיהו אליבא דהלכתא קיי"ל כרבנן דפרק ב' [משנה ג'] דאסירא עליה בין שעלה ואחר כך יבם בין יבם ואח"כ עולה. ע"י. ומ"ש הר"ב שנאמר כי ישבו אחים יחדיו שהיה להם

ישיבה

מכין ת"ל לעור לרת לרתה מכין ת"ל לגרור דמשמע לא הקח לא היא ולא לרתה ולא לרת לרתה: בתו ובת בתו וכו'. בבתו מאנוסתו וכן בת בתו ובת בנו דאילו בתו מאנוסתו היינו בת אנוסתו דכיון דכתיב (ויקרא י"ח) ערות אשה ובתה לא תגלה היינו אחר אבל בתו מאנוסתו לא נפיק מהאי קרא דאשה על ידי קדושין משמע אלא נפקא מעורות בת בנך לו בת בתך (שם): חמותו ואם חמותו ואם חמיו. כל אלו אסורות לו מכוס ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו ואם חמיו: אחותו מאמו. שנאמר לאחיו מאביו ומת וכן אחות אמו שאין יבום אלא באחיו מן האב דילפינן אחות אחות מבני יעקב מה להלן מן האב אף על פי שאין מן האם נמי לא שנא: ואשת אחיו מאמו. שמת ונשאה אחיו מאביו שהיה נכריה אלו ומת בלא בנים ונפלה לפניו ליבום ואסורה לו לפי שהיתה תחלה אשת אחיו מאמו ואסורה לו עולמית דכתיב (שם) ערות אשת אחיך ודרשינן אחיך בין מן האב בין מן האם: ואשת אחיו שלא היה בעולמו. כגון ראובן שמת בלא בנים ועולה לו אח לאחר מיתה ושמו לוי ויבם שמעון את אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו שתיהן פטורות לפי שאשת ראובן שנשאת לשמעון אסורה ללוי בכרת לפי שמיעטה הכתוב מיבום מלוי °שנאמר (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם יבמה אחת בעולם הלכך כשמת ראובן נאסרה על לוי איסור עולם כאשה אח בים לו בנים ואף ע"פ שעתה נפלה מכת נשואי שמעון שהיה בעולמו אסורה לו מחמת ראובן וכשם שהיא אסורה כך צרתה אסורה: וכלתו. שמת בנו ונשאה אחיו וכלתו אסורה עליו איסור עולם ואפילו אחר שמת בנו: וכולן אם מתו. כגון שמתה בתו קודם מיתת אחיו או שמיאנה בו

יכין תפארת ישראל יכין

אשה אחרת, ומת גם הוא בלי בנים, פטורות שתיהן מחליצה ומיבום מהאח הג' שהיה לו קורבה בבית אם הראשון: ד) ר"ע אפילו צרת צרת לצרתה וכו': ה) הנך ג', בתו ובנו מאנוסתו או מפותתו מיירי, דאלו מאנוסתו, היינו בת אשתו ובת בנה דתני להלן [ותנא קורבה קורבה נקט בריש], בתו ובת בתו וכו', הן ג' דורות למטה דידי', והדר נקט נמי ג' דורות למטה דאשתו ותנא נקט נמי ג' דורות למעלה דאשתו, חמותו ואם וכו'. דלמעלה דידיה לא אפשר דלנקט, דהרי כולן אסורות לאחיו, דמתני' אחיו כמ"ד אמטת אחיו אסורה. כד' ב מ"ג, והדר תנא כ' דורות באחות דידיה, באחות אמו ואחותו מאמו, והדר נקט חד אחות האסורה מקורבה דאשתו, והדר תנא כ' דורות באחיות

דקורבה דידיה, באשת אחיו מאמו ואבת אחיו מאביו שלא היה בעולמו, ולבתר בולהו תנא בלתו, שהיא אחות של קורבה למטה דידיה]: ו) הקדים בת בנה לבת בתה, מדמוקדמין בקרא סוף פרשה אחרי, משא"כ בריש מדאחיי בבת, הקדים נמי בת הבת לבת הבן: ז) שמת בעלה ונשאה אחיו מאביו [כך כתב רש"י, מיהו אפשר נמי לומר דמיירי שנשאה בתה מאחיו, ומתה, ואח"כ מת אחיו]: ח) שמעון שייבם אשת ראובן, ומת גם שמעון בלא בנים, אסורה האשה שייבם שמעון, ללוי שנולד אחר מיתת ראובן, בין שייבמה שמעון ואח"כ נולד, או לויסבא: ט) כל הערוות הנ"ל: י) בחיי אחיו

נתיי

שנשא בת אחיו ומתה ואח"כ מת אחיו היינו כיון דיש פלוגתא בזה ביבמות דף צ"ד ב' דרע"ק ס' דחמותו לאחר מיתת בתה אינה בשריפה וברש"י סנהדרין דף ע"ו דחמותו בזאת ליתא רק באיור שוכב עם חותנתו. משמע דאפילו כרת ליכא לרע"ק רק איסורא בעלמא (ודלא כתוספות ביבמות דצ"ד) א"כ אינה בכלל ערוה מש"ה נקט רש"י דאחיו נשא חמותו דתיתי לכ"ע: [אות ה] במשנה ואשת אחיו מאמו. הא דלא חשיב ג"כ אשת אחיו מאביו. והיינו בגוונא דמתניתין דלקמן פ"ג מ"ט דבשמת אחיו נפלה לפניו אחות אשתו ואח"כ מתה אשתו אסורא משום אחות אשתו ואפ"כ אסורה לו כיון דנאסרה עליו שעה א' וא"כ אסורה לו רק משום אשת אח מאביו ואח"כ נשאה אחיו ומת דפטרת צרתה. צ"ל כיון דמכח אחות אשתו אסורא בכלל אחות אשה היא. תוס' ד' ל"ב ע"א ד"ה לא פקע, וקשה לי דלמאי צריך קרא לצרת צרתה הא הצרה הנפטרת בלא יבום נשארה לו באיסור אשת אחיו מאביו והיא עצמה ערוה ומסילא צרת צרתה היא צרת ערוה דאשת אחיו מאביו וצ"ע ורש"י כתב כך מסש בדף ח' ע"ב ד"ה א"כ וכו' דלרבי דלא דריש לצרור דש"ם צרת צרתה ידענן כמו דידענן צרת ערוה מן הקרא ולקחה דבענן דאי בעיא נסיב האי ואי בעי נסיב האי. א"כ סמילא כשנפלה לו צרת ערוה מאחיו ונדחית ממנו נאסרת עליו עולמית משום אשת אח וכשנתייבמה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת והחזרה ונפלה לפני זה קרינן בזה ולקחה דאי בעי דאי נסיב עיי"ש אם כן גם לרבנן נימא הכי כיון דצרת ערוה נדחית ממנו נאסרה עליו משום אשת אח וכשנתייבמה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת וחזרה ונפלה לפניו הא אסורה לו משום אשת אח וסמילא צרתה היא צרת ערוה ממש וכנ"ל: נאות ן בהרע"ב ד"ה ואשת אחיו שלא היה בעולמו. שנא' כי ישבו, בתוס' דף י"ז ב' הקשו דלמ"ל קרא תיפוק ליה מדכתיב דרכיה דרכי נועם ומה"ם עכרי מתים בחיים בפרק יש מותרות. ואר"י דאצטריך להיכא דחמותה מעוברת דהוי שפיר דרכי נועם ותמתין שמא תלד וכר ותהא זקוקה לו עכ"ל ולבאורה היה נראה על קושית תוס' דשאני בהיא דמתים בחיים דנדחית מביתו לגמרי דבעוד דהם חיים אינה זקוקה ליבום ותנשא לעלמא ואח"כ

בשיטותו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בו וחף פ"פ שאין מיאון אלא ביתומה קטנה שהשיאוה אמה ואחיה משכחת לה שמיאנה בחיי אביה כגון שהשיאה אביה לאחר ונתגרשה בעודה קטנה ושוב אין לאביה רשות בה ונשאת לאחי אביה בעודה קטנה אז יוצאה במיאון דקרינן לה לקמן יתומה בחיי האב ואם מיאנה באחיו או נתגרשה ממנו או נמצאה אילונית °שמקחה מקח טעות וכאילו לא היתה אשת אחיו מעולם צרתה מתיבמת: אילוני'. לשון איל הזכר מן הצאן וסימניה מפורשים שאין לה שדים כנשים ואין לה סימנים וקולה עבה כאיש ואין לה שיפולי מעיים כנשים כלומר שאותו מקום אינו בולט מגופה כערות שאר הנשים: ואי אתה יכול לומר וכו'. שכבר ילדו מאחר קודם שנשאו לאחיו הלכך לאו אילוניות הן ומיאון נמי ליכא שהרי גדולות הן ואין ממאנת אלא קטנה. ותנא דידן דלא חשיב אמו בכלל הנשים שפוטרות צרותיהן סבר לה כמ"ד °שאין אדם נושא אשת אביו ומפותה אביו אבל לדברי האומר טעה אדם אנוסת אביו ומפותה אביו והיא הלכה. אפשר שנתנשא אמו לאחיו אחר מאביו וכשימות בלא בנים נמצאת אמו נופלת לפני בנה ליבום ונמצאו ט"ז נשים פוטרות צרותיהן ואמו אחת מהן וכן הלכה: **ב** כשם שבתו פטורה. שהרי אסורה לו ואין שם אח אלא הוא כך צרתה פטורה: הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני. היכא דים את אחר ששתיהן מותרות לו ואינן פטורות שהרי יש כאן מצות יבום ומתיבמת האחת והשניה פטור' דכתיב (דברים כ"ה) את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואין בונה שתי בתים ואם יבם אחיו השני את צרת בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים וחזרו ונפלו לפניו: כשם שצרת בתו פטורה. שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון כך צרת צרתה אשת אחיו השני האחרת פטורה שזו פוטרתה שצרת ערוה פוטרת צרתה: ואפילו הם מאה. אחים. והלכה צרת צרתה של בתו ונתיבמה לאחיו השלישי ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן אסורות על זה וכן לעולם: צרתה מותרת. להתיבם שהרי בשעת זיקת יבום אינה צרתה: וכל היכולה למאן. שהיא קטנה [הערוה] ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו הואיל [וקידושיה] אינן אלא מדרבנן וזיקה שלה אינה אלא מדרבנן אינה פוטרת צרתה מן החליצה ולהתיבם שצרתה כצרת ערוה

יבמין תפארת ישראל יבמין

יא) בחיי אחיו. ואף דאין מיאון רק ביתומה קטנה שקדשו אמה או אחיה, שקדושיה מד"ס, והכא בבתו ע"כ אביה קייס. משכחת לה בקידשה אביה לאחר, ונתגרשה בעודה קטנה, דשוב אין לאביה רשות בה, ונשאת שוב הקטנה לאח אביה, שגם זאת קדושיה מד"ס ותוכל למאן. וזו היא יתומה בחיי אב: יב) שאינה יולדת. וסימניה, שאין לה דדים, ואותו מקום אין נבוה, והסימנים קשה לה, וקולה עבה כאיש. וי"א דבחד מהנהו סגי [אה"ע קע"ב], וכ"כ בת ל"ה שנים ויום א' שאין לה עדיין ב' שערות עומדות הכוסים במקום ערוה, ונחלות כדי להנטל בפי הזון, אז אף בלי שאר סימנים דינה כאילונית. ונשים נאמנות בכל בדיקות הללו [שם קנ"ה]. וכל ערוה שהיא אילונית, אפילו הכיר בה אחיו כשנשאה ולא היה מקחו בטעות, אף"ה מדלא חזיא ליבום, לא מצטרפא לאותו בית: יג) שהרי ילדה קודם שנשאה אחיו, ואילונית לא ילדה, וכ"כ אי אפשר שהמאן באחיו, דהרי מדילדה קודם שנשאה אחיו אסורה למאן עוד, ואף דמשכחת לה בשמיאנה באחיו ונשאה לאח"כ לאחר. עכ"פ זאת פטיטא שצרתה מותרת, מדלא היתה צרתה בשעה שהיתה ערוה: יד) ואין שם אח רק זה: טו) שיבמה אח האחר שהרי כל אחת משתיהן היתה מותרת לו, שמייבם אחת ונפטרה השנייה: טז) אחים, שאחר אח הג' וייבם צרת צרת הערוה, ומת גם זה, כל אחיו פטורות, וכן לעולם: יז) וכ"ש שמיאנה לו נמצאת אילונית, דהו"ל כלא נתקדשה: יח) דבשעת נפילה לא היתה צרתה, וכ"ש בשעת ערוה ליבם, אחר שנתגרשה: יט) שהערוה קטנה: ומת

ב כיצד פוטרות צרותיהן מותרות. ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילוניות או שמיאנו יג): **ב** כיצד פוטרות צרותיהן. היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת יד). כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה. הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני טו) ולו אשה אחרת ומת. כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה. אפילו הן מאה טז). כיצד אם מתו צרותיהן מותרות. היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת. מתה בתו או נתגרשה יז) ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת יח). וכל היכולה למאן יט) יבמה וכו' משבו ילפינן דיחדיו הא אלטריך ליה לעיל. וכתבו התוס' פ"ב דף י"ז ואין להקשות דלמה אלטריך דרשא דישבו הא גבי בני יעקב לא מצינו אחים אלא כשהיו בעולם כאחד דפטיטא דאפילו הכי אחין מיקרי. ע"כ. ומ"ש הר"ב כשם שהיא אסורה וכו'. כ"כ רש"י וג"י. ולפי דלזו הולרכנו מיעוטא דכי יבשו יחדיו להכי נמי הולרכנו לפרש בה וכשם שהיא וכו': אי מיאנו. פירש הר"ב בתו משכחת לה וכו' דקרינן [לה] לקמן משנה ו' פרק י"ג: אי שנמצאו אילוניות. פירש הר"ב שמקחה מקח טעות וכפירש"י °משום דלישנא דנמצאו הכי דייק. וכך מפרש רב אסי בגמ' דף י"ב אבל רבא פסק הלכתא אפילו הכיר בה אחיו וקיימה והויא אשתו לא מתסרא צרתה משום צרת הבת ופירש רש"י דכי אסר רחמנא צרת ערוה במקום מצוה הוא דאסרה והא כיון דאילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא ליבום [כדתנן במשנה ה' פ"א] הויא צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה וכך מפורש בה"ג ע"כ. ואלא הא דקתני שנמצאו תמי שהיו. והיינו נמי שכתבתי לעיל דאמטעמא צרת אילונית שהכיר בה. ועיין במשנה ג' פ"ב דאיכא למידק נמי פירוש הר"ב: **ב** ולו אשה אחרת. עיין במשנה ז' פ"ג: ["מתה בתו או נתגרשה וכו'. הא דלא נקט מיאנה או שנמצאת אילונית משום דמתניתין אתא לאסמויינן אפילו כשם ולבסוף גירש ובמיאנה או שנמצאת אילונית אין שום חדוש דבטלי להו קדושי קמאי ולכך כשם ולבסוף מיאנה כמו מיאנה ולבסוף כשם אי נמי משום דקאי אאחת מכל העריות האלו ומיאנה או שנמצאת אילונית לא שייך בכל העריות האלו. כ"כ התוס' ועיין בפרק ג' משנה ז' בד"ה

ערוה

יא) אילונות הא אם היא אילונית ג"ב שרי' ליה דאינה אשת אחיו ואור"ת דההיא בקבלה עליו. וק' לי מסוגיא דיבמות דף ס"א ע"ב דרייקי' דר"א ע"כ ל"ס כר"מ דרייקי' למיקומא מדקתני רא"א קטנה מתיבמת ואינה חולצת. ומאי ראיה דלמא הברייתא מירי בסתם ומש"ה מתיבמת מכח ממנ"ם הנ"ל דאם היא אילונית אינה אשת אחיו וצ"ע: שם [אות ח] בהרע"ב ד"ה ואי אתה. שאין אדם נושא אנוסת אביו. אף דמ"מ משכחת לה בעבר ונשא (דהא ס"ל למתני' דקידושי' תופסים בחייבי לאוין אף דשאר כמ"ש בגליון במשנה ג') דאי לא קתני. גמרא (ד' י' ע"א): נאות מצ תוי"ט ד"ה או שנמצאו. משום דלישנא דנמצאו. זה מספיק לישב דברי רש"י דרגיל לפרש כפי הס"ד דבזה מתפרש ומובן יותר השקלי וטריא כמ"ש תי"ט ס"ב דפיאה (ובנ"י בתב והרשב"א תמה על פירש"י וכו' ובאמת ליבא קושיא כ"ב דיל בנ"ל) אבל על הרע"ב אינו מספיק דצריך לפרש בפי המסקנא. גם תמוה לי על רש"י ביבמות דף צ"א ב' ד"ה והלכה צרתה וכו' ואין ביאתה פוטרת צרתה וכו' סר"פ לאילונית מלשון זה מבואר דנקט לה אליבא דרבא דאפילו בהכיר בה אינה פוטרת צרתה דאילו לר"א דדוקא בלא הכיר ומשום מקח טעות ל"צ ללימוד מהקרא דהא מדין

מס"מ

יב כיצד פוטרות. שם מיי' שם פי' כ"ג ע"ב שם בעי' ס': וכל הכולה. שם ק"ז פ"ג יוסף' שם:

שנויי נוסחאות

אר מיאנו או נתגרשו. בכי"ק או נתגרשו או מיאנו. **ואי אתה.** בכי"ק ואין במסני"ר.. : שאין אח. **ובאם** חמותו ובאם. בכי"ק ואם.. ואם. שמיאנו. בכי"ק שמיאנו [שכבר ילדו] והיא הוספת הכי"ק עפ"י הכרייתא(יב, ב'). **ב** כיצד במסני"ר כאי זה צד. וכ"כ בכ"מ ביהוס'; נשואה לאחיו. במסני"ר בטעות. לאחיו השני: במסב"ב (במשנה שבבלי) נשואות.. וכן בסנהד. **אשה** אחרת. בכי"ק אשת.. **הלכה.** בד"ל בטעות אפילו הן מאה הלכה; בכי"מ כיצד פוטרות צרותיהן הלכה. **צרת בתו.** בכי"מ הצרה. **אם** מתו. בכי"ק בד"נ ובמסני"ר אם מתו הן. **מתה.** בד"נ ומתה. **היבולה** בד"נ שיבולה.

ראשון לציון

תוי"ט ד"ה ואשת לאחיו כו' ולפי דלזו הולרכנו כו' עיין יש סדר למשנה:

תוספות רע"ק

בשימותו. תהיה זקוקה לחם זהו לא הוי ד"נ אבל הכא דאצטריך קרא להיכא דלא אדחייא מהאי ביתא דיש עוד אחין דזקוקה להם ולא תנשא לעלמא. ואף לפי תירוצם הב' ברוש מכילתין ד"ה ואחות אשתו דמובח בלא אדחייא לא מקרי ד"נ היינו כמ"ש תוס' שם דאין זה ד"נ אם תזקק ליה שנפטרה ממנו אבל הבא שאינה זקוקה למי שנפטרה ממנו אלא רבתחלה לא היה בעולם אבל לא נפטרה ממנו. ועל תירוצם יש לעיין הא בחמות' מעוברת מותרת להנשא וא"צ להמתין דהוי רוב להתיר מחצה נקיבות ומיעוט מטילות וא"כ שוב שייך ביה דרבי נועם: שם נאות מז כהרע"ב ד"ה וכולן אם מתו שמקחה מק"מ. בתוס' הקשו דא"כ אמאי ס"ל לר"מ דקמצ לא מתייבמת דחיישינן

בד"ה גירש וכו') : ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת . ובריש פרק י"ג תנן בית הלל אומרים ממאנת ביבום ופס משנה ז' אמר רבי אליעזר מלמדין שהמאן וכן פסק הר"ב הלכה ולכולי עלמ' אם מיאנה מיאנה אפילו הכי תנן הכא דלעולם צרתה חולצת ולא מתיבמת ואין לה תקנה במיאון כדמפרש בגמ' . משום דמשעת נפילה נראית כצרת בתו והלכך גזרו שלא תמאן ליבומי צרתה דלא לזלזולי בצרת ערוה *דלמא אתי למשרי : ג צרותיהן מותרות . פירש הר"ב שאין צרת הערוה אסורה אלא בטעלת לפניו ליבום וכפירש"י והני ט"ו דלעיל נמי כשנטעלו לאחריס צרותיהן מותרות וכדדייקינן במשנה ח' מדלא תנן אסורות והכא הכי קאמר שפה ערוה חמורות מאלו ט"ו שהט"ו נשואים לאחיו וצרותיהן אסורות ואלו הפה חמורות שאסורות לאחיו וצרותיהן מותרות : [*ואשת אביו וכו' . כתב הר"ב אשת אביו אשת אחיו מאביו וכו' ואחות אביו ורש"י הוסיף אשת אחי אביו והשמיט ג"כ אחותו מאביו ולא ידעתי למה השמיטו . ורש"י קשיא בחדא ולהר"ב בתרתי] : ד חלצו . עיין משנה ד' פרק דלקמן : ובית הלל מכשירין . פשיטא לאפוקי מדרב"ן דאמר בתו ונתקן להם לגרות שיהו חולצות ולא מתיבמות קמ"ל דבית הלל מכשירין דאפילו

ערוה : ג שש עריות חמורות מאלו . ומה היא חומרא שלהן שנשואות לאחריס . ואינן יכולות להנשא לאחיו של זה מאביו ואם מתו בעליהן שהן נכריס אלא זה צרותיהן מותרות ליבמא לזה שאין צרת ערוה אסורה אלא ח) בטופלת לפניו ליבום מאחיו. ורבינו משה בר מיימון פירש אם נשאו בעבירה לאחיו ומת בלא בנים ונפלו ג) ליבום לפניו צרותיהן מותרות שאין אלו צרות ערוה הוחיל ולא היו קדושין תופסין לאחיו באותן עריות : אמו . אינה יכולה להנשא לאחיו מאביו שהרי היא לו אשת אחד לדברי האומר שאשת אביו *אסורה . ולעיל פירשתי שאין כן הלכה אלא אמו פומרת צרתה שהיא יכולה להנשא לאחיו מאביו : אשת אביו אשת אחיו מאביו . [שהיה לו בנים] ואחות אביו כולן אסורות לאחיו כמו שהאסורות עליו ואין בהם לד יבום על זה לעולם ואם נשאום אחריס ולהם נשים אחרות ומתו צרותיהן מותרות ליבמא לזה וכן אם נשא אותם אחיו בעבירה ומת בלא בנים צרותיהן מותרות : ד בית שמאי מתירין . צרת ערוה להתיבם לאחיו *דלית להו הך דרשה דלגזור : חלצו . הלצות מן האחים : בית שמאי פוסלין . הלצות מן הכהונה שחלילתן חלילה : ובית הלל מכשירין . בחלילתן שלא לצורך היתה והרי היא

בד"ה גירש וכו') : ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת . ובריש פרק י"ג תנן בית הלל אומרים ממאנת ביבום ופס משנה ז' אמר רבי אליעזר מלמדין שהמאן וכן פסק הר"ב הלכה ולכולי עלמ' אם מיאנה מיאנה אפילו הכי תנן הכא דלעולם צרתה חולצת ולא מתיבמת . ג שש עריות חמורות מאלו . ומה היא חומרא שלהן שנשואות לאחריס . ואינן יכולות להנשא לאחיו של זה מאביו ואם מתו בעליהן שהן נכריס אלא זה צרותיהן מותרות ליבמא לזה שאין צרת ערוה אסורה אלא ח) בטופלת לפניו ליבום מאחיו. ורבינו משה בר מיימון פירש אם נשאו בעבירה לאחיו ומת בלא בנים ונפלו ג) ליבום לפניו צרותיהן מותרות שאין אלו צרות ערוה הוחיל ולא היו קדושין תופסין לאחיו באותן עריות : אמו . אינה יכולה להנשא לאחיו מאביו שהרי היא לו אשת אחד לדברי האומר שאשת אביו *אסורה . ולעיל פירשתי שאין כן הלכה אלא אמו פומרת צרתה שהיא יכולה להנשא לאחיו מאביו : אשת אביו אשת אחיו מאביו . [שהיה לו בנים] ואחות אביו כולן אסורות לאחיו כמו שהאסורות עליו ואין בהם לד יבום על זה לעולם ואם נשאום אחריס ולהם נשים אחרות ומתו צרותיהן מותרות ליבמא לזה וכן אם נשא אותם אחיו בעבירה ומת בלא בנים צרותיהן מותרות : ד בית שמאי מתירין . צרת ערוה להתיבם לאחיו *דלית להו הך דרשה דלגזור : חלצו . הלצות מן האחים : בית שמאי פוסלין . הלצות מן הכהונה שחלילתן חלילה : ובית הלל מכשירין . בחלילתן שלא לצורך היתה והרי

ולא מיאנה כ) . צרתה חולצת ולא מתיבמת כא) : ג שש עריות חמורות מאלו כב) מפני שנשואות לאחרים כג) . צרותיהן מותרות כד) . אמו כה) ואשת אביו . ואחות אביו . אחותו מאביו . ואשת אחי אביו . ואשת אחיו מאביו כו) : ד בית שמאי מתירין הצרות כז) לאחים . ובית הלל אוסרים כח) . חלצו כט) . בית שמאי פוסלין מן הכהונה ל) . ובית הלל מכשירים לא) .

ח) כרע"ב ד"ל כטופלת ולפני התו"ט היה ד' ריווח דמיינטא ופס כטופלת ותקן כלפיו . ט) כ"ה בד' ריווח וברע"ב ד"ל לפניו ליבום :

יבין תפארת ישראל יבין

כ) ומת בעלה : כא) דקדושי קטנה אינן רק מד"ס : כב) מט"ו הג"ל : כג) ר"ל חומרתן היא שא"א שינשאו כ"א לאחרי , ולא לאחיו של זה מאביו ולפיכך צרותיהן מותרות , מדלא חלו קדושי אחיו בהן כלל , וכ"ש בנשאו לאחרי' דהרי איסור לרה לא כ' רק במקום יבום מג"ש דעליה עליה : כד) בין שהיו נשואות שתיהן לאחרים, או לאחיו באיסור, צרותיהן מותרות להנשא או להתיבם אחר מיתת הבעל , אבל ט"ו ערוות הנ"ל , דוקא בנשואות לאחרים צרותיהן מותרות [וכ"ל דלהכי קאמר „מפני שנשואות לאחרי" ולא קאמר מפני שאסורו' לאחיו . דלא לאשמעי' דגם בנשואות לאחרים כשיתר , אפ"ה נשואות לאחרים מותרות] : כה) אפילו היא אסורה אביו אסורה להנשא לאחיו מאביו . ואינן קיי"ל דאוסרת אב מותרת לבן [אה"ע ט"ו ה'] : כו) שהיה לו בנים ומת , ונשאת לאחר ומת גם הוא , צרתה דהייט אשתו האחרת מותרת לאחי הבעל הראשון: כז) שלא ט"ו הנשים הנ"ל : כח) מיהו פליגתייהו רק לאותו אח שהיה לו לרת ערוה , אבל לשאר האחין שאינה לו לרת ערוה פשיטא דאו חולצת או מתיבמת , וכלעיל סי' ג' : כט) הלצות : ל) אוסרין החלוצ' מלהנשא לכהן : לא) מותרת לכהן , מדל"ל חלילה : לכהונה

אור גדול

ג בתורע"ק אות יא מ"ש בשם התוס' . אמנם לפי' הרמב"ם שהביא הרע"ב מוכח בהיפוך דע"ב המשנה מיברת דאין קידושין תופסין באנוסת אביו כמובן. והא דלא תני אנוסת אביו היינו משום הא גופי' דבאנוסת אביו אין אנו צריכים למעם דאין קידושין תופסין דאף אם היו קדושין תופסין ג"כ היו צרותיהן מותרות משום דאינם אלא חייבי לאווין . משא"כ באמו צריך למעם דאין קידושין תופסין . וקצת צ"ע על התוס' דהוכיח מזה הא שפיר י"ל כמ"ש . אמנם קשה מובא לפי' הרמב"ם מגמ' (דף י' א') דהוכיח ממשנה ג' דאתיא כרבי יהודה אפ"ה פריך דמשכחת דאי עבר ונסיב וא"כ מוכח דקדושין תופסין וא"כ פי' הרמב"ם צע"ג . שוב אחר בתבי מצאתי לק"ע על הירושלמי בשיורי קרבן שהרגיש בזה והניח בצ"ע . והנראה ליישב דאף דמשנה ג' ס"ל דאין קדושין תופסין באנוסת אביו עכ"ז משנה קמייתא ע"כ סוברת דקידושין תופסין , דאל"כ אמאי לא מני חייבי לאוין ג"כ דפוטרות צרותיהן כגון סמוכות וגיורת שהיו נשואות לאחיו ממזר וכיוצא , ואף דאכתי

ל"ל דחייבי לאווין דשאר שאני וכמ"ש תוס' (דף י') מ"מ נראה דיש להוכיח דא"כ אמאי לא תני דאנוסת אביו מוכרת כגון באנס כלתו אשת אחיו דאף דאין קידושין תופסין עכ"ז קידושין דמעיקרא אינן נפקעין וכמ"ש תוס' יבמות (דף מט) ד"ה סומה וא"כ שפיר משכחת באנס כלתו ולו עוד אשה אחרת דפוטרת צרתה וע"כ דאף באנוסת אביו קידושין תופסין ודלא במשנה ג' . אמנם אף דבזה סובר ע"כ דלא כמשנה ג' עכ"ז במאי דמוכח מוכח ובמאי דאינו מוכח אינו מוכח ומה"ת לומר דפליגי גם בזה ומש"ה לענין אנוסת אביו שפיר אמר אמאי לא דייקת דמתני' רבי יהודה ומוכח לה ממשנה ג' אף דפליג לענין קידושין תופסין מ"מ לענין נוף האיסור אינו מוכח דפליג, כנ"ל לפענ"ד לשום רהיטא בהשקפה ראשונה . ויש לעיין דלכאורה ז"א דאף אי אין קידושין תופסין באנוסת אביו אכתי לא מצי למתני אנוסת אביו באנס כלתו וכנ"ל משום דלא משכחת בצרת צרה וכעין דאסר בצרת סוטה למאן דאסר ויש לעיין בכ"ז :

דלמ"ד א"ק תופסים הוי כמו ערוה גמורה ופוטרת צרתה . תוס' ד"ה א' ד"ה לר"י נמי : ד [אות יב] הרע"ב ד"ה ב"ש מתירים . דלית להו הך דרשה דלגזור . תמוה לי הא בסוגיא (דף י"ג) אמרי' ס"ס דב"ש דכתיב לא תהיה אשת המת החוצה מכלל דאיכא פנימית ואמר רחמנא לא תהיה . ובתוס' הקשו דמאי קבעי ליה מ"ס דב"ש דלמא מוקי ב"ש קרא דלגזור לבדר"ש וקרא דעליה לבדרבי ותירצו משום דמסתבר יותר לדרוש לגזור לענין צרתה עכ"פ הרי חזינן דהגמרא ס"ל דלב"ש יש קרא להתיר צרת ערוה וצ"ע . ובלשון תוס' הנ"ל תמוה לי דנקטו בקושייתם בדרך דלמא דריש לגזור כר"ש אמאי לא האליטו קושייתם ביותר דהא גם לפי האמת דס"ל לב"ש דצרת ערוה מותרת יהיה מאיזה הטעם שיהיה מוכח דלגזור כר"ש ועליה כו' א"כ מאי פרכינן מ"ס דב"ש וצ"ע ובאמת תמוה לי כיון דע"כ ב"ש ס"ל דלגזור לבדר"ש והיינו בנפלו לפניו ב' אחיות מב' אחים כיון דנעשו צרות זו לזו בזיקה לא יהיה לו לקיחים אפילו באחת מהן יהא במסכתין במשנה ה' ס"ג שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות וכו' בש"א אשתו עמו והלה תצא משום אחות אשה ומשמע בסוגיא דשם דף כ"ט דהוו משום דס"ל לב"ש דמאמר קונה לדחות לצרה לגמרי . א"כ משמע דבלאו מאמר או אם מאמר היה דוחה ומשייר היתה צרתה אסורה להנשא קודם שכנסה היבם לבעלת המאמר והא בלאו מאמר ג"כ מיתרת מקרא דלגזור כר"ש . ואתי המאמר רק להתיר אשתו ולא לדחות צרת' וצ"ע . והנה לפי סיגויא דרבא בסוגי' די"ג ב' דסעמא דב"ש דסתירים צרת ערוה משום דאם נשא חי ואח"כ נשא מת לא אתי אשת אח ואינו אחיו ואינה צרת ערוה . אתי אשת אח וחל על אחות אשתו והוי בצרת ערוה שלא במקום מצוה ואם נשא מת ואח"כ נשא חי לא אתי אחות אשה וחייל על אשת אחיו ואינה צרת ערוה . ולפ"ז היה הדין דאם ב' האחים קדשו לב' האחיות בכ"א כגון דאביהם קיבל קידושים מהן בב"א וקידש להם בנותיו או רעשאו שליח לקבלה באמת פוטרת צרתה . יאף דדוחק לומר כן דהא מתני' סתמא קתני דב"ש מתירים צרת ערוה . מ"מ הא ע"כ סעמא דרבא היכי דאתו בב"א מודו ב"ש ושבקיה למתני' דדחיק ומוקי אנפשיה דלאו בכל גווני מיירי וא"כ י"ל דלב"ש אתי לגזור לפטור צרתה בבה"ג :

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

היא כחולצת מן נכרי: נתיבמו. לאחין: בית שמאי מכשירין. אוקן לכהנים אם נתאלמנו מיבמיהם: ובית הלל פוסלים. שנבעלו לאסור להם והנבעלה לאסור לה עשאה זונה וזונה אסורה לכהן: לא נמנעו. ואף ע"פ שבני הגרות שנתיבמו כדברי בית שמאי ממזרים הם לב"ה שהרי באיסור אשת אח הם עליהם ואשת אח בכרת ובני חייבי כריתות ממזרים הם אף עפ"כ לא נמנעו ב"ה מלישא נשים מב"ש לפי שהיו מודיעים להם איזהו הבאות מן הגרות ופירשן מהן: אלו על גבי אלו. מכאיל כליהם אלו לאלו. ובגמ' פריך אהא דתנן בית שמאי מתירין את הגרות לאחים ובית הלל [אוסרים] קרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות [אגודות]. ומשני כגון בית דין אחת בעיר אחד פלג מורים כבית שמאי ופלג מורים כבית הלל אבל שני בתי דינים בעיר אחת וכ"ש שני בתי דינים בב' עיירות לית לן בה:

נתיבמו בית שמאי מבשירים לב). ובית הלל פוסלין לג). אע"פ שאלו אוסרין. ואלו מתירין. אלו פוסלין ואלו מבשירין. לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל לד). ולא בית הלל מבית שמאי לה). כל הטהרות והטומאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו עושין טהרות אלו על גבי אלו לו):

נמנעו וכו' דאלו ואלו עשו כדבריהם הוא דפריך. וכן אריש פ"ק דמגילה דנקראת בכרכים בט"ו ובעיירות בי"ד. וכן במשנה ה' פ"ד דפסחים לחכמים דהתם. והכי דרשינן לא תתגודדו דאי לנופיה לא תעבו חבורה על מת. לימא קרא לא תגודדו מלא תתגודדו. ואי להכי לימא לא תגודו. וקרא לי דהכי דייק מאי תתגודדו שהוא מהתפעל אבל עשיית חבורה הוא פעולה עושה על ידי ידו לו חרבי בגופו. ויאמר תגודדו שהוא פועל מהקל אלא למדרש אגודות אגודות שמתאגדים ומתאספים אגודות אגודות ואי להכי לימא תגודו דלישנא דאגודה אינו מהכפולים ושרשו אגד אלא אתיא לחבורה וגדידה משרשו גדד וטעמא דלא תעשו אגודות פירש"י דגרמה כגוהגים כשתי תורות: עושין טהרות אלו ע"ג אלו. לב"ה נמי אגטריך דאשכחן נמי דמחמרי בטומאה כדתנן במס' עדיות:

מודעי והא דלא נמנעו דגרה קלא אית לה והוו ידעי כדאיתא בגמרא. ומ"ש הר"ב ובגמרא פריך אהא דתנן ב"ש מתירין וב"ה אוסרים קרי כאן לא תתגודדו לאו אפלוגתייהו פרכינן דעד כאן לא שנית פלוגתא ואמאי לא פרכת עלה אלא כי פריך על לא נמנעו וכו' דאלו ואלו עשו כדבריהם הוא דפריך. וכן אריש פ"ק דמגילה דנקראת בכרכים בט"ו ובעיירות בי"ד. וכן במשנה ה' פ"ד דפסחים לחכמים דהתם. והכי דרשינן לא תתגודדו דאי לנופיה לא תעבו חבורה על מת. לימא קרא לא תגודדו מלא תתגודדו. ואי להכי לימא לא תגודו. וקרא לי דהכי דייק מאי תתגודדו שהוא מהתפעל אבל עשיית חבורה הוא פעולה עושה על ידי ידו לו חרבי בגופו. ויאמר תגודדו שהוא פועל מהקל אלא למדרש אגודות אגודות שמתאגדים ומתאספים אגודות אגודות ואי להכי לימא תגודו דלישנא דאגודה אינו מהכפולים ושרשו אגד אלא אתיא לחבורה וגדידה משרשו גדד וטעמא דלא תעשו אגודות פירש"י דגרמה כגוהגים כשתי תורות: עושין טהרות אלו ע"ג אלו. לב"ה נמי אגטריך דאשכחן נמי דמחמרי בטומאה כדתנן במס' עדיות:

יבין — תפארת ישראל — יבין

לב) לכהנה כשנתאלמנה מהיבם: לג) מלהנשא לכהן ומלאכול תרומה, דמדנבעלה לפסול לה נעשית זונה: לד) ל"ל אלא לגרה עלמה דב"ה שרו לה לשוק, ולב"ש אסורה, הודיעו ב"ה לב"ש, דאיכא בני גרות שנולדו משוק, לא היו צריכים להודיע להם, דאף לב"ש שרו בקהל, דהרי גם לדידהו רק חייבי לאוין הינהו, כלל יבמה לשוק: לה) אף שבני הגרות שנתיבמו כדברי ב"ש ממזרים הם לב"ה, דבמי חייבי כריתות הינהו, אפ"ה נשאו זמ"ז, מדהיו מודיעים זל"ז: לו) להשאיל כליהם זמ"ז, מדהיו מודיעין זל"ז כלי שהקילו בו לפי סברתם:

נפשלות שתרומה דבי נשא ע' לקמן שם"ג ובמ"ש בגליון בפרק י' משנה א' בתי"ם ד"ה מן המעשר:

שאלו אוסרין. ע"י יחוש קדושין ע"א ה"ם:

שנויי נוסחאות

ש'אלו אוסרין ואלו מתירין) אלו. בד"ע ובכי"ק ובמסב"ל ובכי"מ ליתא. ועי' הוי"ע. לא נמנעו כו' מב"ה. בד"ע לא נמנעו לישא נשים ב"ש מב"ה. וכ"הליתא גם בכי"ק. כל. בד"ע ובכי"ק וכל. והטומאות. בד"ע ובכי"ק ובמסב"ל ובמסבי"ל והטמאות. לא נמנעו; בכי"ק לא נמנעין. עושין. בד"ע לעשות. בכי"ק מלהיות עושין. גבי. בד"ע ובכי"ק גב.

תוספות חדשים

ד תוי"ט ד"ה וב"ה כו' גמ'. דף י"ד ע"ב ז"ל הגמ' דאמר רב"ג היאך הלכה זו רוחת בישראל נעשה כדברי ב"ש הולך פגום לכהונה לדברי ב"ה נעשה כדברי בית הלל הולך פגום לב"ש כו':

ראשון לציון

ד תוי"ט ד"ה שאלו אוסרים כו' וה"ע ליתא בכוס מוסמא כו' וכן במשנה דירושלמי דהכא ליתא אמנם במשנה שבגמי' י"ג ע"ב איתא וכן עוד בסוגיא י"ד ע"ב קאמר ת"ש אע"פ שאלו אוסרים ואלו מתירים לא נמנעו ב"ש ואלו

תוספות רע"ק

[אות יג] בהרע"ב ד"ה וב"ה פוסלים. בסופו. אסורה לכהן. ובן

פ"ב **א ביצד** אשת אחיו וכו'. פוטרת צרתה: וגולד להן אה. ומלאה זקוקה ליבם ועליו אסורה מכוס אשת אחיו שלא היה בעולמו: ואה"כ יבם השני את אשת אחיו. ולו אשה אחרת: ומת. בלא בנים: הראשונה. היא אשת הראשון שנפלה לפניו כבר פעם אחת יוצאת מכוס אשת אחיו שלא היה בעולמו: עשה בה. זה שמת: מאמר. פירוש שקידשה בכסף וביבמה שלא היה בעולמו: בכסף אינם קדושין גמורים אלא מדברי סופרים שאין היבמה נקנית ליבם להיות כאשת איש גמורה עד שיבא עליה

פרק ב א עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת וכו'. למאי דפסקינן כרבי יהודה בן בתירא דמשנה ט' פ"ד כמ"ש שם הר"ב דיש זיקה לומר דמשנה שמת בעלה נעשית שומרת יבם וזקוקה לו וחשובה כאחוסתו מפרשים הכי בגמרא דמאחי' דקתני עשה בה מאמר הוא הדין אף ע"ג דלא עבד בה מאמר שניה מיתלן חלצה יבומי לא מיבמה. והא דקתני מאמר לאפוקי מב"ש דאמרי במשנה ה' פ"ג דמאמר קונה קנין גמור. ותפטר אף בלא חליצה קמ"ל דאינו אלא מדרבנן וטעמא ברים פ"ה. ועיין

פרק ב א ביצד אשת אחיו שלא היה בעולמו). שני אחים ומת אחד מהם ונולד להן אח ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ב) ומת ג). הראשונה יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו. והשנייה משום צרתה. עשה בה ד) מאמר ה)

פ"ג משנה ו': מאמר פירש הר"ב שקידשה בכסף ונקרא מאמר לפי שאין דין קדושין אלא באמירה. ולא בשתיקה. דעכ"פ צריך שיהו עסוקים באותו ענין כדתנן בפ"ד דמעשר שני מכנה ז' אבל יבום אפי' בשוגג דכסבור אשה אחרת היא קנית כדתנן לקמן

יבין — תפארת ישראל — יבין

פ"ב א) ר"ל כיצד אשת אחיו שלא וכו' פוטרת צרתה: ב) ולו ג"כ אשה אחרת וקיי"ל כמ"ב דה"ה בשיבא ואח"כ נולד, כך דינו: ג) גם השני בלי בנים: ד) אחת השני: ה) מדאורייתא יבמה נקנית בביאה בלי שום אמירה, רק חכמים. תקנו שיקדשנה בכסף

לו

פ"ב א ביצד. ע"ז ע"א מ"ר שם ה"ש סמ"ג ע' נ"א ל"ג מוש"ע שם פצ' י"ג:

שנויי נוסחאות

פ"ב א הראשונה. במסב"ל ראשונה. יוצאת בד"ע יוצאה וכן נסמון; בכי"ק יוצא וכ נסמון ?

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ריש פ"ו. והא דנקט הר"ב בכסף הוא הדין בשטר וכ"כ כ"י בפ"ג משנה ד' בכסף או בשטר ובגמרא פ"ה דף כ"ב פשיטא להלמודא מדכסף מהני דשטר נמי מהני ולהכי תנא דברייתא דהתם לא תני אלא כסף: ב ויבם הפני וכו' ואח"כ עולד וכו'. דלא היה על זה זיקת גשואי אחיו אלא היה בעולמו אפ"ה קרא קאמר ויבמה עדיין יבומי הראשונים עליה. ועיין מ"ש במשנה ד' פ"ד: עשה בה מאמר. לא לאטריך דמריש שמעינן לה אלא לאידי דמתני לה בריש מתני לה נמי בסיפא. תוס' [ריש פרקין]: ר"ש אומר וכו'. פי' הר"ב כיון שבשטלד וכו' ובכבא בריש לא פליג ולא קשיא א"כ ריש לא לאטריך. דמסיפא שמעת אפי' ביבם ואח"כ עולד אפרי רבנן כ"ש בעולד ואח"כ יבם. דלא זו אף זו קתני. גמרא: חולץ. לפי שהיבם מסייע בחליצה שצריך שיתכוין לחלוץ תני ספיר חולץ בעולה מכילתין בר ממשנה ד' פי"ב כמו שאכתוב שם בס"ד בשם כ"י: ג לא חולצת ולא מתיבמת. כתב הר"ב לדתה וכ"ש היא וכן חילוצים וכו'. מ"ש לדתה הכי מוכח בגמרא. וכתבו התוס' מכאן דהוי בכלל שאסורה לאיסור ערוה דמשמע שאסורה בא מחמת הערוה דהייבו לדה ולא הוצרך להזכיר הלדה בהדיא משום דאפילו דלעיל קאי ע"כ. ומ"ש וכן חילוצים נראה לי לפרש דאהיא קאי ולא לדתה וכל שכן היא דלדת חילוצים ממעטינן לה בריש פ"ק וכן הלכה כמ"ש שם בדבור לו שגמלאו וכו' וה"נ לאיכא דאמרי בגמרא ממעטינן לה מכל שאסורה לאסור ערוה הוא דלדתה אסירא. הא לא הוי לה לאיסורה איסור ערוה לדתה לא אסירא והייבו דלא כתב הר"ב וכן לדת חילוצים וכלשנא קמא דבגמרא. דכלל אמרו לאתויי לדת חילוצים כדב אסי שכתבתי לעיל. ועוד ניחא לי לפרש כך ולא לפרש דמ"ש וכן חילוצים ר"ל וכן לדת חילוצים וכפירושו דלעיל משום דהא כתיבנא התם דאין כן הלכה בגמ' בהדיא אלא דהתם ליכא דמתניתין דייקא טפי אליבא דרב אסי להכי מפרש לה אליביה. ואינו הכא דפסק הלכה בא לכתוב ולהשמיענו ודאי דלא כיון אלא להלכה. שגמלאת אומר דחילוצים דוקא אבל לא לדתה. ואע"ג דכל כלל לאתויי אתא. הכא לסימנא בעלמא הוא ולא בא לרבות אלא למעט כ"כ כ"י. וע' מ"ב פ"ד דמגילה דאפי' למעוטי נמי לא. ומ"ש הר"ב וכן אשת סריס חמה ע' בפ"ח מ"ד. ומ"ש ואנדרוגינוס. ודין הטומטום. עיין ספ"ח. ומ"ש אבל עקרה וזקנה וכו' שזקנה ועקרה היתה להן שעת הכושר רמב"ם פ"ו מהל' יבום: [*איסור מצוה וכו'. מפורש במשנה דלקמן]: אחותה כשהיא יבמתה וכו'. כגון שהיא חמותו או כלתו וכו' והכי אסברא לה רש"י והרמב"ם ר"פ ז' מהלכות יבום אע"ג דבתו תנן לה בריש ריש מכילתין והטור סימן קע"ה נקיט בתו והרוייהו איתנהו בגמרא פ"ג ד' כ"ח רב יהודה מתרגם מחמותו ואילך אבל שיתא בני דרישא לא מ"ע דבתו וכו' לא משכחת לה אלא בבתו מאנטסתו דאחותה שם לה מאים אחר מותרת לו אבל בגשואין לא משכחת לה. ואבי מתרגם אף בבתו כיון דאשבוחי משכחת לה אי בעיא באונסין תהוי אי בעיא בגשואין תהוי: ד שניות. כתב הר"ב [*ונקרא אסור מצוה ממצוה לשמוע דברי חכמים ופי' כ"י דכתיב (דברים י"ז) לא תסור *) מן המצוה ונו' וכתב הר"ב] ואלו הן אם אמו ואין לה הפסק. גמרא. משום דשייכי בחזרותיה ערוה דאורייתא שהיא אמו. ומ"ש ואם אביו ואין לה הפסק טעמא דגזרו בה משום אם אמו ואע"ג דה"ל גזירה לגזירה משום דתרוייהו אימא רבתא קרי להו ויש חסרון בדברי הר"ב דה"ל למכתב ואם אבי אביו בלבד. וכן חסר בדברי הרמב"ם דבירושלמי שממנו יצא להם אם אבי אמו בלבד שם הוסיפו ג"כ להך וברמב"ם מבואר יותר החסרון שהרי מנה שהם עשרים וכשתעמוד למניין חסר אחד. ומ"ש ואם אבי אביו ואין לה הפסק משום דיש בדורותיה ערוה דאורייתא דהיינו

*) מן המצוה. כ"ה בכ"י אך בכתוב מן הדבר וכ"ל ויש שתקנו ולבלתי סור מן המצוה ואין זה נכון.

עליה וזה לא הספיק לכנסה עד שמת: שנייה חולצת. ולא מפטרה משום לדת ערוה דלאו לדתה ממש היא: ולא מתיבמת. משום דמאמר קונה מקנת והוי' לה לדת ערוה במקנת וכל מקום שאין שם קדושין גמורים חולצת ולא מתיבמת: ב ומת. המיבם מיבם לאיזו שירצה. ופוטרת חברתה *ולאו לעשה בה מאמר קאי אלא לדישא קאי דקתני הראשונה אסורה וכו' וקאמר ר"ש כיון שבשטלד כבר נתיבמה ולא היתה על זה בזיקת גשואי אחיו הראשון מעולם מותרת לו. ואין הלכה כר"ש: ג לא חולצת ולא מתיבמת. לדתה וכ"ש היא וכן אילוניות דכתיב (דברים כ"ה) אשר אינו פרט לאילוניות [וכן] אשת סריס חמה ואנדרוגינוס לא חולצת ולא מתיבמת שנאמר (שם) *וכן אין לו פרט לאלו שאין ראוי להיות להם בנים ואשת גר ואשת עבד משוחרר לא חולצות ולא מתיבמות שאין אחיה לגרים ולא לעבדים אבל עקרה וזקנה אם חולצות אם מתיבמות: אחותה. של ערוה כשהיא יבמתה. כגון שנפלו לו שתי אחיות משני אחיו והאחת אסורה עליו משום ערוה כגון שהיא חמותו או כלתו חולצת אם מתיבמת דהשתא לא פגע באחות זקוקתו משום דערוה לאו זקוקתו היא: ד שניות. לעריות שגזרו סופרים עליהם ונקראו אסור מצוה שמצוה לשמוע דברי

ב שני אחים. י"מ ע"ב מי"ל שם מ"ב כ' ל"מ מוס"ש שם; רש"א. פ' ע"ב: ב כלל אמרו. כ' ע"מ: אסור מצוה. כ"ו ע"מ כ"מ ע"ב מכה' כ"ב ע"מ יהוס' ע"ב ה"ב מיי' שם ס"ו מוס"ש שם פ' ק"ל מיי' ל': אחותה. כ"מ ע"מ מיי' שם כ"מ מוס"ש שם ס"ו קס"ה כ' וכ': ד איסור מצוה. שם מיי' ע"מ מה' מיכוס פ"ו פס"ב נמוקין ק' מוס"ש שם פי' ס"ו:

שנויי נוסחאות

שנייה חולצת. בד"ל וככ"ק חסרים.. ב השנייה חולצת. בד"ל וככ"ק שנייה.. לאיזו (סהן) כו' לאיזו (סהן). בד"ל וככ"ק ולית. או חולץ. בד"ל וחולץ. ג שהיא איסור וכ"ה במשב"ל (ושם שהוא). בד"ל וככ"מ שאסורה איסור (ועי' בחידושי הרמ"ם); אם ראה בכ"ק שאיסורה. במשב"ל וכדפו' לתא. (איסורה איסר כו' ולא מתיבמת) כ"ז ליתא בכ"ק; בד"ל יש הסרון מן ערוה עד אחותה. שהיא יבמתה חולצת. בד"ל כשהיא.. או חולצת וכ"ה שם לקמן פ ג מ"ג וכ"ה בכ"מ כלן וכ"ה או חולצת גם בכ"ק.

ראשון לציון

פ"ב ד תוי"ט ד"ה שניות. כתב הר"ב כו' דכתיב לא תסור כו' עיין יש סדר למשנה:

תוספות רע"ק

פ"ב ב [אות יד] הרע"ב ד"ה מיבם. ולאו אעשה בה מאמר. ובעשה בה מאמר ואח"כ נולד ס"ל לר"ש דמיבם או חולץ להשנייה והראשונה אסורה בממנ"ם דאם מאמר קונה קנין גמור שניהם מותרות דהוי בכבנם ואח"כ נולד ואם מאמר אינו קונה לא הוי צרת ערוה. ואם נולד קודם המאמר גם לר"ש השנייה חולצת ולא מתיבמת דשמא מאמר קונה והוי צרת ערוה: ג ואות טוז הרע"ב ד"ה לא חולצת. וכן אין לו פרט. בסוגיא דכ"ד א' איתא ולא יהיה פרט לסריס ששמו מחוי וכן הוא בפירש"י במתני' דע"מ כ':

יכין תפארת ישראל יכין

לו בשטר ויאמר לה בב' עדים הרי את מקודשת לי בזה", וזה נקרא מאמר בכל מקום: ו) קונה שבעלה: ז) דמאמר קונה קנת מד"ס, והו"ל לאיך מקנת לדה לאשת אחיו אלא היה בעולמו ולמאי דקיי"ל דמשעה שמזקקה לו דינה כמתארס' א"כ אפילו בלי מאמר אסור לייבם הפנוי', רק רק נקט מאמר לרבותא דס"ד שע"י המאמר דינה כגשואה וכב"ש ותפטור שנייה גם מחליצה קמ"ל: ח) המיבם: ט) אף שבשטלד כבר נתיבמה: י) אף שכבר תני בגא זו, נקט לה הכא לאידי דישא:

יא) דר"ש מחיר בנתיבמה ואח"כ עולד: יב) אף שהאשה חולצת ולא האיש, עכ"פ מדלריך שיתכוין האיש להתירה בחליצה, להכי נקט ספיר חולץ בעולה מכילתן: יג) כע"ו נסים [רפ"א]: יד) כמוה כלדתה, וה"ה אילוניות ואשת גר אבל עקרה או זקנה, שרי ליבום ואחליצה [אסע"ב]: טו) מפורש במ"ד: טז) של ערוה: יז) כגון שנפלו לו ב' אחיות מב' אחיו, ואחת מהן ערוה עליו: יח) דלא פגע באחות זקוקתו, דערוה אינה זקוקה לו: יט) עריות שאסרום הסופרים, והם

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דברי חכמים ואלו הן אם אמו ואין לה הפסק ואם אבי אמו בלבד ואם אבי אביו ואין לה הפסק [ואם אבי אביו] ואשת אבי אביו ואין לה הפסק ואשת אבי אמו בלבד ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם בין מן האם בין מן האב וכלת בנו ואין לה הפסק וכלת בתו ובת בת בנו ובת בת בתו ובת בן בנו ובת בן בתו ובת [בת] בן אשתו ובת [בת] בת אשתו ואם אם אבי אשתו ואם [אם] אם אשתו ואם אב אם אשתו ואם אב אבי אשתו: אלמנה לכהן גדול. שמת אחיו ההדיוט ונפלה אשתו לפניו: גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. כגון שעבר אחיו המת ונשא גרושה וחלוצה וכשמת נריכה חלילה שהרי תפסו לו בה קדושין משום דקדושין תופסין בחייבי לאוין אבל יבומי לא שהרי היא אסורה לו ולפטורה בלא כלום אי אפשר דלא אליס לאו למפטרה דילפינן לה מאחות אשה שהיא בכרת: ה' אח מכל מקום. °ואפי' ממזר: אחיו לכל דבר. ליורשו ולהטמא לו: שפחה ונכרית. ולדה בתרה אזל דכתיב בשפחה (שמות כ"א) האשה

איסור קדושה (ב). אלמנה לכהן גדול (בא). גרושה וחלוצה לכהן הדיוט (בב). ממזרת (בג) ונתינה (בד) לישראל. ובת ישראל לנתין וממזר (בה): ה' מי שיש לו אח מכל מקום (בו) זוקק (בז) את אשת אחיו ליבום (בח). ואחיו לכל דבר (בט). חוץ ממי שיש לו °מן השפחה ומן הנכרית (ל).

אשת אב. ומ"ש הר"ב ואשת אבי אמו בלבד ולא אבי אמו בלבד ואשת אבי אביו (דאשת אבי אביו) רגיל ושכיח דהזיל למשפחת אביו. ויודע שם שם קורבה יותר מאמו הלכך לא מיחלפי. ומ"ש ואשת אחי האב וכו' עד וכלת בנו כולם בלבד משמע וכסברת הרמב"ם וסיעתו. ומ"ש הר"ב וכלת בנו ואין לה הפסק הואיל ושייכים ג) [בדורותיה] אסור כלה דאורייתא שהיא אשת בנו. ומ"ש וכלת בתו היינו בלבד משום דאין בדורותיה אסור דאורייתא. ומ"ש ובת בת בנו וכו' עד ובת בת בן אשתו גם בזה נראה מלשון הר"ב שסובר דיש להם הפסק. וגם זה כשיטת הרמב"ם. ורבים חולקים ומסתייעו מן הירושלמי. ומ"ש בת בת בן אשתו ובת בת בת אשתו וכן הרמב"ם בפירושו ובחיבורו פ"א מהלכות איסורי ביאה הקשה בכ"מ דהרי יש למטה ממי בת בן בן אשתו ובת בן בת אשתו כדאשכיח הכי גבי שניות דבת בנו ובת בתו דהא שויס הם בדורותיהם והכי מתניא בתרי דר' חייא שליש שבבנו ושבבתו שבבן אשתו ושבבת אשתו שניה ע"כ וכל הני עד סופן ממעט דלהר"ב יש להן הפסק. וכן להרמב"ם. והרא"ש חולק: איסור קדושה אלמנה לכהן גדול וכו'. וקרי להו איסור קדושה דכתיב (ויקרא כ"א) קדושים יהיו לאלהיהם גמרא. [°וכתיב בתריה ואשה גרושה מאשה לא יקחו ותמיהני דלא נקיט לסיפא דהך קרא גופיה כי קדוש הוא לאלהיו. ובאלמנה לכהן גדול כתיב (שם) כי אני ה' מקדשו. אבל בממזרת ונתינה לא מלאתי בהם קדושה. ולע"ע. ואולי דהואיל ואין אלו אלא אסורי לאוין כלל לגבייהו ממזרת ונתינה שאין בהם ג"כ אלא אסור לאו]: אלמנה לכהן גדול וגרושה וכו'. דאע"ג דאתי עשה ודחי ל"ת דהא ה"א לקיים שניהם דמצות יבום גדולה מחללה דהא אם לא יחפוץ כתיב. °גזירה ביאה דאשונה אמו ביאה דכבר קיים העשה. גמרא. ובמשנה דלקמן פירשה הרי"ף ועיין פ"ד מ"י מ"ש שם. ומ"ש הר"ב דילפינן לה מאחות אשה שהיא בכרת וכ"כ רש"י °לפי המסקנא א"ל. גם כתבתי ברים פירקין דלעיל גופה לא צריך קרא דאחות אשה: וחלוצה. פירש הר"ב במ"ג פ"ט דמדברי סופרים היא ומם אפרש בס"ד דהא דשנאה בכמה מקומות במשנה עם הגרושה בדברים שהן מן התורה לאו בדוקא הוא אלא אסיגרת ליגא ביהו: ממזרת ונתינה. איזהו ממזר תנן לה במשנה י"ג פ"ד ומהו נתינה מפורש במ"ג פ"ח: ה' מי שיש לו אח מכל מקום. פי' הר"ב ואפי' ממזר דממתניתין דלעיל בבת ישראל לנתין וממזר דמולדת לא שמעינן דהוה אמינא דאבל כשאביהם ממזרים אבל כשאביהם המת כשר אין אחיו המת כשר אין אחיו ממזר זוקק אשתו קמשמע לן. תוספות. °וטעמא מאי הואיל והוא בנו לפוטרו מן היבום כדלקמן הלכך מזקק נמי זקיק. גמרא: אשת אחיו. לכאורה הול"ל אשתו דהא מי שיש לו אח תנן ס"מ דאחיו בבעל אשה. וכן לקמן באשת אביו הוה ליה למימר באשתו: ואחיו לכל דבר. פירש הר"ב ליורשו ולהטמא לו. גמרא. וקאמרינן דס"ד הואיל ואינו מטמא לאשתו פסולה ה"נ לא ליטמא לאח פסול קמ"ל דשאני התם דלאפוקי קיימא. הכא אחיו אוא: כמן השפחה. כתב הר"ב דכתיב בשפחה האשה וילדיה וגו'. עמ"ש במ"ב פרק ג' דקדושין: ומן הנכרית. כתב הר"ב דכתיב

ל) בהוי"ע ד"ם דהא אבי האב ואבי האם דאמר שם ולא"ל האב [תרוויהו אבא רבא קרי להו] דאמר שם. ב) בתי"ע שם בדורות הלו.

יכין — תפארת ישראל — יכין

והם עשרים (א) אם אביו, (ב) אם אמו, (ג) אם אבי אביו, (ד) אם אבי אמו, (ה) אשת אבי אביו, (ו) אשת אבי אמו, (ז) אשת אחי אביו מאם, (ח) אשת אחי אמו מאם או מאב, (ט) בת בת בנו, (י) בת בת בתו, (יא) בת בן בנו, (יב) בת בן בתו, (יג) בת בת אשתו, (יד) בת בן בן אשתו, (טו) אם אם אם אשתו, (טז) אם אבי אשתו, (יז) אם אב אם אשתו, (יח) אם אב אבי אשתו, (יט) אם אבי אם אבי אשתו, (כ) כלת בנו, (כא) אשת אבי אם אבי אשתו, (כב) ואשת אחי אבי אביו מהאב, (כג) ואחות אבי אביו, מאב או מאם, (כד) ואחות אם האם, אסורין, נמצא דלי"א כ"ד נשים אסורים מד"ם. וי"א דאשת חמיו ואשת חתנו ג"כ אסורים ואפילו להאוסרים י"א דכשכנס א"ל להוליאם. אמנם א, ב, ה, יט, אין להם הפסק לכ"ע, ט, י, יא, וכו' עד יח, לרמב"ם יש להן הפסק, ולא לב"י [אמ"ע ט"ו], והסתר לכ"ע יש להם הפסק (שם): ב) היינו כל אשה שאינה אסורה מקורבה, רק משום קדושת יחוס זה מזה: בא) שהיא יבמה שנפלה לפני כהן גדול: כב) שנאמר אחיו בעבורה, או שהיה אחיו חלל, דנש תלולה אסורה לכהן מד"ם: כג) עי' פ"ד מי"ג: כד) הם הנבעוטים, ועי' פ"ח מ"ג: כה) כל אלו אינן מתיבמין, דאין עשה דוחה ל"ת, דגזירה ביאה דאסורה אמו שניה, ואף על פי כן חולצת. מדתפסו קדושין בחייבי לאוין מיהו מותר ליבם לרתה [נ"י]: כו) אפילו ממזר או מומר [אה"ע קנ"ז]: כז) האח הוא: כח) או להלילה: כט) ליורשו ולטמא לו: ל) דולדן אינן נחשבין זרעו:

אפי'

ה' מי שיש לו אח. כ"כ ע"ל מי' פ"ל מה' יבום ה"ו ממ"ג פ' נ"ל ולאין ק"ל שוה"מ שם פי' קנ"ז עפי' מ"ז:

שנויי נוסחאות

ד' לנתין ולמסור. כ כ"י ק' ו כ מ ס נ י' ר למסור ולנתין. ה' ואחיו. בד"נ ובמסנ"נ ואחיו הוא; בכי"ק ובמכנ"ר ואחיו לו. ממי. בד"נ ובכי"ק ובמסני"ר מסה. שיש לו מן. במסנ"נ שיש לו אח מן.

תוספות חדשים

ד' תוי"ט ד"ה אלמנה כו' לשון כיאה שניה כו' לאו דוקא נקט דהא לפילו גמר ביאה לאשונה אסור דיבמה נקנית בהעראה. וכל"ל לאו גמר ביאה. תוספות:

ראשון לציון

תוי"ט ד"ה איסור קדושה כי לא מלאתי בהם קדושה. עיין יסל"מ:

תוספות רע"ק

ד' [אות טז] בתוי"ט ד"ה אלמנה. גזירה ביאה ראשונה אמו. ואף באלמנה מן הנשואים דהוי עשה ול"ת ומדינא לא תתייבם דאין עשה דוחה לל"ת ועשה מ"מ צריכה חליצה. גמרא. ונפקא לן מקרא דועלתה יבמתו. דיבמתו מיותר ובא ללמדנו דיש לך יבמה שאינה עולה ליבום ולא שייך גבה רישא דקרא אם לא יחפוץ. מ"מ ועלתה יבמתו לחליצה. תוס' (דף כ' ע"ב) והובא בתוי"ט לקמן פ"ד מ"י: [אות יז] בא"ד לפי המסקנא א"צ. היינו דהטעם דאפילו ליבום עולה מדאורייתא דעשה דוחה לל"ת אמנם באמת אף לפ"ד אין זה הטעם דלא ילפינן מאחות אשה דמ"מ יקשה כיון דא"ע ליבום אמאי צריכה חליצה וגם אמאי א"ע ליבום ליתי עשה ודחי ל"ת אלא הטעם דילפינן מקרא דועלתה יבמתו דיבמתו מיותר ואת לאתויי חייבי לאוי לומר דא"ע ליבום ועולה לחליצה (וזהו הטעם

במסקנא בחייבי עשה וכן באלמנה מן הנשואים לב"ג) ודברי רש"י והרע"ב תמוהים. וברש"י דף פ"ד א' ד"ה והא כולה פרקין וכו' נקט לטעם בה"ל דבתיב ועלתה יבמתו וכו' ותמוה לי דנקט בפי פ"ד דהש"ס והא למסקנא הטעם בה"ל דגזרי ביאה ראשונה אמו ביאה שנייה וצריך עיון: ה' ואות יח) במשנה כן השפחה ומן הנכרית. ותנן נמי בפ"ג דקדושין משנה י"ב דולד שפחה ונכרית כמותה מיהו בתב התוס' במסכתי' דף מ"ו ע"ב ד"ה נכרי שקידש דהני מתני' סברי דכותי ועבד הבא על ב"י הולד כשר וה"ה איסבא. אבל לר"ע דהולד ממזר מכותי ועבד. ה"ה הבא על שפחה ונכרית. ולפי"ז יקשה לפ"ד דסוגיא דף כ' מחני' בזה היסוד דמתני' תלי בזה דאם נכרי הבא על ב"י הולד ממזר ה"ה בהיפוך בישראל שבא על הנכרית והא מפורש איתא לקמן פ"ז מ"ה כיצד בת ישראל לכהן וכו' ונכבש על השפחה וילדה הימנו בן ה"ו עבד כו' והלכה הבת ונשאת לעבד או לכותי וילדה הימנו בן ה"ו ממזר. הרי דאם האב נכרי והאם ישראלית הולד ממזר. ובהיפוך הולד עבד ואח"ו מצאתי שהק' כן בשער המלך: [אות כ] בהרע"ב ד"ה אף מ"מ אפי' ממזר. בהרי"ף והרא"ש איתא ושמעינן מינה דחייבי לאוין מדאורייתא בני יבום ניהו וכו' כוונת דבריהם מדנקט זוקק ליבום הרי דמדאורייתא עולה ליבום ומה דקתני במתני' ד' הולצים ולא מייבמים ע"כ דהיינו מדרבנן. וק' לי דלפ"ז יקשה לפ"ד דסוגיא דף כ' דמדאורייתא לא מייבמים איך קתני הכא ווקק ליבום. אלא ע"כ דליכא ראיה מהכא דעיקר חידושא דמתני' דהכא דאח פסול מקרי אח ולא מטמעינן מנ"ש דאחות אחות מבני יעקב ומשכחת לה יבום בכותרת לו כגון שהיא גיורת או שהיא נ"כ ממזרת וצ"ע: נאות כאן תוי"ט ד"ה מי שיש. ושמעמא מאי הואיל. היינו דלא נימא למילף אחות אחות מבני יעקב (במ"ש התי"ט רפ"א ד"ה אחותו מאמו) דדוקא כשירים ולא פסולים לזה אמרינן דמסתבר הואיל והוא בנו וכו' והא דל"א בהיפוך דמנ"ש דאחות אחות נמעט פסולים ומדאינם זוקקים ליבום ה"נ אינם פוטרים היינו דילפי' מקרא ובן אין לו עיין עליו כמ"ש התוי"ט ד"ה פוטר אשת אביו. גמרא ותוס':

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כי יסיר וגו' ' ופריך בגמרא הא כז' אומות כתיב ומצני כי יסיר לרבות כל המסירים דלגופיה לא איצטריך טעמא כר"ם דדרים טעמא דקרא בכל מקום ולא איצטריך לפרושי טעמא ואייתר כי יסיר לרבות שאר מסירין. ומדנסיב לה הר"ב דרשה דר"ם. וכ"כ עוד במי"ב פ"ג דקדושין ס"מ דכותיה ס"ל. דהך קרא בכל האומות מיירי ולא תתחתן דרשא בכל האומות. וכדעת הרמב"ם בפי"ב מהלכות אסורי ביאה ומצ"ה בפירושו דהכא וכן בחיבורו פרק א' מהלכות יבום כתב נמי להך דרשה דר"ם. וכתב עליו המגיד וים מפרש אותו בדרך אחרת ואין זה מעלה ומוריד בעיקר הדין ע"כ. ואומר אני שאע"פ שבעיקר זה הדין איכו מעלה ואיכו מוריד מ"מ הולרך הרמב"ם לכתוב דרשה דר"ם משום דס"ל כותיה. ועיין בפ"ק דשבת גבי י"ח דבר מ"ם סס. וכן עיין בריש"ג דמכות. ומ"מ קשיא לי דהך דרשא ליתא אלא משום דר"ם דרים טעמא דקרא וכמו שכתבתי וא"כ בספ"ט דצ"מ בחובל בנד אלמנה בין עניה ובין עשירה כדתנן התם ופסקה הרמב"ם רפ"ג מהל' מלוה. וכן במ"ד [פ"ב] דסנהדרין בלא ירבה לו נשים. ופסק הר"ב כת"ק. וכן הרמב"ם סס ובפ"ג מה' מלכים. והייכו דלא כר"ם דדרים טעמיה דקרא. דלר"ם דוקא בגד עניה כמ"ם סס הר"ב. ובנשים נמי דלא כר"ם כמבואר במכה סס וא"מ. ועיין רפ"ב דסוטה ומ"ג פ"ה דפסחים ומ"ה פ"ק דסנהדרין [*ומ"ז פ"ג דפרה ומ"ד פ' בתרא דמכשירין]. ומ"ם הר"ב ומדלא כתיב כי תסיר וכו' ס"מ וכו' אבל אבתו לא תקח לבדך לא מהדר שאין וכו' אלא בגה. ל' הר"ן ספ"ג דקדושין והלכך בגה ליכא בה משום הסרה וכל האיסור בשעה ראשונה נעשה שהוא מוציא זרעו מכנפי שכינה אבל אחר שנולד אין הסרתו כלום שעכו"ם נמור הוא עד כאן. וא"ת הא כתיב בפרשת כי תצא ולקחת מבנותיו לבניך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן והזנו את בניך אחרי אלהיהן. ויש לומר דוהזנו את בניך ר"ל בעלה המשאה שהוא בנך ולא מיירי בבנים הנולדים ממנה מדלא קפיד הכא בלא אסיר ואתי שפיר דלא קפיד התם אלא כשתתן בתך לבנו שיסיר הבת שתתן לו כדכתב ל"י הכא אקרא דלא יסיר דלא חיים לשמא יסירו האשה משום שדרך הבעל להניחה לעבוד לכל מי שתרצה עד כאן. ולריכי תרי קראי חד לפתח וחד לעכו"ם דאי מספחה הוי אמינא משום דאין לה חיים דכתיב [בראשית כ"ב] עם החמור ומסיים בספ"ג דקדושין [דס"ח וכן ביבמות נקמן דס"ג] עם הדומה לחמור כבהמה שאין הולד כרוך אחריה ואילו עכו"ם יש לו חיים דכתיב בלאחדן בן בלאחדן הדרימון בן טברימון. ואי מעכו"ם הוה אמינא משום דלא שייכי במלות אבל שפחה אתקיש לאשה. גמרא. ולקמן בפ"ו בגמרא דף ס"ב מותיב מדכתיב (שמואל ב' ט) ולציבא חמשה עשר בנים וליבא עבד כנעני של מפיבושת היה ומפרק כיון דלא מפרש בשמייהו הוי כמו פר בן בקר [אבל התם מפרש בשמיהו]. ה"ל [בן] הדד בן טברימון בן חזיון [מ"א ט"ו י"ח] דיחוס באבא דאבוהן: פוטר אשת אביו. דאמר קרא (דברים כ"ה) ובן אין לו עיין עליו דהוה מלי למכתב אן בלא יו"ד כמו מאן יבמי מאן בלעם הכי איתא פ"ק דקדושין דף ד' ואע"פ שהיבת מאן הוא פעל ואין הוא מלה גם המ"ם שרשית גם בכל התורה מלת אין מלא יו"ד דרשה זו אינה אלא אסמכתא ויכולים להסמיכה משום דמאן עניו כמו כן שלילה כמו אין. וראיתי בספר מאירת עיניים שחבר מהר"ר ואלק כהן ז"ל על ס"ע ח"מ שכתב בהלכות נחלות ריש סי' רע"ו וז"ל דדרשינן בלשון אין ואפשר ור"ל שאין בגמלא שום זרע. ואע"ג דבגמרא אמרינן לשון עיין עליו בעי"ן גרשה דלאו דוקא קאמרי אלא כונתן דמשום הכי נכתב אין ביו"ד לדרשו כאילו נכתב איין עליו והייכו דאין זה מלשון איין בגמלא ולא כמו שסמעתי מפרשים דעיין ממש קאמר ומשום דאותיות אהא"ע מתחלפין וזהו דוחק עכ"ל. ואני אומר שלפרש לשון הגמרא שאמרה עיין בעי"ן דלאו דוקא שזהו דוחק גדול כי אילו היתה כונת הגמרא כמו שהוא אומר הוה ליה למימר אל תקרא אין אלא איין כלומר אל תקרי אין בציר"י אלא איין בפתח וחיר"ק וזה היה לשון מדווח ומבואר יותר ממ"ש עיין עליו שהוסיפו מלת עליו וגם אמרו העניין בלבד ולא קריאת המלות עצמם וגם מה שהוא מחלק בין אין בציר"י לאין בפת"ח וחיר"ק אינו מוכרח כלל אלא שלפי הענין אין הפרש בין שתי המלות אלא שזה ר"ל שבציר"י סמוך וזה ר"ל שבפת"ח מוכרת ולפיכך האמת שדורשין עיין עליו בעי"ן ומעשה אסמכתא וכמו שכתבתי: וחייב על מכתו וכו'. אם הכה או קלל את אביו חייב מיתה. רש"י. בגמרא מוקי כשעשה תשובה דאם לא כן הא כתיב (שמות כ"ג) וגשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך [כמ"ש במ"נ פ"ב דמכות] ואפי' לר' שמעון בן מנסיא פ"ק דחגיגה מ"ז דקרי ליה מעוות לא יוכל להקון הייכו דעונו נזכר הואיל דהממזר קיים אבל עושה מעשה עמך מקרי כיון שעשה: ן [*אחת משתי אחיות ואינו יודע וכו'. וס"ס בשתיים אחרות שהאחת מהן ערוה עם האחרת אלא דהכפק שכיח יותר שיהיה בשתי אחיות שבקל איכם מיכרות זו מזו מה שאין כן בשאר כנון אשה ובתה. וכל שכן אשה ובת בתה דתנן בפרק דלקמן משנה ד' שאם מיכרות איזו היא האם ואיזו היא הבת וכל שכן הנכד משום הכי נקט אחיות ועיין ברש פרק דלקמן]: ואינו יודע איזה מהן קודם. אפילו לא הוכרו בשעת

מי שיש לו בן מכל מקום נכי"ק ומי . . פוטר. בד"ג ובכי"ק פוטר את. ובנו. בד"ג ובנו הוא; בכי"ק ונמצני"ר ובנו לו, ממי. בד"ג ובכי"ק ממה. שיש לו. במצב"ב ש"ל בן. ן. ואינו יודע. בכי"ק ואין ידוע. איזה (מהן). בד"ג ובכי"ק איזו ולוקח.

שנויי נוסחאות

מי שיש לו בן מכל מקום נכי"ק ומי . . פוטר. בד"ג ובכי"ק פוטר את. ובנו. בד"ג ובנו הוא; בכי"ק ונמצני"ר ובנו לו, ממי. בד"ג ובכי"ק ממה. שיש לו. במצב"ב ש"ל בן. ן. ואינו יודע. בכי"ק ואין ידוע. איזה (מהן). בד"ג ובכי"ק איזו ולוקח.

ראשון לציון

ה תוי"ט ד"ה ומן הנברית כו' ונמשים נמי דלא כר"ם כו' ומ"ש בלחם משנה ריש פרק ג' מה' מלוה ולוה שהאריך ביאור בספקי הרמב"ם: שם תוי"ט ד"ה פוטר אשה אינו כו' ואע"ג דבגמרא אמריכן לשון עיין עליו בעי"ן. תרי תמיה על מי גדולי הדור הסמ"ע והתוי"ט שלא שמו עין עיונם על מה שכתב העיון בערך אין וערך עי"ן בסס ל"ח וכיצו גרסום ע"ב וע"ע מ"ם הערוך בערך אן:

תוספות רע"ק

שם נאות ומז במשנה מי שיש לו בן. כתב המרדכי וז"ל כי המיימוני פ"ג מהל' יבום מי שוינה עם אשה ובו' ונתעברה ואמרה זה העובר ממני הוא אע"פ שהוא מודה הר"ז ספק לענין יבום דכשם שוינתה עמו כך וינתה עם אחר והולצת ולא סתייבמת. וצ"ל דמתני' דהכא איירי שהיו שניה' הבושים בבית האסורים וכן משמע ס"פ אלמנה לכ"ג עכ"ל ולכאורה קשה דא"ב אדרבי רבא ס"פ אלמנה ממתני' דהתם ילדה תאכל בתרומה דנימא מדאפקרה אמאי לא דייק ממוקדם ממתני' דהכא. והי' נ"ל דבמתני' דהכא י"ל דמיירי בנאנס שהיא אינה מיפקרת בלל ולא לגבה מדאפקרה אבל במתני' דהתם דקתני האונס והמפתה וכו' ילדה תאכל דמשמע דוהו קאי על המפתה. ואולם הה"מ בפ"ג מיבום כ' על דברי הרמב"ם הנ"ל אבל בנו מאנוסתו או מפותתו א"י אם הוא זה בבירור וכו' משמע דס"ל דגם באנוסה חיישי' שוינתה גם עם אחר. ולענ"ד הסברא קשה מאד דאיך שייך גבה מדאפקרה וצל"ע אח"ז ראיתי בספר פנים יפות על התורה (להגאון בעל הספר כתובה. פ' כי תצא בפסוק כי תהיין נקם בפשטיות דבאנוסה ל"ש לומר מדאפקרה עיי"ש. והנה בידעי' שאנס או פיתה) אותה. ויבן הנולד לה נשא אשה ומת בלא בנים י"ל דאסורה לעלמא דשמא הוא הפקיר עצמו וזינה עם אחרות ויש לו בנים מהם וזקוקה להם. ובזה י"ל דמ"מ הוי ס"ם מחצה נקיבות ומיעוט פסילות. אלא דנ"מ באנס או פיתה אחת ולא ילדה והוא מת בלא בנים י"ל דאחיו א"י לייבמה דדלמא זינה גם עם אחרות ויש לו בנים מהם וצ"ע לדינא. נאות בבז במשנה מן השפחה. ואינו חייב על אביו ולא על אמו. וכן גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה אינו חייב על הכאה וקללה דאביו. וכשם שאינו חייב על אביו כך אינו חייב על אמו שנאמר ומקלל אביו ואמו את שהוא חייב על אביו חייב על אמו וזה שא"ח על אביו א"ח על אמו. רמב"ם פ"ה הלכה מ' וי' מהל' ממרים: ן (נאות כג) במשנה נותן גם לזו וגם לזו.

לא) אפי' ממזר לו מומר לו נוסס, ואפילו זרע זרעו עד עולם [קל"ז]: לב) הבן ההוא: לג) בעשה אביו תשובה דאל"כ פטור מדאינו עושה מעשה עמך: לד) וה"ה אשה ובתה וכדומה, רק אורחא דמלתא נקט דאחיות מחלפן עפי: לה) ואפילו לא הוכרו בשעת קידושין, דאפילו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בשתיהן משום דכל חדא והדא איכא למימר זו אחות אשה: חולץ לשתיהן. דלא ידע איזו היא יבמתו. ומיחלץ לחדא וליבומי לאידך לא אפשר. דאחות חלוצתו היא. ואסורה לו מדרבנן [בחייה] ויבומי ברישא נמי לא. דדילמא לא זו היא יבמתו וקפגע באחות זקוקתו דהויא באשתו: היו לו שנים אחד חולץ. תחלה לאחת. והשני אם רצה ליבם לשניה מיבם שאם זו יבמתו שפיר ואם אחותה היא לא פגע באחות זקוקתו משום דחליצה דהך אפקעתא לזיקה: קדמו וכנסו. קודם שנמלכו בבית דין אין מוציאין אותן מידם משום דכל חד וחד אמר אלא שפיר נסבי ואי נמי הוי איפכא שהראשון שכנס ליבום כנס אחות זקוקתו הרי שעתה הוא דעבד איסורא ומשבא אחיו ויבם את השניה שהיא יבמתו פקעא זיקתה למפרע מאיהך: ן שנים שקדשו שתי אחיות. והם נכריים: זה חולץ לשתיהן בו'. משום דכל חד מיניהו אסור ליבומי דדלמא כל חד וחד פגע באחות זקוקתו: היחיד חולץ לשתיהן. שאי אפשר לו ליבם לא קודם חליצה של שניה משום אחות זקוקה ולא לאחר חליצה משום אחות חלוצה ואסור ליבם יחלוץ תחלה לשתיהן כדי להוציא אותה שהיא יבמתו מאיסור יבמה לשוק: והשנים אחד חולץ. לאפקועי זיקה מאחיו אם זו יבמתו ותשתרי אחותה לשני ממה נפשך אי יבמתו היא שפיר ואי אחותה היא הא פקעה זיקת היבמה מיניה בחליצת אחיו: אחיו של זה מייבם הלוצתו של זה. ממה נפשך אם זו יבמתו שפיר נסיב שארי אחיו לא חלץ לזו אלא לאחותה בלא היתה יבמתו ואינה כלום ואי לאו יבמתו היא שפיר נסיב נכריה היא דאי משום אחות זקוקה ליבא שארי חלץ אחיו את אחותה שהיא יבמתו ופקעה זיקה. ואי משום יבמה לשוק הרי חלצה זו מאחי בעלה: קדמו שני אחין. של אחד וחלצו לשתיהן משום דלא ידעי איזו היא יבמתו: לא ייבמו. שני אחים [האחרים] זה את זו וזה את זו משום דקמא דנסיב אית ליה למימר זו היא אחות אלא אחד חולץ תחלה לאחת ואחד מיבם לשניה ממה נפשך אי יבמתו היא שפיר ואי לאו באחות זקוקה לא פגע שארי חלץ אחיו ליבמתו ויבמה לשוק לא הוי שארי חלצה מאחי בעלה: ואם קדמו. אלו ב' אחרונים וכנסו אחר חליצת שניים האחרים ולא באו לימלך בב"ד אין מוציאין מידן כדפריטית שארי אין כאן אלא ספק אסור אחות זקוקה כנשואי ראשונה ואיכא למימר קמא דנסיב יבמתו היא ושפיר נסיב ובתרא נמי שפיר נסיב נכריה ואי נמי הוי איגסיבא איפכא וקמא פגע באחות זקוקה כיון שבא שני ויבם פקעה זיקתה

יבין תפארת ישראל יבין

דאפילו קדושין שאין מסורין לביאה הוה קידושין לחומרא [לה"פ מ"א]: לו) דאסור בכל אחת מספק אחות אשה: לז) דיבומי ברישא לא, שמא פגע באחות זקוקתו, ואלאלי לא' וליבומי לב' נמי לא, דאחות חלוצה אסור מד"ס. אבל אי"ל בכה"ג מדאיה עולה ליבום איה עולה לחליצה כיון דרק מכח ספק איה מחיבמת: לח) ר"ל אם ירצה, ייבם אחר שחלץ אחיו לאחותה, דאם זו יבמתו, שפיר, ואם אחות יבמתו, מדאחלץ אחיו ליבמה פקע הזיקה, ולא פגע באחות זקוקה: לט) בלא נמלכו בב"ד, אבל בנמלכו ועברו יוליאו: מ) ואפי' מאותו שכנס ראשון באיסור ופגע באחות זקוקתו, עכ"פ אשתא דכנס

[סדר נשים ח"א] **בית**

בשעת הקדושין שנמלא שאי אפשר שיבא על אחת מהן אפילו הכי שתיהן לריכות גט כמפורש במשנה ז' פרק ב' דקדושין ולא תיובתא מדקתני ואיזו יודע דמשמע השתא איזו יודע ולא קתני איזו ידוע דהוי מבמע לא יודע הדבר מעולם. שמע מינה דמייתי דוקא בהוכרו ולבסוף נתערבו. ליתא דאיזו יודע מבמע הכי ומשמע הכי כמו שכתבו התוספות: קדמו וכנסו. כתב הר"ב קודם שנמלכו בב"ד. וכפירוש רש"י שאם נמלכו בבית דין ועברו יוליאו כיון שעברו על דברי בית דין. הרא"ש. ועיין בביה יוסף סוף סימן י"ח בשם הרשב"א: קדמו וכנסו. אפילו בקדושין דזיקה דרבנן היא ותפסי קדושין באחותה אלא באומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה כדתנן במשנה ט' פרק ד'. והא דכתב הר"ב וכן לשון רש"י ההוא שעתא הוא דעבד איסורא וזה לא שייך אלא בביאה לרבותא נקט הכי דאפילו כי בעיל באיסור אפילו הכי אין מוציאין וטעמא משום דלא הוי אלא ספק זיקה כמו שכתב התוספות דבודאי זקוקה כי בא עליה בלא קדושין מוציאין ועיין מה שכתבתי בפרק ד' במשנה ט': אין מוציאין מידם. פירש הר"ב משום דכל חד וחד אמר אלא שפיר נסבי כו'. עיין מה שכתבתי בסייעתא דשמיא ברים פרק ג': ן שנים שקדשו כו' והשנים אחד חולץ ואחד מיבם. ולריפא דמהו דתימא לגזור דהני תרי לא ייבם חד מייניהו אטו ההוא אח יחידי קמשמע לן ודוקא מיחלץ והדר יבומי. אבל יבומי ברישא לא. דקא פגע ביבמה לשוק. גמרא: קדמו וכנסו אין מוציאין מידם. הכא נמי טעמא כדלעיל ולא ידעתי למה פירש הר"ב וכן רש"י לקמן בסיפא ולא הכא. אי נמי התם נמי לא יפרשו דהא בחד טעמא שייכו כולהו בבי. ועיין ריש פרק ג' מה שכתבתי שם: אין מוציאין מידם. אפילו הם כהנים דהא סתמא ודאי קתני. וטעמא דחלוצה [לכהן] דרבנן הוא וספק חלוצה לא גזרו. גמרא. ועיין מה שכתבתי ריש פרק ט' בסייעתא דשמיא: לזה שנים ולזה שנים. לריכא דמהו דתימא כיון דלבסוף תרוויהו מתייבמין הך להאי ביתא והך להאי ביתא אחו למימר מה לנו ולחליצה ודלמא

מת ולו אח. מיי' פ"ח מה' יבום ה"ח סמ"ג עי' ל"ג מוס"ע שם כ"י קנ"ו סע' מ': ן שנים שקדשו. כ"ג פ"ב קידושין שם מיי' שם ה"ב מוס"ע שם ס"ג:

שנויי נוסחאות

לשתיהן. בכ"מ את שתיהן. קדמו וכנסו. בכי"ק ואם קדמו וכן בכמ' הסמוכה אם קדמו וכנסו ב' פעמים. ן איזו כו' איזו. בכי"ק ובמסכי"ל לאיזו.. לאיזו. היחיד בד"נ ובמסכי"ל היחידי. והשנים; בכי"ק השנים.

תוספות רע"ק

בסוגיא אמרינן מאי קמ"ל סיפא אצטריך ליה מת וכו' היו לו שנים אחד חולץ ואחד מיבם דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דפגע באחות זקוקתו. וכתב רש"י אבל יבומי חד ברישא והדר מיחלץ שני לאידך וכו' לא זכיתי להבין דהא אחר יבום דהראשון השני מיבם בהיתר כמו דמותר לייבם אחר חליצת הראשון וא"כ אם הראשון מותר לייבמה הדין דשניהם מייבמים והו"ל למנקט אבל יבומי שניהם לא וצ"ע: שם [אות כד] במשנה קדמו וכנסו אין מוציאין מידם. ומדלא קתני גם ברישא דאם חלץ לא' וכנס לא' דלא יוציא משמע דאפי' דיעבד יוציא מספיקא דדלמא כנס אחות חלוצתו אע"ג דהוי ספיקא דרבנן מ"מ כיון דגזרו חז"ל אחות חלוצתו אטו אחות גרושתו אלמוה לגזרתם להוציא אפי' מספק ואפי' דיעבד. ג"י:

ח מצוה: כ"ג פ"ח מיי' פס"ל ע"ב ה"ו בס"ב מ' נ"ח פוס"ע סס כ"ל קפ"ח סבי' ע': ואם קדם. מיי' סס פוס"ע סה פצ"ו ז': הנטען. סס כ"ה ע"ב מיי' פ"ו מה' נ"ומין ס"ל ב מס"ג ע' ס' מס"ע סס ס' י"ח פע"ו ס': ט המביא. כ"ס ע"ח יבוס' קוטין ס"ב ה"ז. מ"ל סס מוס"ע סס ס' י"ב ס"ח:

שנויי נוסחאות

ח קדם הקטן. בכי"ק.. קטן. על השפחה כו' (או) על הנכרית. בד"ל ליתה; בכי"ק ובמסכי"ר .. ועל הנכרית וליתה; בכי"ף מן השפחה.. מן הנכרית. על אשת איש. בכי"ק מאשת איש. והוציאוה כו' יוציא. בכי"ק והוציאה כו' מוציא וע' בגמ'.

ולמאן מיבמו בלא חליצה קמ"ל. גמרא: ח מצוה בגדול ליבם. כתב הר"ב דדרשינן ולקחה לו לאשה והיה הבכור וגו'. וילפינן בגמרא מדכתיב (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדיו הוקשה יבמה לאחים זה לזה לענין יבום ואם קדם הקטן זכה. ומשום הכי בכור נמי לאו דוקא אלא שבכורתו גרמה לו והוא הדין אם אין בכור הגדול שבאחין גדולתו גרמה לו והיינו דתנן מצוה בגדול ולא תנן מצוה בבכור וקרי ליה בכור שאינו טוטל בראוי כבמוחזק לבכור. ומה שכתב הר"ב יקום הבכור היבם על שם אחיו לנחול אותו מפרש בגמרא מגזירה שוה דנאמר כאן (שם) יקום על שם אחיו ונאמר להלן (בראשית מ"ד) על שם אחיהם יקראו בנחלתם ואמרינן בגמרא דאע"ג דבכל התורה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אחי גזרה שוה ואפקתיה לגמרי דאין צריך לקרות לבנו בשם אחיו כלל. ואחי שפיר

וכנסו אין מוציאין מידם מ): ח מצוה בגדול ליבם מה). ואם קדם הקטן זכה. הנטען מו) על השפחה ונשתחררה או על הנכרית ונתגיירה. הרי זה לא יבנום. ואם כנסם מז) אין מוציאין מידו מח). הנטען על אשת איש והוציאוה מתחת ידו מט) אף על פי שכנס יוציא נ): ט המביא גט ממדינת הים

כ"ג) ולו תהיה לאשה: שיאמר בפני עצמו ובפני נחתם וטעמא מפורש בגיטין למר משום שאין

השתא שהר"ב הוכרח לכתוב דרשה זו דמוליה קרא ולאחורה לא היה צריך לכתוב דרשה דנחלה כלל אלא דיון הדך דרשה מפיק לקרא מפשוטיה לגמרי זה מכריח לדרשה דוהיה הבכור דאי אפשר לפרשו השתא כפשוטו וכמו שכתבו התוספות אלא ביבם דאי על הבכור שתלד היבמה קאמר קרא שיקום על שם המת לנחלה שאותו בכור יירש את המת דא"כ יקום על שם אחי אביו מבעי ליה ע"כ. וכמו כן סובר אני שלפי שגזרה שוה זו מפקא לקרא מפשוטיה. שזה הכריח להרמב"ם שכתב בפירושו גם בחבורו פרק ב' מהלכות יבום אשר תלד ר"ל אשר תלד אם המת ותלד במקום ילדה וכא העתיד במקום עבר. ע"כ. וקשה שהרי תלמודא דרשה אחרת דרשה כמו שכתב הר"ב פרט לחיילונית וגם הרמב"ם העתיקה פרק ו' מהלכות יבום אלא משום דפשטיה דקרא מתעקר לגמרי סובר הרמב"ם שא"א לומר כן שלא יהא פשט מובן למקרא. ורחיה לדברי הכפרק ג' דכתובות דף ל"ח ע"ב מתמה תלמודא לרבי עקיבא דבריתא אחת גזרה שוה ומפקיה מפשטיה לגמרי ומשני קרי ביה כו'. שמע מינה דאי אפשר שתעקר הפשט לגמרי שלא יהא לו שום הבנה כלל. וזהו שהכריחו להרמב"ם בזה הפסוק שעל כל פנים יש פשט פשוט ומובן לכל למקרא זה כמו לכל המקראות רק שפשטו הגראה דהיינו הבכור רלה לומר בן הראשון ויקום על שם ר"ל שם הפשט עקרתיה הגזרה שוה לגמרי אלא תפרש הבכור בכור דאחין ועל שם היינו שם הנחלה וכל זה קרוב לפשוטו ומשמע המקרא וקשיא ליה להרמב"ם האי אשר תלד שאם נפרשהו כמדרשו פרט לחיילונית מלתא דפשיטא שזו היא דרשה גמורה דוהיה הבכור משתעי במיבם ואשר תלד משתעי ביבמה ואם כן אין פשט כלל לאלו שתי המלות לכך מפרש דכפי הפשט שאמרנו מוסב אשר תלד על והיה הבכור כמשמעו ורולה לומר אם המת אלא שהוא עתיד במקום עבר וכזה נמלא רבים במקרא כמפורסם. ולכולם טעמים בלי ספק וגם לזה שכן ניתן לדרש פרט לחיילונית ויצא לנו מזה שהכתוב יש לו משמעות מובן קרוב לפשטיה אף על גב דעקרתיה הגזרה שוה מפשטיה לגמרי: הנטען. פירש הר"ב החשוד כלומר שטוענין עליו דברי לעז. רש"י. פירש בספר התשבי שעיקר ענין טענה מלשון טענו את בעירכם (בראשית מ"ח) במעמיסין ומטאין עליו דבר זה: לא יבנום. גמרא. דאמר קרא (משלי ד') הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך והכי נמי איכא לעז שיאמרו אמת היה הקול הראשון: ואם כנסם כו'. כתב ב"י סוף סימן י"א בשם הרשב"א שאפילו לא כנס בנשואין אלא שקידם אין מוציאין מתחת ידו שכל שעריכה גט מוציאין קרינן ביה ואין מוציאין בדיעבד ויש חולקין וחלוף נוסחאות בירושלמי הן. ע"כ. ובעיני נראה לדקדק כסברת הרשב"א דמדכנס דגבי יבמה דלעיל שהוכחתי שם דאפילו בקדושין בלבד דינא הכי דאין מוציאין ודאי דהך דהכא נמי דכוותה דהא משום דדמיין בדין כנס אין מוציאין הוא דתיגין לה הכא: אין מוציאין מידו. דברגנה לא מפקי אבה מתותי בעלה דכתיב (מבלי ג') דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ולאו דוקא רגנה אלא אפילו בא על הפשחה ועל הנכרית בודאי. ובתוספתא קתני לה בהדיא. כ"י: אף ע"פ שכנס יוצא. עיין בפירש הר"ב

דמוף

זיקתה מאחיו והותרה לו לאשתו ואסורה לעבד עבד: ח מצוה בגדול ליבם. דדרשינן ולקחה לו לאשה ויבמה והיה הבכור המיבם יהא בכור אבר תלד ואותה יבמה תהא ראויה לילד פרט לחיילונית יקום הבכור היבם על שם אחיו לנחול אותו ולא יחלקו אחיו טמו: הנטען על אשת איש. החשוד על א"א והוליאוה ב"ד מתחת בעלה בשביל זה שאסרה עליו והלך זה ונשאה: יוציא. דמדאורייתא אסורה נמי לו כמו שאסורה לבעל כדדרשינן מנטמאה נטמאה ב' פעמים אחד לבעל ואחד לבועל. ודוקא הנטען על אשת איש לבד נטען על הפנויה גרשה דמשום לבנים. כדאשכחן גבי אונס (דברים כ"ב) ולו תהיה לאשה: ט המביא גט ממדינת הים. לריך נחתם וטעמא מפורש בגיטין למר משום שאין

כ ין תפארת ישראל יכין

מה) דאע"ג דבכל התורה אין מקרא יוצא מידי פשוטו, הכא גמרינן דה"פ, והיה הבכור אשר תלד, ר"ל אם האחין [וכתיב עתיד במקום עבר] "יקום על שם אחיו", לירבו כשייבם אשתו. ובכור לאו דוקא, דאפילו אח אחר יכול ליבם, אלא דהמיבם דינו כבכור, שאינו טוטל בראוי כבמוחזק. מיהו מדכתיב אשר תלד בלשון עתיד דרשינן לקרא נמי ליבמה, דהיינו פרט לחיילונית שאינה יולדת, דאינה מתיבמת [ואגב גרלא דאם כנס אינו מוציא, נקט להך מתני' הכא, ושיקר מקומו לקמן בפתוקין]: מו) ר"ל שנחשד שבעלה: מז) אפילו רק קדשה [וי"ח]: מח) אפילו וודאי בא עליה: מט) קאי מלת ידו על מלת אים שנזכר לעיל, ור"ל שנרשם בעלה ע"י חשד הנ"ל: נ) וקיי"ל דיש בזה ז' חלוקי דינים, (א) בשם ב' עדי קנוי וסתירה, וכ"ש ב' עדי טומאה, אז אפילו בא אחר בנישה לנחשד והיה לו בנים ממנה, כופין שיוציאה שבעל והחשוד [אה"ע י"ח ס"ח], ואפילו אותו שנתה עמו ועד אחר מלטרפין לאסרה על בעלה [קט"ו ב"ש סקכ"ח]. (ב) ובשם רק ב' עדי יחוד, אין כופין לבעל להוציא, וכ"כ להחשוד [י"ח ב"ש שם סקי"ח]. (ג) ובשם ב' עדי כעור, שהבקתו לו נשקתו האשה [שה"ג פ"ז וכ"ח], לו עומדת לפניו ערומה, לו שיכבים זע"ז בלי קירוב בשר, אפילו לא ראו ב' העדים ביחד, יש חלוק, אם יש נ"כ קול בעיר יום ומחלה שלא מחמת עדי הכיעור, שנתה עם הנחשד, ולא היו שם לוובים להם לו לבעל לו לאבותיהן, שנהלה שהלוובים הוליאו הקול, אז לבעל אין כופין להוציא ואין מיעצין לקיימה, אבל לנחשד אסורה לכתחילה, ואם כנסה ויש לה בנים מנחשד, לא הגלה, ובאין קולא כנ"ל אפילו אין לה בנים מנחשד, בנשאת לא הגלה. וי"ח דבעדי כיעור עם קולא כנ"ל. כופין אפילו לבעל שיוציאה באין לה בנים ממנו. ובחדא לריעותא, אין כופין לבעל, אבל להחשוד כופין להוציאה אפי' בחדא לריעותא באין לה בנים מחשוד [שם ס"ח ואחרונים]. (ד) ובשם ע"א לטומאה ולא קדמה קנוי וסתירה, לאו כלום הוא, והרבה קרובים כע"א דמו, מיהו במהימן ע"א לבעל כב' עדים, אז

מיב

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

סתין בקיתין לבמה ולמר סתין עדים מעוין לקיימו: לא ישא את אשתו. משום דתדבוריה סמכינן: מת הרגתיו וכו'. הוחיל ועל עדותו נבעת איכא לוזה בפחים שמא עיניו נתן בה והעיד עדות שקר עליה אבל תנשא לאחר דאשה נשאת בעד אחד:

ר"י אומר הרגתיו לא תנשא אשתו. בעדותו אפילו לאחר מפני שהוא רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד ואין הלכה כר"י *דקי"ל אין אדם משים עצמו רשע דאדם קרוב אצל עצמו ומהימנין ליה שנהרג אבל לא מהימנין ליה במאי דאמר שהוא הרגו והילך אפילו כי אמר הרגתיו תנשא אשתו: הרגנוהו תנשא אשתו. מפורש בגמרא בשומר אני הייתי עם הורגיו אבל אני לא הרגתיו: י בנדר. שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה *ובאה לחכם להתיר לה ולא מצא פתח לחרטה: לא ישאנה. משום חשד: שהוא

הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם נא) לא ישא את אשתו נב). מת הרגתיו נג) הרגנוהו לא ישא את אשתו נד). רבי יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו נה). י החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה נו). הרי זה לא ישאנה נז). מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה

דסוף פרקין: ט ואמר בפני נכתב ובפני נחתם. כתב הר"ב ועטעמא מפורש בגיטין ברפ"ק: לא ישא את אשתו. כתב הר"ב משום דתדבוריה סמכינן. וכתב ר"י ות"ת מ"ם מאותן נשים שאין נאמנות לומר מת בעלה ואעפ"כ נאמנות להביא את גיטה ממדינת הים [כדתנן בסוף פרק ב' דגיטין ולקמן מכנה ד' פרק ט"ו] ואף על גב דעלייהו קא סמכינן משום דתדבוריה כתבא י"ל דהתם כיון דמשום איבה בלחוד הוא דמיסתיגן לא מעיילא נפשה לספקודי כיון דאפשר דאתי בעלה ומכחיש לה הייכא ומרתתה אבל הכא דמיסתיגן שמא יגרו תקפו משקר ודאי כיון דעליה סמכינן ע"כ: מת וכו'. פי' הר"ב הוחיל ועל עדותו כו' אבל תנשא לאחר דאשה נשאת ע"פ עד אחד לקמן ברפ"י. ונם מפורש טעמא דהתתה דייקא עד שיודעה שמת ודאי ומנכבא. ומשום הכי מקשינן הכא בגמרא הריבא דתנן המביא גט ממדינת הים כו' הא בארץ ישראל שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ישא. ומאי שנא מאומר מת דהתם לא סמכינן עליה אלא אחתא גופה ואפילו הכי לא ישא ומשני שאני גיטא דהא איכא כתבא וכדתנן במשנה ד' פרק ט"ו מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח וכן בסוף פרק ב' דגיטין. ועיין מ"ש פט"ו מסכת ה': הרגתיו הרגנוהו. לא הוה צריך למתני הרגנוהו כיון דאפילו [*במת לא ישא את אשתו *) (לא היה צריך למתני הרגנוהו) ואפילו] בהרגתיו תנשא לאחר ולא הני ליה אלא משום דר"י מפליג בין הרגתיו להרגנוהו. הוס'. ועיין גדולה מזו במ"ו פ"ק דכילה. [*ועיין במסכת דלקמן בסד"ה מיאנה כו']: רבי יהודה אומר הרגתיו לא תנשא. פי' הר"ב אפילו לאחר מפני שהוא רשע. עי' בפירושו למ"ג פ"ג דסנהדרין: הרגנוהו תנשא. כתב הר"ב מפרש בגמרא בשומר וכו'. ופירש התוספות דאע"ג דאמר הרגנוהו נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו: י החכם שאסר את האשה בנדר. לשון הר"ב ולא מצא פתח לחרטה וכן לשון רש"י וכבר כתבתי בזה ברים פ"ג דמ"ק: מיאנה כו' מפני שהוא ב"ד. כתב הר"ב משום דקיי"ל חלילה

*) הדברים האלה מיותרים הם שכבר הקדימם בראש דבורו (שבאמת לא נאו רק באמצע הדבור) ואתוי"ט שכח להשמיטם.

יבין תפארת ישראל יבין

חייב להוציאה אבל אין כופין אותו [קע"ו פ"ו וקע"ח פ"ט], אבל אין כופין [קע"ז]. ובהבטיח בין כך וכך אסורה, דלא גרע מלגז בעלמא דאסורה לו [כ"ם י"ח סק"ז]. מיהו ע"א אביעור אפילו מהאמין ליה לבעל כב' עדים, אפ"ה מותרת לו וגם לגחשד [כ"ם י"ח סקי"ד וקע"ו סקכ"ה. ומח"מ י"ח פקי"ח יש ע"ם כלמוכח מגוף התשו' במיי' כ"ם אחר הלכות סוטה. ואפשר דלת"מ בע"א בכיטור ומאמינו, עכ"פ רשאי להוציאה]. (ה) אם רשאה הבעל בעצמו לזנתה, או שאמרה לו אפילו אשה, קרובה לו או לה שזנתה והוא מאמינה, אסורה לבעל ונאסור [קע"ו פ"ו]. מיהו בהיה לו קטע טעמה, אינו נאמן לומר שמאמין לדברי העד. וי"א דבזה"ז שים חדר"ג שלא לגרש אשתו בע"כ, אינו נאמן לומר שמאמינה או שמאמין לדברי העד. וכופין אותו לשמש עמה [קע"ח פ"ט]. (ו) ואם האשה בעצמה אזרה שזנתה, אם רגלים שזנתה, וגם אין סברא כנגדה שלא זנתה, אסורה גם לבעל, אבל במסתבר בשום לד שלא זנתה, אף שגם רגלים לדבר לאיסור, אינה נאמנת. מיהו אפילו אין רגלים לדבר שזנתה, והוא מאמינה חייב להוציאה, אבל אין כופין אותו, דאין ב"ד כופין רק בים ב' עדים [קע"ו פ"ו ואחרונים שם]. אבל לבועל בכל האופנים אסורה, דהא שוא נפשה לעבירה חתיכה דאיסורא. (ז) ובנטען אפנויה

ידע שבא עליה מלוה לנפשה, אבל אין כופין [קע"ז]. ובהבטיח לה שישאנה, כ"ל דחייב לנשאה, דהו"ל כהבטיח לה דבר באתגנה [ספקע"ז], ולא דמי לעול דינר והעברני דאין לו רק שכרו [כמ"מ רפ"ד פ"ו]. דהתם בהבטיח לו יותר מהראוי, משא"כ הכא ראוי לה שישאנה עקב בשתה נס בלי הבטחה [כפי' קע"ז], לפיכך הדר הו"ל כרפואה דחייב ליתן לו כמו שהבטיח, כמבואר בח"מ [שם]. ואף דלא קנו מידו, שכירות א"ל קניין [כמ"מ קפ"ב, ועי' תשו' שב יעקב אה"ע סי' ג']. וא"ל דבמכחישה אף הא"ל שבועה [באה"ע כ"ב כ"ם סק"ה], היינו רק לענין לזון הולד, אבל לענין לשאת אותה חייב לשבע, ואדרבה ראוי לדון להחמיר, בעכסיסי שבועתו, מדמסתבר שלא יודה כ"כ בקלות מחמת בושה [כמ"מ פ"ו פ"כ]. ואם הוא כהן, עי' לקמן בפירושינו פ"ו: נא) דכך צריך שיאמר כרפ"ק דגיטין: נב) מדסמכו מעדותו: נג) לו לא: נד) אפילו לאחר אסורה מדהוא רשע: נה) דנעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו, ואנן קי"ל דאין אדם משים עצמו רשע, ופליגין דבוריה [ומהמינן ליה שנהרג ולא במה שאמר שהוא הרגו והלך אפי' כי אמר הרגתיו תנשא אשתו] [י"ז ז']: נו) שנדרה הנאה מבעלה ולא היפר לה, והחכם לא מצא פתח לנדרה: נז) דיחשדוהו:

ר"ל

ר' חחכם. כה ע"ב בי"ר שם פרש"ב שם כבני' ב'. מיאנה. קי"ל ע"ב נאמנות ל"ל ע"ל:

שנויי נוסחאות

ט נחתם לא ישא. נכי"ק הר"ז לא ישא. י בפניו. נכי"ק לפניו.

תוספות רע"ק

ט נאות כתב במשנה הרגנוהו לא ישא. בחוס' בכתובות דף ב"ב בד' אהתיא דמוקמינן שם בנישאת לא' מעידה הקשו מהכא דבהרגנוהו לא ישא את אשתו ותירצו דבתרי ל"ת לעיניו נתן בה והרגנוהו חיינו שא' אומר הרגתיו עם רבים. קשה לי איך ס"ד לומר דב' מעידים כך נהי דאמרי' גם בב' שמא עיניו נתן בה והתם בתרי והרי הי' הקושיא דבנשאת לא' מעידה ניחוש דעיניו נתן בה ומסלקי' עדותו ואסורה משום ב' האומרים לא מת. מ"ם הכא אמאי לא ישא דל עדותו לגמרי היה מותר בה ע"י עדות השני דהא ע"א נאמן לומר מת בעלה. והנלע"ד כיון דהיתירא עפ"י ע"א הוא משום חזקה דדייקא ומנסבא א"כ י"ל דוקא בע"א דדייקא סובא והוששת דלמא העד משקר אבל בב' עדים (אף לר"ש וכן קי"ל) דמ"מ בבא בעלה תצא מזה ומזה ואיכא חומר כסופה מ"מ י"ל דלא דייקא כ"כ הרבה דסומכת על העדים וא"כ י"ל בהרגנוהו וכיון דשנים מעידים מגרע גרע דהיא לא דייקא כ"כ ולא ניתן הדין להתירה עפ"י ע"א וכיון דאנן חיישינן לעיניו נתן בה ונשאר ההיתר רק עפ"י ע"א דהיינו הער השני וכיון דהיא סבורה דיש ב' עדים לא דייקא כ"כ ואין מתירים עפ"י עד אחר: נאות כנ"ז הרע"ב ד"ה רי"א, דקי"ל אין אדם מע"ר. היינו דלא נימא כיון דרשע דאורייתא פסול לעדות אשה נימא כיון דפוסל עצמו לעדות א"נ

להעיד על מיתת בעלה ולא היה מהני לומר דפלגינן דיבוריה דמ"מ כיון דעשה עצמו רשע אינו כשר להעיד דנהרג בעלה לזה אמרי' דא"א מע"ר היינו דאינו פסול ע"י עצמו דאדם קרוב א"ע דכמו דאינו נפסל ע"י קרובו ה"נ אינו נפסל ע"י עצמו ונשאר כשר לכל עדיות שבעולם. אלא דמ"מ מסנ"פ אם נאמן לעדותו הוא ודאי רשע ופסול להעיד. לזה אמרי' דפלגי' דיבוריה ומהימן להעיד שנהרג בעלה והוא נשאר בשר דא"נ ע"י עצמו. ומבואר בסוגיין דלמ"ד גולן דאורייתא כשר לעדות אשה ל"צ לפלגי' דיבוריה ומהימן בכל דבורו שהוא הרגו דאף דהוא רשע הא כשר להעיד לעדות אשה. ול"א דאין מקבלים דבריו כלל היכא דבאותו דיבור אומר על עצמו שהוא רשע. ואולם קשה לי מהתיא דכתובות דף יז ב' דבכח"י הוא אבל אנוסים היינו דנאמנים ל"ש אלא באנוסים מחמת נפשות אבל מחמת ממון א"נ דאין אדם מע"ר. והא דל"א בלא"ה דבממו"ם דאם האמת כדבריהם הם רשעים וא"נ להעיד דהא התם ל"א פלגי' דיבוריה צ"ל דהתם מה בכך שא"נ מדין עדים מ"מ היו נאמנים במנו דאין זה בת"י לזה צ"ל דאא"מ ע"ד ומה"ם ניהא דבתחלת הסוגיא בל"ק דרמב"ח אמר אסיפא בכתב ידם יוצא ממ"א דא"נ ל"ש אלא באנוסים מחמת ממון לא נזכר שם מעטא דא"א משים עצמו רשע (ורש"י הוא דפירש כך) והיינו דבסיפא דליכא מנו וצריכים לדון מדין עדות דמעידים דהשטר פסול בזה הוא באמת ממעם ממנ"פ דאם כדבריו הם פסולים וא"נ להעיד) ולפי הנ"ל קשה כיון דראוי להאמין מדין מנו מה בכך דאין אדם מע"ר הא ממעם זה לא דחינן דבריו כמו בהרגתיו דאם גולן דאורייתא כשר לעדות אשה מקבלים דבריו דהוא הרגו ומהימן וכנ"ל. וכמו כן ק' לי בנ"י ב"ב פ"ח דף רי"ב דכ' דבהתיא דנאמן לומר בני זה בן גרושה דהיינו באומר שבא עלי' בשוגג אבל במוד לאו כל מיניה רשע. וע"כ צ"ל הא דלא נקט המעם במנ"פ דאם בדבריו הוא רשע וא"נ להעיד שבנו הוא רשע נאמן לחעיד על בנו (ובפרט הזה אני מסופק אם נאמנותו דאב רק כמו ב' עדים בכה"ת ואם הוא רשע א"נ או דבכל ענין הימנו' דהסנא לאב וכן לענין נאמנות האב שקידש את בתו אם הוא רשע) וא"כ עדיין מה בכך דא"א מע"ר הא מ"מ לא מסלקינן דיבוריה ודמי ממש להרגתיו למ"ד דגולן דאורייתא נאמן לעדות אשה דאף אם לא פלגי' דיבורי' נאמן וצ"ע: י נאות כנ"ז הרע"ב ד"ה בנדר. ובאת לחכם להתיר. מזה מובח דאף נדרים שיכול הבעל להפר ולא הפר יבול החכם להתיר לה דלא כחהיא דספרי שהביא המרדכי פרק חשלח. תה"ר מי' רע"מ

ומולן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חליצה ומיאונים בפנים ושלשה לא חשידי. בגמרא מפרש דהא דקתני מפני שהוא בית דין לא דתלתא מהימני הא תרי לא. דתרי נמי מהימני והא דקתני מפני שהוא בית דין. לאו משום לאפוקי מחשד אלא לאתמוטינן דאין מיאון בפחות מג' לאפוקי ממ"ד בפ"ק דסנהדרין מיאון בפנים ולפי דברים הללו ראוי להגיה במ"ש הר"ב בב' ל"ל בג' אבל קביה הא דכתב הר"ב משום דקי"ל חליצה ומיאונים בשלשה ובמ"ג פ"ק דסנהדרין פסק דבני בפנים והכי איתא בהדיא בגמרא ריש פ"ב דמכילתין דהל' כמ"ד בפנים והיה נראה להגיה עוד דז"ש דקי"ל ג"ל דקמ"ל. אבל לשון משום לא דייק לפום כך וצ"ע. ["וטעמא דלא חשידי אאין פנים מצויים להטות בשביל אחד ירושלמי כתבו הרי"ף. ג) וכתב ב"י רים סי' י"ב בטור"ה דהא דתנן במשנה דלעיל הרגנוהו לא ישא כו' לא פנים מעידין כן אלא כלומר שהרגו עם אנשים הרבה]: שהיו להם נכים. דלא ליפא את זו נתכוין. רש"י: ומתו. דאילו נתגרשו והבעלים גרמו הגירושין אסורות כדאיתא בגמרא: וכולן וכו' לו שתאלמנו מותרות לינשא להן. פירש הר"ב לאחם ולעד כו' ומפרשים בגמרא דלעד המעיד על בעלה שמת לא תנשא אלא כשנתגרשה אבל כי נתאלמנה קי"ל דהויא קטלנית ואסורה להנשא כמו שאכתוב במשנה שניה פרק ד' דכתובות: וכולן מותרות לבניהם. כ"ש לאביהן דמותרים דלא חיישינן שמא יזנה מחיר זה [עמה] משום שהבן בוש מאביו ופי' רפי"א מ"ש שם בש"ד. ומ"ש הר"ב וכל הני דאמרינן לא יכנסו כו' אם כנס לא יוציא ובעד אחד שאמר מת כו' לריכין למימר בהיא דברוה הרי נאסרה על הבועל ומלאת אומר אלא נאסרה לבועל ואף כי איכא נמי בהדי עדי ביטור קלא דלא פסיק לא מפקינן בב"ד מהבעל ולכך כשיש לו בנים ממנה אין מוציאין ופירוש היו לו בנים ממנה שכתב הר"ב גרשין דבריו כדברי הרי"ף ורמב"ם דבנטען קאמרי דלא כפירש"י דמפרשה בנים לה בנים מבעל הראשון:

ח) כרע"ב ד"ר בג' וג' ל"ח. ועי' תוי"ט וש"ל. ט) בר"ב ד"ר לו. ג) דברי התוס' הם, המובאים כאן בתוע"ק אות כ"ה.

יכין תפארת ישראל יכין

נח) ר"ל אע"ג דמיאון סגי בב', רגילה להות בב"ד. ואפילו רק בב' ליכא חשדא [וגם הם נקראים כ"ד (בתוספות כ"ב ח')]. מיהו אע"ג דבני, בעל נפש ירחיק מזה [אפ"ע י"ב]: נט) המביא נט, והמעיד לאשה, וחכם הל"ל: ס) בשעת מעשה, אע"ג דבזמן המשנה ליכא איסור לישא על אשתו אפ"ה אין רגילין בכך: סא) הנשים הללו: סב) להמביא נט וחבריו הל"ל: סג) דאין אדם חוטא בשביל קרוביו, וכ"ש דמותרות לאביהן, שהבן בוש מלזנות עם אשת אביו. וכל אלו האסורים לבנות, אם כנסו לא יוציאו:

שהוא ב"ד. כלומר מיאון או חליצה לא עשה חכם זה ביחידי משום דקי"ל חליצה ומיאונים ח) בב' וג' לא חשידי אבל היתר נדרים ביחיד מומחה: וכולן. החכם והמביא נט והמעיד על האשה להשיאה דתנן בסוף לא יכנסו אם היה להן בנים בשעת מעשה ומתו אח"כ מותרות להנשא ט)[להם] דהשתא ליכא חשד: וכולן. הנשים הללו: שנישאו לאחרים. כשאחרה החכם או כשהעיד העד שמת בעלה ומתו הבעלים הבניים: מותרות לינשא. לחכם ולעד ולמביא נט: וכולן מותרות לבניהם ישאנה. מפני שהוא בית דין נח). וכולן נט) שהיו להם נשים ס) ומתו מותרות לינשא להם. וכולן סא) שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם סב). וכולן מותרות לבניהם סג): ולאחיהן. כל אלו המתירים אותן ואינן אסורות אלא להם לבדם דאין אדם חוטא בשביל בנו או בשביל אחיו ©וכל הני דאמרינן לא יכנסו אם כנס אינו מוציא חוץ מהנטען על אשת איש אם הוציאה בית דין מתחת בעלה בעדים ורואים ברורה אפילו אם כנס יוציא. ואם באו עדי דבר מכוער בלבד כגון שראו אדם יוצא והיא חוגרת בסינר או אדם יוצא והיא עומדת מעל המטה וכיוצא בזה אם כנס לא יוציא ואם לאחר שבאו עדי דבר מכוער יצא קלא ולא פסיק שעמד הקול יום וחצי. אם כנס יוציא אלא אם כן היו לו בנים ממנה שאז אינו מוציא כדי שלא להוציא לעז על בניו:

תוספות רע"ק

שם [אות בח] בחרע"ב ד"ה וכולן מותרות. וכל הני דאמרי' מדברי התוס' בסוגיין משמע דקאי רק על החכם שאסר דבזה אפי' לפי החשד מותרת לו מדאורייתא משא"כ בעד המעיד שמת בעלה דלפי החשד אסורה לו מדאורייתא. בזה הרין דיוצא. אבל הנ"י כתב כרש"י והרע"ב דבכל הנך דמתני' אם כנס לא יוציא חוץ מהנטען על א"א: נאות בכ' חוי"ט ד"ה וכולן מותרות צריכין למימר בהיא אומרת. במחכ"ת רבינו הגדול דברים אלו אין להם שחר דהתם בכתובות מיירי בתרי ותרי דקיימא באשם תלוי בעי' שתאמר ברי לי ובעי' ג"כ דניסת לאחד מעידיה דנם הוא יאסר ברי אבל הכא בע"א אומר שמת בעלה שהאמינו אותו חז"ל כתרי פשיטא דבכל ענין מותרת: [אות ל] בא"ד משא"כ בכולהו. ואפי' בעד המשיאה. ר"ל דלא מ"בעי באינך דאפ' לפי ההשדא דעשה כן משום דעיניו נתן בה מ"מ עתה היא מותרת לו אלא אפי' בעד המעיד דלפי החשש דעיניו נתן בה המעיד בשקר אסורה לו מ"מ לא תצא וכמ"ש לעיל. ומ"מ לישנא דהתי"ם ראיתתא דייקא ומנסבא. לשון זה הוא אריכות למותר דזהו טעם להיסוד נאמנות דע"א והכא עיקר מה דבאנו לחלק דבנטען באמת אסורה לו אבל הכא דע"א נאמן יהיה מאיזה טעם שיהיה והוי רק חשש בעלמא דשמא עיניו נתן בה. בזה משום חשש בעלמא לא אמרינן דתצא:

פרק ג א ארבעה אחין וכו'. לא מיבעיא ג' אחין ובנים מהן נשואים ב' אחיות ומתו דתרוויהו עליה רמיא וזיקתו חמורה וכי נסיב פוגע באחות זקוקתו אלא אפילו ד' אחים כו' דנפלי קמי תרי אחי ולא אלימא זיקתו דקמא דמיבם מינו למימר היאך היא דרמיא דרמיה עליה ואחותה על אחיו אפ"ה אסורי. כך פירש"י: נשואים שתי אחיות. כ' הרמב"ם סוף פ"ז מהלכות יבום כל מקום שאמרנו שתי אחיות אחת ב' אחיות לו אשה ובתה לו אשה ובת בתה וכיוצא בו ענין הדברים שהן שתי נשים שהאחת מן ערוה עם האחרת וא"ל לישא שתיהן מבוא

פרק ג א ארבעה אחין שנים מהן נשואים שתי אחיות א) ומתו

יכין תפארת ישראל יכין

פרק ג א) ה"ה אשה ובתה וכדומה רק נקט הכי, משום דמואשה אל אחותה יצאין לרות וג' אחין מפורש במ"ד: ודוקא

פ"ג א ארבעה אחין. כ"ו ע"א י"ח ע"א ל"ב פ"ע כ"ז ע"ב עליות פ"ה מ"ה פ"ו פ"ז מהלי' יעוס ה"ח עוס"ע בס מ"ו קפ"ה פפ"ו ג':

שנויי נוסחאות

פ"ג א שתי. בד"ל לשתי וכ"ה בכי"מ. ומתו. בד"ל ובכי"ק מתו.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק ג **א ארבעה** אחין. חולצות ולא מתיבמות. דכיון דתרוייהו זקיקין להלי ולהלי. קמת דמיבם פגע בחמות זקיקתו דהויא כהכתו: ב"ש ה) אומרים יקיימו ובה"א יוציאו. בגמרא מפקינן לה בש"א יוציאו ובה"ש יקיימו דבכל מקום ב"ש לחומרא וב"ה לקולא חוץ מהמקומות הידועים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל והכי אמרינן בעלמא ב"ש במקום ב"ה אינה מצנה כלומר כל היכא דאכפתן במצנה בית שמאי מקילין וב"ה הוא שדרכן להקל וגמלאו עתה בית שמא עומדים במקום בית הלל אינה מצנה ומצנעת היא ולריך להפכה הלא אם כן היא מהמצניעות הידועות שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. ובמסכת עדיות מני לה בשם רבי אליעזר מקולי בית שמאי

הנשואים את האחיות ב) הרי אלו חולצות ולא מתיבמות ג). ואם קדמו וכנסו יוציאו ד). רבי אליעזר אומר בית שמאי אומרים יקיימו ובית הלל אומרים

מקום ערוה. ע"כ. אלא דתמא נקט ב' אחיות מקום דמינייהו ילפינן [דכתיב נהו] ואחה אל אחותה לא תקח. ועיין מכנה ד': הרי אלו חולצות ולא מתיבמות ואם קדמו וכנסו יוליאו. כתב הר"ב כיון דתרוייהו זקוקין לו' ולריכא למימר דכי חלין חד לחדא דליבם אידך לאידך דכל יבמה בגאסרה בעה אחת על יבמה הרי היא כאחת אח שיש לו בנים והאסורה לעולם. ממ"ל במתניתין ז' פ"ב דאחד חולץ ואחד מיבם ואם קדמו וכנסו אין מוליאין מידם דהתם זו בגאסרה מקום אחות וקוקה לאו יבמה היתה וכי פקע איסור אחות זקוקה ביבום אחותה הרי זו מותרת ועומדת דלאו אשת אח היא הלכך מספיקא לא מפקינן לה דאימא כל חד וחד דידיה אתרמי ליה. כדלעיל בגמרא פ"ב דף כ"ד: רבי אליעזר אומר ב"ש אומרים יקיימו. כתב הר"ב בגמרא מפקינן לה כו' ובמסכת עדיות מני

בשם ר"א כו' כלומר והכמים פליגי עליה וסברי דב"ה אומרים יקיימו והיינו בברייתא אבא בחול הוא דאמר הכי. ור"ב נמי סובר דלא אחלקו אלא כ"ע סברי יקיימו. וז"ש הר"ב בגמרא מפקינן לה לא משכחת לה בהדיא כלל ועיין רפ"ח דחולין. וכן פסק הרמב"ם בפירושו דיקיימו ומשמע דע"כ ל"פ אלא ביקיימו ויוליאו אבל בחולצות ולא מתיבמות בהא ל"פ ולכ"ע חולצות ולא מתיבמות ותקנה לך השתא מאי שנא מהא דפ"ב דאחד חולץ ואחד מיבם דהא השתא דכיון דקי"ל יקיימו ליכא לתרוצי מכום דכל יבמה כו' דא"כ לא יקיימו. וגראה דאה"נ דקשיא והא דלא פרכינן לה בגמרא הייט טעמא דבלאו הכי מוהבינן לה אדרבי יוחנן דאמר כשנפלו ב' אחיות בזו אחר זו אין לשניה היתר לעולם כיון דבשעת נפילתה אין אני קורא בה יבמה יבא עליה אבל נחלקה השניה חוברה הראשונה להיתירה הראשון ומותיר ליה מדתנן חולצות ולא מתיבמות ואמאי ליקו חד מיניהו לחלוץ לה לשניה ותיהוי ראשונה לגבי אידך כיבמה שהיתרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון. ומחולצות ל"ק דליכא למימר דלכתחלה לא א"ל לחלוץ ולייבם לאידך גזירה שמא יחלוץ לראשונה בראשא וייבם לשניה. אלא מדקתני ולא מתיבמות דמשמע דליכא כאן דין יבום כלל קשיא. וכי תימא דלא ידעינן הי גפול בראשא א"ה הא דקתני קדמו וכנסו יוליאו בשלמא ראשונה ה"ל מאן שריא לך אלא שניה אמר חברא שניה מיבם ראשונה מיבם ופירש רש"י *דליכא אלא ספק פגע באחות זקוקה ובבה"ג אמרינן בפרק דלעיל קדמו וכנסו אין מוליאין מידן. ומסיק דאמר רבי יוחנן אחיות אינו יודע מי שנאן. כלומר זו אינה מצנה. ממילו למדין דלפום קושטא דדינא אם קדמו וכנסו אין מוליאין מיד מי שלקח הראשונה אחר שנתיבמה השניה ואם לא יודע מי ראשונה ומי שניה הך דמיבם בשניה אינו מוליאה ולכתחלה חולצות ולא מתיבמות ואי קדים *וחלץ אחד מן האחין לאחרונה היתרה הראשונה אלא דלכתחלה לא שבקינן להו לחלוץ לאחרונה אלא דלמא אתי למיעבד איפכא. ומפני זה אני תמה על הרמב"ם שבחבורו פ"ז מה"י פסק כר' יוחנן דאם נחלקה האחרונה הותרה הראשונה ואפילו הכי פסק שאם קדמו וכנסו מוליאין אותן מידם. והכ"מ הסכים על ידו משום דר"א הוא דאמר בש"א יקיימו ובה"א יוליאו ואין כה"ק הוא לן למפסק ומשום הכי חזר בו מדבריו שבפירושו שפירש דב"ש במקום ב"ה אינו מצנה ולפיכך פסק ההלכה בפלן יקיימו עכ"ד הכ"מ. ולמאי דאמרן הא מכשמת [נה] דמקיים אותו שכנס השניה אחר כניסת אחיו את הראשונה והמגיד כתב על דברי הרמב"ם ואף בשאין ידוע איזה מהן מת ראשון אם קדמו וכנסו יוליאו ע"כ. וקשיא נמי דהא בהדיא אמרינן דזה מיבם בשניה יקיים. וגם הרי"ף והרא"ש אע"פ שכתבו להא דר"י דקי"ל כוותיה הסמיטו סוגיא זו דאותבינן עליה ודדחי מצנה זו אלא הביאו המצנה כלורתה ולא הביאו עליה ג"כ ברייתא דאבא בחול דגראה מזה שרלונם לפסוק כת"ק דלא מתיבמות כלל ודיוליאו ולזאת הסוגיא מכשהה לה דמתיבמת האחת ואם קדמו וכו' האחד מקיים ולריך עיון. ויש ג"כ בדברי הרמב"ם ע"ם שכתב מתה האחרונה וכו' חולצות ולא מתיבמות. ופשוט שלריך להיות לו מתיבמות. והטור בסי' קע"ה פוסק כמצנתינו דאין מוליאין מידן ובדברי הרמב"ם והר"ב בפירושם. וקשיא לי ג"כ עליו שבסי' קע"ו אמתני' דפרק [ג' מ"ו] דאם קדמו וכנסו אין מוליאין מידם כתב בשם הרא"ש ז"ל דוקא היכא שכל אחד ואחד אומר כנסתי הזקוקה אבל מי שעבר ויבם אחות זקוקתו בודאי יוליא כיון שבא עליה באיסור בודאי לריך להוליא. ע"כ. ובודאי דאע"ג דהותרה הזיקה מיירי. דאי לא תימא הכי פסיגא דיוליא

ה) בגע"כ ד"ל ליתא למלה אומרים גם גנזי ב"ש גם גנזי ב"ה וכן בדבריו בגמרא שפקינן לה ב"ש יוליאו וב"ה יקיימו ליתא למלה אומרים בשניהם. ועי' שד בעדיות פ"ה מ"ה בגע"כ.

ב) ודוקא שמתו בזמן א' אבל בזמן"ז דוקא בשניהן חיין אסור בשניהן, וה"ה במתה או חללה [או נתייבמה] הראשונה מלא האחר אסור זה אעפ"כ בהשניה הוחיל שהשניה תיכף כשנפלה נאסרה, הבל במתה או נחללה שניה מלא האחר, מותר זה ליבם הראשונה, שהרי בשעת נפילתה מותרת היתה, ורק כשנתאלמנה אחותה נאסרה להכי כשפקע זה האיסור, חזרה להיתירה תחלה [אה"ע קע"ה]: ג) דא"ל ליבם אחר שחלץ אחיו לאחותה, מדעכ"פ נאסרה עליו שעה א', פגע באחות זקוקתו: ד) דזיקה אוסרת מדרבנן ומשום דשתיהן יבמות להכי לא

זקוקתו ואי נמי חיי איפכא דקמא פגע באחות זקוקה כיון דבא שני ויבמה פקע ויקתה מאחיו והותרה לו אשתו ואיסורא דעבד עבד עב"ל וא"כ אין ראיה משם דעל ספק אין מוציאין דהא התם עתה ודאי בה"תר היא אצלו משא"כ היכא דאם זו היא היבמה שנאסרה בשעת נפילה עדיין היא אצלו באיסור זה. צ"ל דרש"י ס"ל כתו' שכתבו לעיל (דף כ"ג ב') דאם ידעי' בודאי דפגע באחות זקוקתו אף דאחר כך פקע הזיקה צריך להוציאה כיון דכנסה בביאה באיסור אלא דבספק מקילים. ועדיין אין מיושב כ"צ דהא לפ"ז צריכים לפרש מ"ש רש"י וא"נ הוי איפכא היינו כיון דאפילו הוי איפכא אין כאן עוד איסור אחות זקוקה אלא דהיינו קונס' אוהו להוציאה כיון דעבר איסורא בזה בספק מקילי' וא"כ עדיין לא דמי ההיא דהכא לדהתם דהכא הוי עדיין ספק איסור בעצמותו. וכיון דרש"י הוצרך להסביר ואמ' אי עביד איפכא משמע דמפעם ספק לחוד לא מקילי' ואלו הבא כתב רש"י דילפינן משם לספק איסור ממש וצע"נ: [אות לב] בא"ד ואי קדים וחליץ א' מהאחין לאחרונה. אבל קדים

ובה"א יוציאו. מי' שם מפ"ע שם:

שנויי נוסחאות

(ואם) קדמו. כרי"ף ליתא. רבי אליעזר. בכי"ק ובמסכי"ר' לעזר. ב"ש (אומרים). בד"ל וככי"ק משום ב"ש; וליתא גם בכי"ף ד' קופטא ליתא וכן ליתא שם למלי' משום וכ"ה בהע"ב ד"ל (ועי' בהעיה). ועי' בעדיות פ"ה מ"ה.

תוספות חדשים

פ"ג א בהר"ב ד"ה בש"א אומרים יקיימו כו' ב"ש במקום ב"ה כו' כל היכא כו' ליתא ג"כ הא ליתא דף י"ח ע"ב ובגילה דף י"ח ע"ב ואם לו אסבר לפרש הכי. ועמ"ש התוי"ט רפ"ח דחולין ופ"ל דטהרות מסנה ד' ונפ"ז דתרה מסנה ג': (ממהורים"ח ז"ל):

בא"ד ומסכמתא היא וכו' עכ"ל וכתוס' בסנה דף קי"ג ע"א בד"ה אבל כו' בכולה לה דאין מזה הוכחה דמסכמתא היא דמאי אולמי הא מהא ע"ב (מהר"ל):

ראשון לציון

פ"ג א הר"ב ד"ה בש"א כו' וכ"ה הוא שדרכן להקל כו' עיין יסל"מ:

תוספות רע"ק

פ"ג א ואות לא תוי"ם ד"ה ראא. ופירש ד' דליבא אלא ספק פגע באחות זקוקה. לשון זה אינו מדוקדק דהא ודאי אינה אחות זקוקתו דהא מאחותה פקע הזיקה ע"י שבנסה דראשון אלא דהוי ספק שמא פגע ביבמה שנאסרה עליו בשעת נפילה משום אחות זקוקתו. ובאמת אין זה מלשון רש"י אלא דרש"י כ' וז"ל דהכי אמרינן קדמו וכנסו אין מוציאין מידם משום דליבא אלא ספק פגע באחות זקוקה והא נמי לשני ספק הוא ע"ל והיינו דמדמין כמו בספק פגע באחות זקוקתו אין מוציאין ה"נ בס' דפגע ביבמה שנאסרה בשעת נפילה משום אחות זקוקתו ואף דרש"י כתב לעיל בההיא דפרק ביצד דף כ"ג ע"ב) דקדמו וכנסו אין מוציאין ראין כאן אלא ספק דפגע באחות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דיוליא דכל דבטיל באיסור בטיל. ומאי האי דקאמר כיון שכא עליה באיסור והרי עדיין הוא עומד באיסור. אלא אע"ג דהוהרה הזיקה קאמר. וכן לא הביא הרא"ש לברייתא דאכא שאול אלא כתב המשנה כפשטה מבמע דכתנא קמא רולה לפסוק דיוליא בשהיו זקוקות בודאי וכל זה דלא כמו שכתב בסי' קע"ה במשנתינו דשתיהן זקוקות בודאי ואפילו הכי אם קדמו וכנסו אין מוליאין מידם ול"ע. [*ומ"ש הר"ב והכי אמרינן בעלמא רולה לומר בפרק כילד מברכין ד' ל"ו] [ע"ב יבמות ע' ע"א ע"ב ביאה י"א]: **ב היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה וכו'.** בגמרא הא תני חדא זימנא במ"ג פ"ב אחותה שהיא יבמתה וכו' ומשני לריכא. דאי מהתם משום דליכא למגזר משום שני דהתם ליכא אלא חד אחא. אבל הכא דאיכא למגזר דילמא שני אתא לייבומי כאחיו אימא לגזור קמ"ל. ואי מהכא משום דאיכא שני ולא מיבם קא מוכח דאחות זקיקתו אסירא ולא אתא למשרי בעלמא אלא ידעינן מדהאי מיבם והאי לא מיבם דטעמא משום דערוה לא רמיא קמיה אבל היכא דליכא אלא חד אחא אימא לגזור דילמא אתי למשרי אחות זקוקתו בעלמא לריכא: **איסור ערוה.** פי' הר"ב כגון חמותו ואם חמותו. טמ"ם במ"ג פ' שני: **והשני אסור בשתיהן.** מוקי בגמרא כגון דנפלה הך דאיכא חמות בריש. דכי נפלה החמות בריש והזל אחן ויבם הך דאיכא חמות הוא חמות לגבי אידך יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה דתחזור להיתירה הראשון וכמ"ש לעיל להא דר' יוחנן. והב"י בכתב על דברי הטור בזה שסיים הרמב"ם ז"ל ואם קדמו וכנסו כל אחד אחת מן האחיות מוציאין אותן מהן ע"כ. וגראה מדבריו שסובר שבמקום מבטור בלא במתכוון. ולי נראה שבדין ובמתכוון השמועות לפי שהוא אינו סובר כן אלא דיקיימו וסמך בזה אמה שיכתוב כן אח"כ בסמוך בהעתיקו מבנה דלעיל ופוסק בה דיקיימו: **איסור מצוה וכו'.** בגמרא הא תנינא חדא זימנא במ"ג פ"ב איסור מצוה וכו'. [התם איסור מצוה לחודה הכא איסור מצוה ואחותה] סד"א משום מצוה עבור רבנן שתקיים מצות יבום. ולא העמידו איסור זיקה דמדברייהם לאסור את אחותה. [היכא דהיה עליו איסור מצוה] קמ"ל: **ב היתה אחת מהן וכו'.** בגמרא הא תו למה לי סיינו הך. מה לי לחד מה לי לתרי. לריכא דאי אשמועינן התם משום דליכא שני דמוכח. אבל הכא דליכא שני דקמוכח. שהרי שתיהן מתייבמות. ואתי למשרי אחות זקוקה בעלמא. ואימא לא לייבמן קמ"ל. ואי אשמועינן הכא אדרבה תרוייהו מוכחי אהדדי. זה לא יוכל ליבא את אחרת. וכן זה. מוכח מילתא שזו אסורה ע"ז וזו ע"ז. לפיכך ליכא אחות זקוקתו אבל אידך לא. לריכא: וזו היא שאמרו אחותה כו'. גמרא זו היא למעוטי מאי למעוטי איסור מצוה לזה. ואיסור מצוה לזה. ולריכא דמהו דתימא כי לא אמר אוקי איסור מצוה במקום איסור ערוה להתייבם אחותה היכא דאין איסור מצוה אלא באחת. ולשני שתיהן זקוקות דאיכא למגזר משום שני. אבל היכא דליכא למיגזר משום שני. אימא להאי אוקימנא איסור מצוה במקום איסור ערוה. וכן להאי. ולייבמו קמ"ל. ואתי נמי שפיר דלא תני וזו היא שאמרו במתני' דלעיל דא"כ לא אתי למעוטי מידי. כיון דאיסור מצוה וכו' בהדיא קתני לה התם: **ד או אם ובתה.** דהני שניהי טפי שיטו נשואות לפני אחין מבתו ובת בתו הטעות בהחלה ברים מכילתין. להני נקטינהו. והא הדין לכל העריות. וכמו שכתבתי בר"פ. והא דפריש להו תנא הכא. כ"ל דמשום ר"ש נקטיה דלא תימא הא דפשיט דוקא באשה אל אחותה דמינה יליף ובשאר עריות מודה דאין זיקה אלא מדרבנן. ותדע דמשום ר"ש נקטיה. דהא סיפא תנינא חדא זימנא במשנה ג' פ"ב. אחותה שהיא יבמתה וכו' אלא כולה מתני' משום ר"ש נקטיה: **הרי אלו חולצות.** דסבירא לן יש זיקה ולפיכך חולצות מדאורייתא. ולא מתיבמות מדרבנן. כ"י: **ורבי שמעון פוטר.** פירש הר"ב טעמא דר"ש דכתיב וכו' בשעה שעשאות ערות זו לזו. סיינו כשנפלו לפני אח אחד דנעשות ערות. וכן פי' הרמב"ם וכ"כ התוס'. דכשנפלו לפני ב' יבמין לא פליג והכי תניא וכו' ע"כ והיינו טעמא דלא פליג בד' אחין דרשי פירקין: **היתה אחת וכו'.** ומפרש בגמרא דמשום ר"ש תני ליה דמהו דתימא הואיל וס"ל דזיקה דאורייתא לגזור באחת מהן ערוה משום אחות דעלמא ולא ליבם לאחותה של הערוה קמ"ל: **איסור מצוה וכו' חולצות ולא מתיבמות.** פריך בגמרא הא אמר ר"ש דזיקה דאורייתא ולפטור בלא חליצה והא

*) בגע"ב ד"ה לפיכו לייבום עמה והתוי"ט תקן כלפטינו.

ב היתה אחת. שם פ"ח כ"ח ס"א מיי' שם פוס"ב שם מצי' ל': אסור מצוה. ג' ע"ח כ"ח פ"ב מהלכות נ"ג ע"א מיי' שם ה"ב פוס"ב שם פצי' ה': ג היתה אחת. שם ע"א מיי' שם פוס"ב שם: שאמרו אחותה. כ' ע"א: ד שלשה אחין. כ"ח פ"ב י"ם ע"א יבום פ"ב כ"א מיי' שם ס"ו הכ"ה שם"ב ע' כ"א פוס"ב שם פצי' ו': אסור מצוה. כ' ע"א כ"ע פ"א מהלכות נ"ג ע"א:

שינויי נוסחאות

ב על האחד. בד"ל ובכי"ק לאחד; בכי"ק על זה. חולצת ולא מתיבמת בכי"ק וכמב"ב וכ"ס כ"ר חולצות ולא מתיבמות וכ"ס בכי"ק. ג הא אורחא כו' מותרת כו' והאסורה כו' מותרת בד"ל ובכי"ק ובמב"ר עולם בלי וכר האסור מותר.. וזו היא בד"ל זה הוא בכי"ק זו היא. בשהיא בכי"ק שהיא; ועי' לעיל פ"ב מ"ג. (או) חולצת בד"ל ליתא, ועי' לעיל שם. ד שתי בד"ל לשתי וכ"ס בכי"מ. (או אשה ובת בתה) בכי"מ ליתא. ובת בנה הרי בכי"ק ובת בנה [ומתו הנשואין את האחיות] הרי. ור"ש פוטר בכי"ק ר"ש.. (או) איסור קדושה בכי"ק ואיסור. חולצת כו' מתיבמת בכי"ק ובמב"ר חולצות.. מתיבמות; וכ"ס במשניר.. ומס [ור"ש פוטר].

תוספות חדשים

ד במשנה שלשה אחין מו' לו אם ובת בנה כו' פי' ומתו הבני אחיה ונפלו לפני לת הבלוקי:

ראשון לציון

ד תוי"ט ד"ה או אם ובתה כו' לכני נקטינהו דבריה הלו לריכין ביאור דיאלר אם לאוקמי שהיו נשואות לפני אחין מבתו ובת בתו והלא בתו ובת בתו פטורין מחולצה דבנן ברים מכילתין שבתיהם באיסור ערוה עליו משא"כ בשאר נשואין שהי אחיות לו אם ובתה כו' הרי אלו חולצות ומלוה לכוין דברי מד"ר התוי"ט ז"ל ומאלהי נ"כ על זה:

תוספות רע"ק

נשא השנייה באיסור לא הותרה הראשונה לכתחלה אא"כ בנסה הוא דלא יוציא. כך דקדק הב"ש מלשון הפוסקים: ג נאות לבן תוי"ט ד"ה היתה. אבל הבא דליבא שני דקמוכח. אע"ג דבהתיא דלעיל פ"ב מ"ג ג"כ ליבא שני דמוכח. מ"מ התם איבא ערוה דקטיבה שאינה חולצת ולא מתיבמת אבל הבא שתיהן מתיבמות וליבא הוכחה. חוס' (דף ב"ח ד"ה אבל): ד [אות לד] תוי"ט ד"ה או. לשני אחין מבתו. לחנם כתם כן התוי"ט דבלא"ה לא מצי למנקט בתו דאסורה לו בעצמותה. וזה דינא דסיפא היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה:

יכין תפארת ישראל יכין

דמי לאך דפ"ב מ"ו: ה) ולרבנן ב"ה לקולא, והכי קיי"ל: ו) כגון חמותו וכדומה: ז) דמדשתיהן מותרות לו, הו"ל כל אחת אחות זקוקתו. מיהו בנפלה חמות תחלה ואח"כ נפלה אחיתה, כשייבם האחין את אחותה, הו"ל חמות לגבי אידך כיבמה שהותרה ונאסרה והותרה, דתחזר להיתירה הראשון: ח) בגיטין מד"ם: ט) ר"ל ערוה שאסורה מלד יחוס כפ"ב מ"ד: י) שתיהן: יא) דמדאורייתא רמיא קמי: יב) לעיל פ"ב מ"ג: יג) של ערוה: יד) דלהו אחות זקוקתו קנסיב: טו) הכא נקט לכולהו דקמ"ל דאפילו הכי דלא מפרשין בתורה פטיר ר"ש בנפלו לפני יבם א': טו) אע"ג דר"ש הוא ממשנה א' בד' אחין. וכן שאלני תלמידי הבח' כ' ברוך ולחק ווארים, כ"ל דנקטו ד' אחין לרבותא דאיכא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והא ודאי דלר״ם א) אינעריך ומשני גזירה משום הסיח דאיסור מצוה דעלמא שאינו אחות ערוה דאתו לפטור נמי בלא חליצה שיאמרו דאיסור מצוה יוצאת בלא חליצה [דהוי כערוה] ובאחותה דאיסור מצוה נמי גזרו לחלון ולא פטרו בלא חליצה אע״ג דזיקה דאורייתא היא לר״ם משום הסיח דאיסור מצוה ואע״ג ב) דבאחות ערוה ל״ג משום הערוה דכ״ע גמירי לה וידעו דלא רמיא קמיה ואחותה לאו אחות זקוקה °ולא אתי למסרי אחות זקוקה דעלמא אבל ערוה דנעשות ערות

ר״ע מברטנורה

ה ואחד מופנה. בלא אשה: אשתו עמו. דקסברי בית שמאי בעלת מאמר היא חבובה ככנסה וכנפלה אחותה לאחר כן לא מתסרה משום אחות זקוקה: והלה תצא. אף מן החליצה משום אחות אשה: מוציא אשתו בגט. דלא אינים מאמר לשויה ככנוסה וזו אוסרתה משום אחות זקוקה. ולריכה גט מפני המאמר דהוי קדושין במקצת ולא פקעי קדושין בלא גט. ולריכה חליצה דהואיל ולא הוי מאמר קדושין גמורין עדיין זקוקה היא ולריכה חליצה לזיקתה. ובריסא יסיב לה גיטא והדר מצין לה וכן הלכה: ן ״נברית. מאינה קרובה לא לזו ולא לזו: נברית חולצת ולא מתיבמת. ה״ה לע״ג דלא עשה בה מאמר ומת נברית מחלון חלצה יבומי לא מיבמה דהויא לה צרת אחות אשה בזיקה והאי דקתני מאמר לאפוקי מדבית שמאי דאמרי מאמר קונה קנין גמור ואפילו חליצה נמי לא מיבעי קמ״ל דלריכה

ולא מתיבמת: ה שלשה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות. ואחד מופנה יז). מת אחד מבעלי אחיות. ועשה בה מופנה מאמר יח). ואחר כך מת אחיו השני. בית שמאי אומרים אשתו עמו יט) והלה תצא משום אחות אשה כ). ובית הלל אומרים מוציא את אשתו בגט כא) ובחליצה ואשת אחיו בחליצה. זו היא שאמרו כב) אוי לו על אשתו כג) ואוי לו על אשת אחיו: ן שלשה אחין שנים מהן נשואים שתי אחיות. ואחד נשוי נברית כד). מת אחד מבעלי אחיות. וכנס נשוי נברית את אשתו ומת. הראשונה יוצאה משום אחות אשה. ושניה משום צרתה. עשה בה מאמר ומת. °נברית חולצת ולא מתיבמת כה) שלשה אחים. שנים מהם נשואים שתי אחיות. ואחד נשוי נברית. מת הנשוי נברית. וכנס אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת. הראשונה כו) יוצאה משום אחות אשה. ושניה משום צרתה. עשה בה מאמר ומת. נברית חולצת ולא מתיבמת: ן שלשה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות. ואחד נשוי נברית. מת אחד מבעלי אחיות. וכנס

ומפקה בלא חליצה אחי נמי למיפק אחותה סהיא איסור מצוה בלא חליצה ונפקא f מינה חורבא לאיסור מצוה בעלמא: ה ואחד מופנה. כתב הר״ב בלא אשה. וה״ה אם הוי נשוי נברית אלא לאסמועינן סהן צריך שיהיה נשוי אלא סני ליה במופנה דאילו במתני׳ אחרינא לא סני ליה במופנה אלא צריך שיהיה נשוי נברית. ל״ו: מאמר. מפורש רפ״ב: ב״ש אומרים אשתו עמו. פי׳ הר״ב דקסברי ב״ם בעלת המאמר היא חבובה ככנוסה. ולשון רש״י ככנוסה דמיא. ועיין מ״ם במשנה ג׳ פ״ד. וכתבו התוספות דלבית שמאי אפילו מדאורייתא וכו׳: והלה תצא. פירש הר״ב אף מן החליצה. לפי שהמאמר דומה לאחותה דחייב גמורה. וה״מ ביבמה דחזיא לבולהו מילי דיבמה להתייבם ולחלון כי הכא הילכך חזיא למקלתייהו למאמר לדחות אחותה דחייב גמורה. אבל בר״פ דקודם שיעשה מאמר כבר נפלו בתיהן ולא חזיין לבולהו מילי דיבמה דהא לא מלי ליבומי הלכך למקלתה למאמר נמי לא חזיא שתדחה בה אחותה

דחייב גמורה ומשום הכי תנן התם בית שמאי אומרים יקיימו דדוקא דיעבד אבל לכתחילה לא מלי חד אחא לעשות מאמר אע״פ שאין במאמר שום איסור ותדחה אחותה דחייב גמורה והלה יכנסנה. משום דלא חזיא לבולהו לא חזיא למקלתה כמפורש בגמרא: זו היא שאמרו וכו׳. למשעי הך דר׳ יהושע דבמשנה ז׳ פי״ג דקאמר נמי אוי לו וכו׳ אלא אי כר״מ דפליגי התם. גמרא: אוי לו וכו׳. כלומר ראוי לו להלטער שהפסיד אשתו בלא פביעתו וכן בהך דפי״ג שכתבתי הפסיד בלא פביעתו ומש״ה בשאר דוכתי בפ״ד ובפי״ד דתנן נמי תלא אשתו וכו׳ לא קתני ביה אוי לו וכו׳ משום דבהנהו איכא דאפסיד לגמרא דפסע שהכניס עצמו בספק וכו׳. תוספות: ן הראשונה לגפילה. רש״י: עשה בה מאמר כו׳. כתב הר״ב ה״ה אע״ג דלא עשה בה מאמר וכו׳ הכי אמר רב אמי בגמרא לאמתי׳ דלקמן ובדפ״ב תנן נמי עשה בה מאמר וכו׳ ואמריגן עלה בגמרא דה״ה לא עשה בה מאמר וכו׳ אלא לאפוקי מבית שמאי וכו׳. ותמהו התוספות דמה לריך למתני בב׳ מקומות לאפוקי מב״ם. °וי״ל דאי לאו משנה יתירה הוי דייקינן מתניתין כפשטא דמשמע דוקא עשה בה מאמר. ע״כ: הראשונה. לגפולין. רש״י. והתוספות כתבו דהכא גרסינן השניה: ושניה משום צרתה. בגמרא בעי למה לי הך מתני׳ הסתא ומה משנה דאבוה דאחתיה אשה קא הוי׳ צרה לנברית אמרת נברית אסורא הכא דאחות אשה עיקר נבואה היא לא כ״ם דאוסרת נברית שהיא טפלה. ומשני דאחרונה נשית ראשונה מפני שהיה סבור דראשונה שריא והדר סברא לאיסורא וכתבה תחלה משום דחביבה ליה דחידוש הוא ומשנה זו אחרונה משום שכבר סיתה שגורה בפי התלמידים לא זזה ממקומה וכתבו התוספות לפי שבבא שלימה דלא לריכה היא לא משני כמו בשאר מקומות דזו ואל״ל זו קתני: ן ואחד נשוי נברית. כתבו התוספות לא-תנא מופנה משום דקמ״ל דצרת אחות אשה שעה אחת אסורה וקלת קשה שאינו מזכיר הצרה כלל עכ״ל. והר״ב כתב ומסתברא דחולצת ולא מתיבמת

א) בד״פ דלר״ם אינ׳ וכולא ר״ת אינעריך. ובדפוס קראקא הדפיסו בטעות דלר״ם אינה. ואין לזה מובן ותקנו בדפוסים האחרונים דלר״ם אינה לריכה לחלון יגם לזה אין הכנה כלל והעיקר כלפמע. ב) כ״ה בהוי״ע ד״פ וד״ק וכד״ח הגיהו דבערוה לא גזרו משום אחותה ועי׳ ס״ל ולפ״ז הגיה בתורע״ק בחות ל״ה גם בסמוך אבל כולם הוי״ע בהא״ע שבהוס׳ ישנים וכ״ה ל״א שבהם״ ע״ם:

מתיבמת

ה ג׳ אחין. כ״ם פ״ה מ״ח כ״ח ל״ח ע״ב עדיות פ״ד מ״ע יבמו׳ סס: כוצאיא את אשתו. מיי׳ סס פ״ז ה״ל ממ״ג סס סוס״ע סס: זו היא שאמרו. ק״ע פ״ח: ן שלשה אחין. מ׳ פ״ח: שלשה אחין. מיי׳ סס פ״ח סוס״ע סס פצי׳ מ׳: ז שלשה אחין. סס פיי׳ סס טב״ע זס:

שנויי נוסחאות

ה (מהם). במסנ״כ ליתא. שתי. בד״ג לשתי. מת אחד. וכמסכי״ל ומת.. והלה. במסנ״כ והלזו; בכי״ק וכמסכי״ל והלו. (את) אשתו. בכי״ק ליתא. (ובחליצה). במסכי״ל ליתא. ואשת אחיו. בד״ג ואת אשת אחיו. זו. במסכי״ל וזו. אוי לי כו׳ ואוי לי. לקמן פי״ג מ״ז אי לי.. ואי לי בנקלא אי לך לתן (קהלת י״) ; בד״ג אלו.. ואלו (בקלה (תחת) וכ״ה לקמן ול״ל כמו שהוא בכי״ק אילו.. ואילו בנקלא ואילו בתחד ביפל (סס ד׳) ושו׳ תוי״ע סס ועי׳ עוד בעדיות פ״ד מ״ט. ן שתי. בד״ג וכבי״מ לשתי וכן בסמוך בכ״מ. וכנס. נשוי נברית את אשתו. בכי״ק.. הנשוי.. וכ״ה בכי״ק ובסס בט״ס הנשאר וג״ל הנשאוי; בד״ג עבר נ״נ וכנס את אשתו. הראשונה יוצאה כו׳ ושניה משום צרתה. בכי״ק.. והשניה.. במסכי״ל שניה יוציא ז) משום אחות אשה וראשונה משום צרתה והכונה שניה ולאמונה לגמרין ועי׳ תוי״ע וכ״ה בכי״ק (ובסס השניה.. הראשונה). ן שתי. בד״ג לשתי וכן להלן.. נשוי. בכי״ק נשאוי וכן להלן. מבעלי אחיות. בד״ג.. האחיות.

תוספות רע״ק

שם [אות לה] בהוי״ם ד״ה איסור מצוה. ולא אתי למשרי א״ו דעלמא. ס״ם הוא וצ״ל ולא אתי למשרי אחותה בלא חליצה: ן [אות לו] במשנה נברית חולצת. מהרש״א הקשה הא בלאו אחות אשה ג״כ היה הדין דחולצת ולא מתיבמת כיון דזקוקה מכח שניהם בדאיתא בפרקין, משנה מ׳: נאות לון חוי״ם ד״ה עשה בה מאמר. וי״ל דאי לאו משנה יתירה. וסיימו תוס׳ (דף י״ח.) ורב דאמר אין זיקה סבר דמסברא ה״א דיש זיקה ואי לאו משנה יתירא ה״א דנקט עשה בה מאמר לאסוקי סב״ש עכ״ל

דאינה מתיבמת, ונקט ג׳ אחין לרבותא דאפ״ה חולצת ודלא כר״ם דפטר לתרוויי גם מחלילה, ודו״ק: יז) בלא אשה, וה״ה בנשוי נברית: יח) מפורש רפ״ב: יט) מדעשה בה כבר מאמר: כ) דס״ל ע״י מאמר הוה ככנוסה דאורייתא, שאחותה פטורה מחלילה:כא) משום

מאמר דס״ל דאין כח במאמר לשויי ככנוסה גמורה: כב) זוהי למעוטי קר דפי״ג מ״ז: כג) שהפסידה בלא פביעתו: כד) שאינה קרובה להאחיות ולהאחיות: כה) ובלא עשה בה מאמר אף ב״ם מודו דחולצת ולא מתיבמת: כו) לגפולין, ולתוס׳ גרסינן השניה:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מתיבמת. ומהרמב"ם למד כן שכתב לפי שאני מסופק אם אסורה משום ערוה ותהיה צרתה פטורה מן החליצה ומן היבום לו אסורה עליו מדרבנן שאמרו הואיל ונאסרה עליו שעה אחת נאסרה עליו עולמית והיא [כמו] שנייה וצרת שנייה לו תולגת לו מתיבמת לפיכך תחלון להחמיר: הואיל ונאסרה עליו שעה אחת. עיין בר"פ מ"ם שם בס"ד: גירש אחד מבעלי אחיות וכו' ומת נשוי נכרית. ואיכא למידק דברים מכילתין בצרת ערוה מן הנשואין תנן וכולן שגירשו מותרין ואלו הכא טעמא שגירש ואחר כך מת נשוי נכרית אבל מת נשוי נכרית ואח"כ גירש לא הותרה לפי שקודם שגירשה היתה זקוקה לפני אחין נשואין ב' אחיות וה"ל צרת אחות אשה בזיקה והלכך אסורה עליו עולמית והכי מפרש לה רב אשי למתניתין. ותירץ הרי"ף דהתם כיון דערוה היא מגמר גמרי לה לאינשי וקלא איתי לה הכא זיקה דרבנן היא ואיכא למגזר משום זיקה דעלמא. א"כ התם גבי ערוה כיון דגרשה מקמי דנפלה לה קמי יבם מהני בה גירושין דכי נפלה צרה קמי יבם בה איתיא נפלה קמיה אבל הכא גבי נכרית כיון דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה לא מהני בה גירושין ולא מידי והאי טעמא שפי עדיף ומסתבר מההוא קמא ע"כ. וכתבו התוספות וא"ת והיאך נכנסה המגרש והא ה"ל צרת אחות אשה בזיקה וי"ל דלא הביב צרת אחות אשה בזיקה אלא בשעת אחיו ונפלו בתיהן לפניו אבל כשהוא חי לא. ע"כ. ולכון רש"י בשלמא אי לא כנסה הוי מותרת לי' מהמת זיקת אחיו הראשון אבל משכנסה ועכשיו זקוקה לזה מכח בעל הערוה אסורה ואע"ג דלא היתה צרתה אלא בזיקה ע"כ. ומדבריו למדנו בביאור דדוקא בכנסה להאחרת לא מהניא בה גירושין דהואיל ונעשית זקוקה קודם שגירש והכי מבמע דדוקא דדיקין ממתניתין דדומיא דמתניתין היא דהייט בכנס. וכ"כ המגיד בכס הרשב"א לדעת הרי"ף דאם לא כנס לא יפה כח זיקתו של השני כשהוא קיים שכל אחד היה יכול לכנסה אבל הרמב"ם בפ"ו מה"י כמ"ש עליו המגיד סובר אפילו בלא כנסה ולכון הטור סימן קע"ה אם מת נשוי נכרית קודם שגירש אחד מבעלי אחיות את אחותו אפילו אם לא כנס את הנכרית ומת וכו' אסורה לאח הנשאר אפילו גירש הערוה קודם מתה וכ"ש אם לא גירש הערוה ומת אבל אם כנס בעל האחות את הנכרית וגירש הערוה ומה ל"ש גירש קודם שכנס ול"ש אח"כ מותרת לאח הנשאר עכ"ל ודבריו סותרים זא"ז שמתחילה כתב אפילו אם לא כנס וכו' ואח"כ כתב בהפך אבל אם כנס וכו' מותרת דדוקא לא כנס אסורה אבל כנס מותרת משום דהוי צרת ערוה מן הנשואין דגירושין מתירתה. וזה דלא כהרמב"ם שמ"ש עליו המגיד וכרש"י וסיעתו ומי לא דלדידהו דוקא בכנס. והמיהני שהביא יוסף לא העיר בזה כלל. ומה שכתב הבית יוסף על אבל אם כנס וכו'. בפרק קמא אהא דתנן היתה בתו וכו' נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת אמרינן בגמרא אליבא דרבא לא שנא גירש ולבסוף כנס ולא שנא כנס ולבסוף גירש צרתה מותרת. עד כאן לכון הבית יוסף. זו אינה ראייה מכרחת לגדון דידן דהיתה צרת אחות אשה בזיקה קודם שכנסה ולפיכך שוב אין לו היתר על ידי הגירושין אפילו אחר שכנסה וכמו שהיא סברת רש"י בדוקא שכנסה ולהרמב"ם לא מיבעיא שכנסה אלא אפילו לא כנסה כמו שכתב המגיד. אבל יש לי לומר שגם הרמב"ם סובר דוקא לא כנס ובדמסיים הטור דמכיון שכנסה היא הרי הגירושין של הערוה מתירתה שזהו לכון הרמב"ם גירש אחד מבעלי האחיות את אחותו אחר שמת נשוי הנכרית ומת המגרש הרי הנכרית תולגת וכו'. ויש לפרש דבריו דדוקא בלא כנסה נמירי ויהיו דברי הטור האחרונים כדעת הרמב"ם אבל דבריו הראשונים שכתב אפילו אם לא כנס. נשארים בצריך עיון. ונראה לי דתיבת *אפילו טעות סופר היא. [אבל מ"מ צריך עיון על הטור שאין [נראה] כן מדברי אביו ז"ל אלא דסברת ליה כהרי"ף דדוקא בכנסה]: זו היא שאמרו וכו'. לכון הרמב"ם רולה לומר שזאת המשנה ג"כ נכללת בזה העיקר ע"כ. ועיין סוף פרק ז' דגיטין. וקשיא לי אמאי היא מפרש דלמעוטי מת ואחר כך גירש כדכתבינן לעיל והכי מבמע בגמרא דהא אדרב נחמן פריכינן וכי תימא דהוא הדין אפילו מת ואחר כך גירש צרתה מותרת אלא זו היא למעוטי מאי. שמע מינה דבי אמריגן מת ואחר כך גירש צרתה אסורה. זו היא דתנן למעוטי הך הוא דאתא: ח ספק קרוב לו ספק קרוב לה. פירש הר"ב בהיו ח' אמות מלומלמות ביניהן ברה"ר וכו' ובמשנה ב' פרק ח' דגיטין מפרש בענין אחר ותנן התם במשנה ג' וכן לענין קדושין ושם אפרש בסיעתא דשמיא. ומה שכתב הר"ב דד' אמות של אחד קונות לו ברה"ר למאי דפירש הר"ב במשנה ד' פרק קמא דבבא מציעא דאדרבא אמות ברשות הרבים לא תקנו הא דקאמר הכא ברשות הרבים לאו דוקא אלא בסימטא או בגידי רשות הרבים קאמר כמו במפרש שם

כן

שלשה אחין. שם פ"ח י"ג ע"ב עיי' שם פי"ב פוס"ע שם ספי' ח': ח וכולן. לי פ"ב גיטין פ"ו פ"ב פיי' שם הכ"ב ספ"ב מי' י"ח פוס"ע שם פי' קפ"ב ספי' נ': ערוה לה. פיי' פ"ד מהל' איסו"ב הכ"ב פוס"ע שם פי' ל' ספי' ס':

שנויי נוסחאות

וכנס נשוי נכרית. בכי"ק.. הנשאר (וכן בסמוך) נכרית. זן היא. בד"נ זהו. (וכולן) שמתו. במשכי"ל.. אם מתו וכ"ה בד"נ (וכס לתת) וכ"ס בכי"ק (וכס שאם). אן נתגרשו. בכי"ף או נתגרשו או מיאנו; במשכי"ל או שמיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילוניות. ח בהן. בד"נ ובכי"ק ובמשכי"ל להן. קדושין או גירושין בספק. בד"נ .. מספק; בכי"ף ספק קדושין או ספק גירושין. (צרות). במשכ"ל הצרות: בד"נ ובכי"ק ובכי"מ ובמשכי"ל לתת. דה קדושין. בד"נ ובכי"ק ובמשכי"ל קדושה. לו כו' לה. בד"נ לה.. לו.

תוספות חדשים

ז תוי"ט ד"ה ואחד נשוי נכרית כו' ומהרמב"ם למד כן שכתב בפירושו כו' עכ"ל אמת שכ"כ בפי' המשנה אבל בחבורו פ"ו מהלי יבום חזר בו ופסק בפשיעות דהיא ולתה פטורות מן החליצה ומן היבום והוא מבואר בגמרא דכל יבמה שאינו קורא בה בשעת נפילה כו' הרי היא בלשת לת שים לב בנים ובדף ק"ט מ"ע דר"א הואיל ועמד עליו שעה אחת באיסור א"ה חליצה ומי לא קבעי וכ"כ כל הפוסקים להלכה ולוחת:

תוספות ר"ע"ק

עכ"ל מזה תמוה לי על דברי תוס' בשמעתין דעלה מתני' דהכא אמרי' אר"נ זאת אומרת אין זיקה וכתב תוס' תימא שלא דקדק כן ר"נ על מתני' דריש כיצד עכ"ל. והא בפשטו ניחא דממתניתין דלעיל י"ל דה"ה בלא מאמר ופקם מאמר לאפוקי מב"ש אבל הכא דייק ממשנה יתירא דבא לומר דדוקא מאמר אבל בלא מאמר מתייבמת דאין זיקה: ן (אות לח) תוי"ט ד"ה גירש אחד. בסה"ד אפי' ס"ם הוא וכ"ב בדרישה אבל המהרש"א כ' דמ"ש הטור אבל אם כנס הינו דין אחר דאם כנס נכרית לא נפלה מעולם ליבום. ולזה כוון ג"כ הב"ש סימן קי"ח סק"ח:

ר"ע מברטנורה

דלריכה חליצה: ן שעה אחת. בנפילה ראשונה כשנפלה מאחיו הראשון שאז היתה אשתו קיימת והיתה זאת אסורה עליו כאשת אח שים לו בנים. ולרתה הנכרית לא אתפרש דינה ומסתברא דתולגת ולא מתיבמת: ח וכולן. ט"ו עריות שהיו בהן לאחיו קדושי ספק או גירושי ספק דהוא ספק לרת ערוה: חולצת. ולא מפטרה בלא כלום דדילמא לאו לרת ערוה היא: ספק קרוב לו. שהיו ח' אמות מלומלמות ביניהן ברה"ה וד' אמות של אחד קונות

יבמות יבין תפארת ישראל יבין

בו) כל אחת: כח) ושתיהן פטורות מחליצה: כט) ה"ה במתה א' מהאחיות ולעיל בריש ק רבותא קמ"ל אע"ג שהיא עדיין בעולם, וכ"כ נקט בריש רבותא: ל) אבל מת נשוי נכרית ואח"כ גירש זה, ויבם הנכרית ומת, לא הותרה לפני, מדקודם גירושין היתה צרת אחות אשה בזיקה, ובשעת נפילה ראשונ' של נכרית באיסור זיקה נפלה קמיה. מיהו בלא כנסה, ונפלו שתיהן לפניו מותרת הנכרית מחמת זיקת אחיו הראשון: לא) כל ט"ו העריות: לב) מאח אמת: לג) לרותיה*): לד) ונקט הנא הך בבא הכא והפסיק בין הבבות של סג' אחין. היינו מטוס דהנך בבות דלעיל בנפלו אחיות מיידי וקמ"ל דגם בבה"ג בהי' בהאח שנשא האחות תחלה וכו', רק ספק קידושין וכגם נשוי נכרית האחות ואח"כ מת גם הוא, הרי גם נכרית ספק צרת ערוה והולכת ולא מתיבמת. ולא אמרי' אין ספק קידושין בכל חי מוליא מידי

*) נגיסתו לא היי מלת צרות במשנתיו ועי' ס"ג. ודלמי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

קיטת לו סס וזרקו ספק בארבע אמותיו ספק בארבע אמותיה: **ט** זיקת שני יבמין. דכל זמן שלא כנסה זה עדיין זיקת ראשון עליו ונתוספה עליו זיקת שני בשביל המאמר וכשמת טהרו עליה זיקת שני יבמין: רש"א וכו'. דקשבר מספקא לן אי מאמר קונה לגמרי או לא קני כלל לכך מיבם לאיזו שירצה דאי מאמר קני לא הוי עלה אלא זיקת שני ואי מאמר לא קני לא הוי עלה אלא זיקת הראשון: והולין לשניה. דחדא לא מפטרה [בביאת] אחיך דלמ' מאמר לא קני והוו שתי יבמות הבאות מב' בתים. ויבומי תרוייהו לא דחלמא מאמר קני והוו ב' יבמות הבאות מבית אחד. ואין הלכה כר"ש ואע"ג דאמרינן במתניתין זיקת שני יבמין דאורייתא מקרא דיבמה יבא עליה בגמרא מוכח דזיקת שני יבמין דרבנן היא נזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתיבמות: יו היו אחין. אף משום אשת אח וכו'. אע"ג דקי"ל אין איסור חל על איסור אית

ספק קרוב לה לה). זהו ספק קידושין לו). ספק גרושין. כתב בכתב ידו ואין עליו עדים. יש עליו עדים. ואין בו זמן. יש בו זמן. ואין בו אלא עד אחד. זהו ספק גרושין לז): **ט** שלשה אחין נשואין ש"ש נכריות לח). ומת אחד מהן. ועשה בה השני מאמר ומת. הרי אלו חולצות ולא מתיבמות. שנאמר (דברים כ"ה) ומת אחד מהם יבמה יבא עליה. שעליה זיקת יבם אחד. ולא שעליה זיקת שני יבמין לט). ר' שמעון אומר מיבם לאיזו שירצה והולץ לשניה מ). שני אחין נשואין לשתי אחיות. ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני. הרי זו אסורה עליו עולמית. הואיל ונאסרה עליו שעה אחת: יו שנים שקדשו שתי נשים. ובשעת כניסתן לחופה. החליפו את של זה לזה ואת של זה לזה מא). הרי אלו חייבים מב) משום אשת איש. היו אחין. משום אשת אח מג). ואם היו אחיות משום אשה אל אחותה. ואם היו נדות. ניטל מעליה הוא דקרו לה פסולין לכתחלה הלכך אי סריה לה אמרי איכפי לרת ערוה מתיבמת. וכתב גמוקי יוסף דספק גירושין דקתני לאו דוקא דודאי כבר מדאורייתא ופסול ודאי מדרבנן אלא קרי להו ספק משום דכמרין מדאורייתא: זהו ספק גירושין. [מפרשינן] בגמרא דלאו דוקא דלא אתי למעוטי מידי דכל שיש בקדושין יש בגרושין וכדתנן בגיטין פרק ח'. אלא משום דתנא זהו בקדושין תנא נמי זהו בגרושין: **ט** שלשה אחין נשואין וכו'. ה"מ למנקט ואחד מופנה. תוספות: חולצות ולא מתיבמות. ופליג אמתניתין דספ"י כמ"ש בס"ד: ולא בעליה זיקת שני יבמין. כתב הר"ב דגזירה וכו'. שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית אחד וכו' דתנן במסכת י"א פ"ד דאחת פוטרת כולן ואי סריה ליה הכא לאולין לבעלת זיקת שני יבמין וליבם לאידך הייבין דלמא בשתי יבמות הבאות מבית אחד אתי נמי לאולין בריסא והדר ליבומי והא קאי עליה בלא יבמה כיון שלא בנה שוב לא יבמה. גמרא. ועיין פ"י מסכת ח' וט': שני אחין וכו' ה"ז אסורה עליו עולמית וכו'. מסכת זו נסמיה ראשונה מפני שהיה סבור דמתניתין ז' בכלסה אחין דלא מדמיא מהאי ביתא לגמרי דחזיא לנשוי נכרית היה סובר דסריא דקרא אי בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה. והדר סברא לאסורא ושגאה תחילה משום דחביבה לי' דחידוש הוא. ומסכת זו לחכרוגה לא זזה ממקומה. גמרא. ועיין מ"ש בשם התוספות במסכת ו': יו החליפו. בגמרא תני הוהלפו דאי לא"ה הא דתנן ומפרשין אותן ג"ח שמא מעוברות הן הא לאו הכי סריין ואי במזיד מי סריא ואתי שפיר שפירש הר"ב חייבין קרבן משום דבשוגג חייבין: היו אחין משום אשת אח. כתב הר"ב אית ליה תנא דבאיסור כולל וכו' לשון רש"י כשקידם ראובן את רחל

תחילה

יבין תפארת ישראל יבין

ודאי זיקה של אח שמת, דא"כ אחיות נופה הבתרי מה"ט: לה) שזרק לה קדושין או נט, במקום שסניהן יכולין לגמרו או שלא לשמרו, או שהיה שפק אם מוכח בד' אמות שלו או שלה, בלידי ר"ה או בסימטא, דבר"ה לא קנו ד"א [ח"א רפ"ח]: לו) וה"ה בגירושין, וזהו, למעוטי זמן דבסיפא דלא הקישו בקידושין: לז) לאו דוקא, דהרי וודאי פסול מדרבנן וכל הנהו פסולים רק מדרבנן דקיימא לן עדי מסירה כדתי, ומדאורייתא אפילו ליכא כל הנהו, כסר [עי' בפתיחה לגיטין] ואפ"ה נקרא ספק גירושין, וכ"ש בשזרק לה נט ספק קרוב וכו' [כפרק ח' דגיטין מ"ב], אע"ג דספק ממש הוא לא אמרינן נוקי לחזקה ולא החשב כמנורכת: לח) הומ"ל וא' מופנה אלא שרלה לקלר בלשון: לט) דע"י מאמר זקיקה במקלת מסני, ואסורה מדרבנן, נזירה שמא יאמרו ב' יבמות מבית א' יהיבמו שניהן או חולץ לא' וייבם לאחרת, דאסיר: מ) דמספקא לי' אי מאמר קני לגמרי אי לא קנה כלל, להכי חולץ לאידך מספק, ואסור נמי ליבם שניהן, דשמא מאמר קונה, והו"ל כשתי יבמות מבית אחד: [סדר נשים ח"א] ניטל

מא) שהוהלפו בשוגג, דאי במזיד היכי קאמר בסיפא שאחר שלשה חדשים סריא לבעלה: מב) המאת. ומבאן מבמע דלא לבד אונס סרי בשאת ישראל רק גם שוגג דהרי הכא על כרחך לאו כאונס מחשבה דא"כ לא היתה חייבת קרבן ורק בהשבה שמותר לזנות אסורה כמהרי"ק שהביא רע"ז [כי"ד סי' ל"ט]. והנ"מ בחשבה שאינה מקודשת לו, וכמיכל בה שאול [סנהדרין י"ט ב'] היתה מותרת לדוד דבין אונס הנוף או אונס מחשבה, מחשב אונס, והיינו דקמ"ל מהני, וקמ"ל נמי דחייבי אסורים רבים זע"ז, כשחלו בב"א או בכולל או מוסיף, עוד קמ"ל אע"פ שהוהלפו בשעת כניסתן לחופה, שלא נכנסו לחופה עדיין אפ"ה חייבים אכולהו, מדנתקדשו כבר: מג) ר"ל חייבים כל א' ב' חטאות, דבאיסור כולל או מוסיף או בא אחת, איסור חל על איסור, וה"ל כשנשאה חל איסור אבת אח ואשת איש בבת אחת, חזר אחיו וקדם אחותה, מנו דנאסר על ידי הנך קודמין בכל שחר אחותה, נאסר נמי באשת אחיו זו משום אחות אשה, והיינו כולל,

סיבה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ט שלשה אחין. ע"ש כ"ב ר"ל ח"ה כ"ב מיי' פ"ז מהל' יבום הכ"ז כמ"ב ס' כ' פוס"ע עש מי' קע"ד סמ' ד': שני אחיין. ל"ב ס"ל ל' ע"ל מיי' עש הי"ב מוס"ע עש מי' קב"ה סמ' ל': יו שנים שקדשו. ל"ב ע"ב מיי' פ"ד מהל' מגנות הי"ח:

שנויי נוסחאות

ספק גירושין. בד"ג ובכי"ק ובכי"מ ביצד ספק.. ט נכריות. בכי"ק ובכי"מ נשים נכריות. וכ"ה בד"ג ובמסני"ר. ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר. בכי"ק נא הדבור הזה כ' פעמים זה אחר זה. הרי אלו חולצות ולא מתיבמות. בד"ג: בטעות הרי זו חולצת ולא מתיבמת. ועי' לקמן (מז:) בגמ' ובגרס"י ד"ה ושבו כו'. (שנאמר) ומת אחד מהם יבמה. בכי"ק.. מהם ובן אין לו יבמה וליתא. שעליה. בכי"מ מי שעליה. ולא שעליה. בכי"ק.. עליה. לאיזו. בד"ג באיזו. לשתי. בד"ג שתי. ומת. בד"ג מת. י (את) כו' לזה (את) כו' לזה. בכי"ק בזה.. בזה וליתא. הרי אלו. בכי"מ הרי הן. היו אחין. בד"ג ובכי"ק ואם היו.. משום אשת אח. בכי"ק אף משום.. וכן בסמוך: ממסני"ר חייבין אף משום.. וכן בסמוך. אשה אל. ובכי"ק ובמסני"ר ואשה אל.

ומפרישין. פ"פ ב"ח יומ' פ"י ס"ח פ"ז ס"ח מכל' ביכורים ס"ח מפ"ג מ' כ' פומ"ב עס פ"ו י"ג ס"ח: ואם היו קטנות. נ"ס פ"ח: ואם היו כהנות. מ' יומ' פומפ פ"ח כ"ח:

שנויי נוסחאות

נדה. במסני"ל נידות ואינו נכון. ומפרישין. במסני"ל ובולן ספרישין. ואם היו קטנות שאינן ראויות. במסני"ל.. ראוין; נד"ל ואם קטנות ולא היו ראויות; כני"ק ואם היו.. ולא היו ראויות לולד. מחזירין. כני"ק מחזרין. מן התרומה. נד"ל וכני"מ ובמסני"ל מן הכהונה ומי' תו"ט.

תוספות רע"ק

י [אות לט] במשנה שמא מעוברות. אע"ג דאין אשה מתעברת בביאה ראשונה הבא מיירי בבעלו ושנו. גמרא: נאות מ"ז בהרע"ב ד"ה היו אחין וכו' וחייב להביא קרבן. ואף דהוי פעה בדבר מצוה ע' פי"ט מ"ר דשבת ובר"ח דתרומות:

תחילה נאסרה על שמעון משום אחת אח נא"ל היינו בת אחת. חזר שמעון וקדש לאה מנו דאסרי ליה סך קדושין בכולהו שאר אחותא משום אחות אשה אסרי ליה נמי באשת אחיו משום אחות אשה ואף ע"ג דאסורה עליה וקיימא היינו איסור כולל. ועדיין ראל זו מותרת לראובן בעלה. פירשה נדה מנו דאתוסף איסור עלה לגבי בעלה משום נדה אתוסף בה נמי איסור לגבי שמעון הרי איסור מוסיף עכ"ל. וכן נאסרה לאה על ראובן כשקדשה שמעון באיסור אשת אח וא"ל אע"ג דאסורה עליה וקיימא משום אחות אשה. מנו דאתוסף בה איסור א"ל לכ"ע ואיסור אשת אח לגבי שאר אחיים אתוסף בה נמי לגבי ראובן: ואם היו כהנות. פירש הר"ב בעות כהנים כלומר ונשואות לישראל דהשתא לא מהני זמות דאונס לאוסרה על בעלה אפילו הכי נפסלו מן התרומה לאחר מיתת בעלה וכן ליגשא לכהנים כדפירש הר"ב במשנה ב' פרק ו' וע"ש וכן בר"פ"י:

משום נדה. ומפרישין אותן מד) ג' חדשים *שמא מעוברות הן. ואם היו קטנות שאינן ראויות לילד. מחזירין אותן מיד. ואם היו כהנות מה) נפסלו מן התרומה מו):

אית ליה להאי תנא דבאיסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת כי הכא איסור חל על איסור *ואיבד להביא קרבן על כל איסור ואיסור: ומפרישין אותן. עלא לחזור לבעליהן: שמא מעוברות הן. והולדות ממזרים ובעינן הבאנה בין זרע כבר לזרע פסול עלא יאכלו העוברים בבעליהן: ואם היו כהנות. בנות כהנים: נפסלו מתרומה. מלאכול בתרומת בית אביה אפילו אחר מיתת בעלה ואע"פ שנאנסה:

יכין תפארת ישראל יכין

פירשה נדה, מנו דאתוסף איסור עלה לגבי בעלה, איתוסף נמי איסור נדה לאחריני, הרי איסור מוסיף: מד) קודם שתחזור לבעלה: מה) ר"ל בעות כהן נשואות לישראל: מו) אחר מיתת בעליהן בלי זרע, וכן אסורות לכהן:

פ"ד א החולץ. ל"ה פ"ג מ"ו פ"ח מכל' יבום פ"ב מפ"ג מ' כ"ח פומ"ב עס מ"ו קס"ו מפ"ו נ"ז ב והייבין בקרבן. מ"ו פ"ח מכל' שגגות. ה"ח: ספק ב"ט. כליתות י"ז פ"ג יומ' פ"ח פ"ג קדושין פ"ד ה"ג מ"ו פ"ח מכל' יבום הכ"ג ממ"ב מ' כ"ח פת"ב עס מ' קכ"ב מע"ו ל:

שנויי נוסחאות

פ"ד א קיימא. כני"ק קיימה וכן בסמוך וכמשנה כ' בפעם לתשובה. אין הולד. במסני"ל בזמן שאין..; כני"ק אם אין.. ב (ספק) בן ז'. נד"ל ובמסני"ל ליתא.

תוספות רע"ק

פ"ד א נאות מאז במשנה ופסלה מן הכהונה. וצריכה חליצה מהאחים דחליצת מעוברת ל"ש חליצה ומרבי' עלה א"ה אמאי פסלה מן הכהונה ומשנינן מדרבנן ולחומרא, ובחי' הריטב"א

פ"ד א החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת. לא בעי למימר החולץ ליבמתו מעוברת מכוס דלמא אורח ארעא וכ"ש בסיפא דהכונס *שהוא רשע אי מכנים לאשת אחיו משוברת דרובן יולדות ולד של קיימא. כ"י: בזמן שהולד של קיימא. עיין מ"ג פ"ה דנדה ומ"ש שם: אין הולד של קיימא הוא אסור בקרובותיה. אע"ג דתנן לקמן משנה י' דלא תחלוץ עד ביאת לה ג' חדשים והכא בתוך ג' חדשים *כיון שנמצאת מעוברת קתני [ולא חלילה היא] מ"מ אסור בקרובותיה *דבדיעבד הוי חלילה. תוספות: וחייבין

פרק ד **א החולץ** ליבמתו ונמצאת מעוברת א) וילדה בזמן שהולד של קיימא ב) הוא מותר בקרובותיה. והיא מותרת בקרובין ג). ולא פסלה מן הכהונה. אין הולד של קיימא ד). הוא אסור בקרובותיה. והיא אסורה בקרוביו. *ופסלה מן הכהונה ה): ב הכונס את יבמתו. ונמצאת מעוברת. וילדה. בזמן שהולד של קיימא. יוציא. והייבין בקרבן ו). *ואם אין הולד של קיימא. יקיים. ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה

פרק ד **א החולץ** ליבמתו. הוא מותר בקרובותיה. דלאו חלילה היא דהא לא בעיא הליצה וקרובות וקרובים דמתניתין היינו הנך דנאסרות על האיש מחמת אשתו וקרובים הנאסרים על אשה ממחמת בעלה: אם אין הולד של קיימא. סהוא נפל: ב והייבין בקרבן. בבעל אשת אח אלא במקום מצוה והולד כבר ממה נפשך: והייבין

יכין תפארת ישראל יכין

פרק ד א) הא דלא נקט בקיצור החולץ ליבמתו מעוברת, הא קא משמע לן דאע"ג שנמצאת מעוברת ור"ל שלא הוכר עוברה אפ"ה לא נזרינן אטו חלוצה אחרת אלא הו"ל כלא חלצה וכ"ש בהוכר עוברה כשחלצה, דליכא למגזר משום חלוצה אחרת: ב) דאז לאו חלוצה היא: ג) שמפורשין במשנה ז': ד) שהיה נפל: ה) שהיה נפל: ו) מיהו אעפ"כ לריך שוב לחלוץ לה, אחר שהתברר שהוא נפל, דחלילה [לו ביאת] מעוברת לא מהני לקולא, רק לפסלה לכהן ובהתאר להתיבם [קס"ד] מיהו בבעלה היבם ונמצאת מעוברת, מפרישין אותן ואם הגד נפל, אם לא הוכר עוברה כשיבמה מותרת לחזור לו, ואם בשעה שיבמה כבר הוכר עוברה אסורה לחזור לו, אלא לריכה חליצה [אפ"פ קס"ד]: ז) הטלת: מ"ל

כתב דטעמא דר"ל דצריכה חליצה היינו מספק דאם בשעה שחלץ לא היתה ראויה לבא לכלל לידה: ההוא עיבור כמאן דליתי' וחליצה שחלץ לה כשירה אלא דהיישינן שמא בשעה שחלצה ראויה היתה לילד והולד היה גמור אלא שגרם לה אח"כ איזה סיבה להפיל וחליצה דמעיקרא לאו חליצה היא כלל והא דרבנן אמאי פסלה מן הכהונה היינו דמשמע דאם נשאת לכהן דתצא ובספק חלוצה לכהן ל"ג בדיעבד. ומשנינן מדרבנן ולחומרא פי' מאן דהוא דחלצה סבר דחליצה כשירה הוא ויסבור דחלוצה כשירה לכהן: נאות מב) תוי"ט ד"ה החולץ שהוא רשע. ובתו' כתב דבה"ג הוא מזיד ולאו בר קרבן הוא. גם כתבו רי"ל דנקט ונמצאת מעוברת לרבותא דאע"ג דלא היה ניכר עוברה בשעת חליצה ונראה חליצה מעולה אפ"ה אם הולד ב"ק לא פסלה: שם נאות מג) בת"ט ד"ה אין הולד. כיון שנמצאת מעוברת. ע"כ לא איירי אחר ג"ח ולא הוכר עוברה דא"כ בסיפא אמאי חייבים בקרבן הא הוי אונס גמור דמאי הו"ל למיעבד. תוס': [אות מד] בא"ד דבדיעבד הוי חליצה תוס'. בתוספות איתא ואו"י דנהי דלאו חליצה הוא מ"מ אסור בקרובותי' כיון דמדאורייתא הוי חליצה ועוד דדיעבד אם חלצה אפי' מדרבנן א"צ חליצה אחרת. דאמרינן לקמן וכו' משמע דלא בעי חליצה עכ"ל משמע דספוקי מספקא להו בזה דבתחלה כתב ר"י רק דמדאורייתא הוי חליצה משה"ה אסור בקרובותיה משמע דמדרבנן לא הוי חליצה וצריכה חליצה אחרת אלא דאח"כ הוסיפו ולמדו מסמעות סוגיא דלקמן דדיעבד אפי' מדרבנן א"צ חליצה אחרת. ותמוה לי דאי רצו לומר דמדרבנן אפי' דיעבד לאו חליצה וצריכה חליצה אחרת וביאור דבריהם דהא דאר"י החולץ למעוברת והשילה א"צ חליצה מן האחים היינו למעוברת והוא אחר ג"ח אף דא"ע ליבום דשמא הולד ב"ק וסוגע באשת אחיו מ"מ כיון דהוי רק מספיקא ואם יבא אליהו דלא יהיה ב"ק מותר לייבם מקרי עולה ליבום אכל תוך ג"ח כיון דאף אם יבא אליהו דאינה מעוברת מ"מ אסרו חז"ל משום הבחנה כמו זקינה ואיילונית זה מקרי א"ע ליבום מדרבנן א"כ איך סריך ר"ל לר"י דלתני אין הולד ש"ק א"צ חליצה מן האחים הא ר"י מודה דצריכה חליצה כיון דחלץ תוך ג"ח צריכה חליצה אחרת וצלע"ג: ב [אות מה] במשנה ואם אין הולד. היינו שיחזור ויבעול אבל גם לחוד לא מהני דבאת דבעיא מעוברת ל"ש ביאה גמרא. והא דבאין הולד של קיימא א"ה בקרבן דמ"ש כיון דהפילה וזקוקה לו לספרע לא מקרי אשת אחיו שלא במקום מצוה אף דבאותה ביאה בשהיתה מעוברת לא נתקיים מצות יבום מ"מ לא מצינו יבמה שתהיה אסורה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והייבין אשם תלוי. שכל דבר שמייבין על זמנו כרת ועל שגגתו חטאת חייבין על לא הודע שלו אשם תלוי: **ג** שומרת יבם. שהיא ממתנת ומצפה ליבם: שנפלו לה נכסים. מביא אביה: מה יעשו בכתובתה. מנה ומאתים והוספה וגדוניה שהכניסה לו וקבל עליו אחריות: ובנכסים*) הנכנסים ויוצאים. נכסי מלוג שהכניסה ונכנסת ונכנסין עמה וכשיולדת מבעלה יולדין עמה: בש"א יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב. דספק נשואה היא וזוכה היבם בחלי ירושתה מספק שהבעל יורש את אשתו וזה שספק נשואה היא אינו זוכה בפלגא: נכסים בחזקתן. נכסי לאן ברזל בחזקתן. ולא פירשו בית הלל אי בחזקת יורשי האשה שהיו הנכסים שלה אי בחזקת יורשי הבעל שאחריותם עליו ולענין דינא יחלוקו אפילו לדברי בית הלל: **ד** כאשתו לכל דבר. שמגרשה בגט ולא בעיא חליצה ומחזירה כשירצה ולא מיתסרא עליה: על נכסי בעלה הראשון. שיהיו קרקעות של בעלה הראשון

*) נרע"ב ד"ר ליולדין ונכנסין.

מלוג ברפ"ז: ב"ש אומרים יחלוקו. פירש הר"ב דספק נשואה היא כדמוקי' רבא בגמרא דסיפא מיירי בעשה בה מאמר ולא אמרי ב"ש במשנה ה' פרק דלעיל אשתו עמו וכו' אלא מטוס דסברי דמאמר עושה ודאי אירוסה לדחות בלבה ומיהו לא כודאי נשואה מכוי לה למקני יבם כולה ירושה דילה אלא כספק נשואה ויחלוקו. וכתבו התוספות ודוקא מתה אבל מחיים לא אע"ג דעבד בה מאמר מטוס דמחיים איהי ודאי ואינהו ספק. מ"מ ריסא לא מוקי בדעבד [נה] מאמר דמטוס דהוא איהי ודאי אין גרשה דתמכור לכתחילה אלא ריסא מוקי בלא עבד בה מאמר. מכל מקום לב"ה לא כ"מ מידי בין עבד מאמר ללא עבד דלדידיה לא אלים מאמר כלל כדלעיל: יורשי הבעל עם יורשי האב. דייקינן בגמרא דלא אמרו ב"ש יחלוקו אלא בנכסים הנכנסים ויולאים עמה מדקתני יורשי הבעל עם יורשי האב ולא קתני יורשי האב עם יורשי הבעל וה"ק מה יעשה בכתובתה ובנקה עד שיירים דינא בדברי בית הלל וה"ה לב"ש דל"פ ב"ש ובית הלל *אלא בנכסי מלוג בלבד. ועיין מ"ש במשנה ב' פ"ד דסוטה: עם יורשי האב. במאביה באו לה כדפירש הרשב"ם פרק ט' דב"ב [קנח.] בסיפא. והא דלא קתני יורשי האשה כדקתני פרק מי שמת [שם] [יורשי האשה אומרים וכו'] משום דהכא אין ידוע אם היבם יורשה או בני משפחתה. ג"י: נכסים בחזקתן. כתב הר"ב ולא פירשו ב"ה אי בחזקת יורשי האשה. ולא קשיא א"כ לתני להו בהדי נכסי מלוג. דלא שוו להו ממש. דנכסי לאן ברזל אחריותן על הבעל משא"כ נכסי מלוג. ומש"ה נמי לא ידעי' אי בחזקת יורשי הבעל קאמר ול"ק דאם כן ליתנו בהדי כתובה דלא שוו לכתובה. דנכסי לאן ברזל היא הבאים מביתה אבל מנה ומאתים הוא נותן. תוספות פ"ט דב"ב [שם]. ועיין מ"ש שם במשנה ט' בטעמא יורשי האשה אע"פ שלא נשבעה: כתובה וכו'. עיין גם בזה בפ"ט דב"ב: **ד** כנסה שבא עליה כדכתיב (דברים כ"ח) יבמה יבא עליה. ג"י: הרי היא כאשתו לכל דבר. פירש הר"ב שמגרשה בגט ומחזירה. ובפירושו למשנה ז' פ"ח דכתובות האריך בזה ושם אפרש בס"ד: ובלבד שתהא כתובתה וכו'. כלומר ובלבד לענין הזה אינה כאשתו שאין כתובתה על נכסיו אלא על נכסי בעלה הראשון. ובגמרא מ"ט. אשה הקנו לו מן השמים. וכתב הר"ב ואי לית לה כתובה מבעלה הראשון. ופירש"י דלית ליה נכסים. כתב הר"ב כותבה לה היבם וכו' והיא מנה בלבד. וכ"כ הטור סי' קס"ח

והכמב"ם

יבין תפארת ישראל יבין

ז) ממ"ג: ח) משום ספק כרת דבאתחזיק אסורה לא בעינן תחיכה א' מב' תחיכות שיתחייב אשם תלוי. ואי"ל הרי רוב נשים יולדת לע' ויבילו הטאת. [וכן הקשה י"ג מהורר אברהם ראטהנשטיין שליט"א לקמן פי"א מ"ו] י"ל מדלא הוכר עוברה לג' חדשים אינרע לה רובא: ט) אשה שממתנת להתיבם: י) מביא אביה בעודה שומרת יבם: יא) ק' ור' ותוספת וגדוניא שהכניסה שקבל בעל אחריותן, ונקרלין כולן כתובה, מדכולן כתובין בכתובתה: יב) נכסי מלוג, כמלבושיה וירושתה מאביה, וכדומה, שאין הבעל חייב באחריותן רק מולג ואוכל פירות מנכסים ההם וכשנכנסה נכנסין עמה וכשמגרשה מוטלן [ועי' רפ"ז]: יג) בנכסי מלוג. ומיירי סיפא בעשה בה מאמר, דאז לב"ש כספק נשואה היא, וזוכה היבם בחלי הירושה מיהו מחיים לא, אע"ג דעבד בה מאמר, משום דמחיים איהי ודאי ואינהו ספק: יד) נכסי לאן ברזל: טו) בחזקת ב' הגדיים, וזה לב"ע, דלא פליגי רק בנכסי מלוג: טז) ק' ור' ותוספת: יז) שבא עליה: יח) שמגרשה ומחזירה

קשה לי הא מ"מ משכחת ספק. וכגון דהיבם כנס אישה עשרים יום אחר מיתת בעלה. ואחר ב' חדשים ועשרה ימים מכניסתו הוכר עוברה ולסוף ט' חדשים ממיתת בעלה ילדה והוי ספק בן ט' לראשון והוכר עוברה לשליש של ט' חדשים. או בן ז' לשני והוכר העובר בשליש העובר של ז' חדשים. דהוא ב' חדשים ועשרה ימים. ובזה לא אתרע רובא ולייתי חטאת וצ"ע: ותמהו בתוס' ד"ה ווז. אמאי יתחייב בא"ת נקטינה בחזקת היתר ליבם ונימא ספוק מיעוט יולדות לי' אחזקה ואיתרע ליה רובא ונספוק ארוכה דעוברה ניכר לשליש ימיה. והניחו בתימא. ובעניי אף קושי איני רואה. דהא אף להסוברים דקי"ל ספוק מיעוטא לחזקה היינו לחומרא מדרבנן אבל מה"ת לא הוי כפלגא רק לר"מ כמ"ש תוס' בכמה דוכתי ומקורו מהאי דתינוק שנמצא בצד העיסה ואולי כוונתם דמשמע דמתני' ד"ה היא וגם לר"מ חייבי' בא"ת. והיינו אף דלר"מ לא סלקי הרוב דהיישינן למיעוטא ס"ס זהו רק מדרבנן כמ"ש תוס' חולין דף פ"ו. ורק ספוק מיעוטא לחזקה הוא דאורייתא (אליבא) דר"מ. וב"מ מדלא העמידו קושייתם על המקשן לימא הלך אחר רוב נשים הא הו"ל מיעוט וחזקה נגד הרוב. והיינו די"ל דשרבת הש"ס לרבנן דר"מ דמדאורייתא ל"א ספוק ולייתי חטאת ורוחק: וביותר קשה לי לפה נקטו קושייתם בכה"ג ולא בפשוטו דנימא אוקי דוכא דלמ' ילדן נגד הרוב דעובר ניכר לשליש ימיו והוי פלגא ופלגא ושוב ניזל בתר חזקה ליבום ועצ"ג: ג [אות מו] תוי"ט ד"ה יורשי הבעל בנכסי מלוג. אבל בכתובה

והייבין באשם תלוי. וחע"ג דלא לקבע איסורא ואפשר כאן כאן איסור כלל וכמתמיהין דהכא מפרש נמי הר"ב במשנה ב' פרק ב' דגדה. אבל ברים פ"ד דכריתות מפרש דבעינן דוקא דלקבע איסורא ושם אפרש בס"ד: **ג** שומרת יבם. כתב הר"ב שהיא ממתנת. וכתב רש"י כמו עניה זו לשון שמרם בפ' אע"פ [דף ס"ג] ע"כ. ולי מקרא מלא כמו ואביו שמר את הדבר (בראשית ל"ז). ושוב מצאתי כן בפירוש הרא"ש למשנה ו' פרק י' דנדרים ועוד מצאתי כן בפירש"י עצמו ספ"ב דסוטה והביא עוד ראיה מדכתיב (איוב י"ד) לא תשמור על חטאתי: שנפלו לה נכסים. במשנה ו' פ"ח דכתובות מפרש הר"ב לאוקימתא דבגמרא דמיירי כן שנפלו לה בעוד שומרת יבם: מודים וכו'. משנה זו סמוכה בפ"ח דכתובות וקאי אדלעיל מינה דאפלינו ב"ש וב"ה באחרוסה וקאמר דבשומרת יבם מודו וע"ש: בכתובתה. לכון הר"ב מנה ומאתים ותוספת וגדוניא. והן נכסי לאן ברזל ונקרלין כתובה מפני שהן כתובין בה ג"י. ופירוש נכסי לאן ברזל ונכסי מלוג ברפ"ז: ב"ש אומרים יחלוקו. פירש הר"ב דספק נשואה היא כדמוקי' רבא בגמרא דסיפא מיירי בעשה בה מאמר ולא אמרי ב"ש במשנה ה' פרק דלעיל אשתו עמו וכו' אלא מטוס דסברי דמאמר עושה ודאי אירוסה לדחות בלבה ומיהו לא כודאי נשואה מכוי לה למקני יבם כולה ירושה דילה אלא כספק נשואה ויחלוקו. וכתבו התוספות ודוקא מתה אבל מחיים לא אע"ג דעבד בה מאמר מטוס דמחיים איהי ודאי ואינהו ספק. מ"מ ריסא לא מוקי בדעבד [נה] מאמר דמטוס דהוא איהי ודאי אין גרשה דתמכור לכתחילה אלא ריסא מוקי בלא עבד בה מאמר. מכל מקום לב"ה לא כ"מ מידי בין עבד מאמר ללא עבד דלדידיה לא אלים מאמר כלל כדלעיל: יורשי הבעל עם יורשי האב. דייקינן בגמרא דלא אמרו ב"ש יחלוקו אלא בנכסים הנכנסים ויולאים עמה מדקתני יורשי הבעל עם יורשי האב ולא קתני יורשי האב עם יורשי הבעל וה"ק מה יעשה בכתובתה ובנקה עד שיירים דינא בדברי בית הלל וה"ה לב"ש דל"פ ב"ש ובית הלל *אלא בנכסי מלוג בלבד. ועיין מ"ש במשנה ב' פ"ד דסוטה: עם יורשי האב. במאביה באו לה כדפירש הרשב"ם פרק ט' דב"ב [קנח.] בסיפא. והא דלא קתני יורשי האשה כדקתני פרק מי שמת [שם] [יורשי האשה אומרים וכו'] משום דהכא אין ידוע אם היבם יורשה או בני משפחתה. ג"י: נכסים בחזקתן. כתב הר"ב ולא פירשו ב"ה אי בחזקת יורשי האשה. ולא קשיא א"כ לתני להו בהדי נכסי מלוג. דלא שוו להו ממש. דנכסי לאן ברזל אחריותן על הבעל משא"כ נכסי מלוג. ומש"ה נמי לא ידעי' אי בחזקת יורשי הבעל קאמר ול"ק דאם כן ליתנו בהדי כתובה דלא שוו לכתובה. דנכסי לאן ברזל היא הבאים מביתה אבל מנה ומאתים הוא נותן. תוספות פ"ט דב"ב [שם]. ועיין מ"ש שם במשנה ט' בטעמא יורשי האשה אע"פ שלא נשבעה: כתובה וכו'. עיין גם בזה בפ"ט דב"ב: **ד** כנסה שבא עליה כדכתיב (דברים כ"ח) יבמה יבא עליה. ג"י: הרי היא כאשתו לכל דבר. פירש הר"ב שמגרשה בגט ומחזירה. ובפירושו למשנה ז' פ"ח דכתובות האריך בזה ושם אפרש בס"ד: ובלבד שתהא כתובתה וכו'. כלומר ובלבד לענין הזה אינה כאשתו שאין כתובתה על נכסיו אלא על נכסי בעלה הראשון. ובגמרא מ"ט. אשה הקנו לו מן השמים. וכתב הר"ב ואי לית לה כתובה מבעלה הראשון. ופירש"י דלית ליה נכסים. כתב הר"ב כותבה לה היבם וכו' והיא מנה בלבד. וכ"כ הטור סי' קס"ח

והכמב"ם

שנויי נוסחאות

באשם. נד"ע אשם. **ג** שבומרת ונותנת. נד"ע שהיא מובדת.. ; נכי"ק שאם מבדת ונתנת. יעשון. נכי"ק וכמסב"ל וכמסני"ל יעשה. בכתובתה. נכי"ק וכי"ק ד' קוטעת בכתובה. ויוצאין. נכי"ק כמסני"ל והיוצאין וכן בסמוך. יחלוקו. נכי"ק יחלקו. נכסים. כמסני"ל הנכסים. כתובה. נכי"ק ובתובה. נכסים. נד"ע ונכי"ק וכמסני"ל ונכסים. ויוצאין. נכי"ק והיוצאין. **ד** ובלבד נכי"ק בלבד. שתהאכתובתה. כמסב"ל . . כתובה (?).

תוספות רע"ק

אסורה בשעת גפילת באיסור אשת אח ואח"כ ת ת יי ב ם. תוספות והראשונים: שם [אות מו] במשנה והייבים באשם תלוי. ומה דלא אזלינן בתר רובא דרוב נשים יולדות לתשעה וגימא דוראי בר קסא הוא ואשת אח בת בנים בעל ולייתי חטאת. משני בגמרא דרוב יולדת לט' עוברה ניכר לשליש ימיה וזו הואיל ולא הוכר עוברה איתרע לה רובא. וא"ת אכתי איך פסיק ותני דהייבים אשם תלוי והא לפעמים משכחת חיוב חטאת בגון דהוכר עוברה ולא אתרע רובא. י"ל דאם הוכר שוב אין כאן ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון. דוראי מראשון הוא דאילו משני לא היה עוברה ניכר דקודם שליש לא מינכר העובר. וכ"מ מדברי רש"י ד"ה וזו הואיל דלא הוכר עוברה שכתב בזה"ל דאי הוכר לא הוי מספקא לן. מבואר דבא ליישב כדברינו. מיהו אכתי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והרמב"ם פכ"ב מהלכות אישות. ובזה נתחלק מ"ש התוספת מה מרויח היבם בכך כיון דאי ליה מרראשון תקיט לה רבנן מצי ונדחקו למעוט מאי דמ"מ. ולפירושם ל"ק ולא מידי דמתניתין סתמא קתני. ומן הסתם היא אלמנה מן הנשואין אבל ודאי הראשון יט): ה מצוה בגדול לייבם כ). לא רצה כא) מהלכין על כל האחין כב). לא רצו. הוזרין אצל גדול ואומרים לו עליך מצוה. או חלוץ. או יבם: ו תלה בקטן עד שיגדיל כג) או בגדול עד שיבא ממדינת הים. או בחרש או בשוטה כד). אין שומעין לו. אלא אומרים לו עליך מצוה. או חלוץ. או יבם כה): ז החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה כו). ואם יש שם אב נכסים של אב. הכונס את יבמתו. זכה בנכסים של אחיו כז). רבי יהודה אומר. בין כך. ובין כך. אם יש שם אב נכסים של אב כח). החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה כט). והיא אסורה בקרוביו ל) הוא אסור באמה. ובאם אמה. ובאם אביה. ובבתה. ובבת בתה. ובבת בנה. ובאחותה. בזמן שהיא קיימתא). והאחין מותרין. והיא אסורה באביו. ובאבי אביו. ובבנו. ובבן בנו. באחיו. ובבן אחיו לא). מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו לב): ח החולץ ליבמתו. ונשא חלוצתו. ראובן חלץ ללאה ורחל נשואה לנכרי ולה לרה ומת הנכרי אסורה אותה לרה לראובן. וטעמא הוי בזמן שלאה חולצת מוליכה רחל אחותה עמה לב"ד וכולי עלמא לא ידעי להי מייהו חלץ ואיכא דסברי דלרחל חלץ וכי נסיב לרת רחל דהיינו מפורש במשנה ח' פ"ב: ובאבי אביו. משום כלה בנו אף על גב דבאשתו נמורה אין אסורה לאבי אביו הלא מד"ש דהא כלה בנו נמי בחלוצה דרבנן נמי בחלוצה כפירש"י והיינו למסקנא דגמרא דגזרו שניות בחלוצה וכתבו התוספות והא דלא תני במתניתין אבי אמו וכן בהו משום דהנא ושייר: ואסור בצרת קרובת חלוצתו. פי' הר"ב ראובן חלץ ללאה ורחל נשואה לנכרי וכו' וכן פירש"י והתם בתוספות דהא תנא במתניתין ובאחותה בזמן שהיא קיימת הא מתה שריא. והכא נמי לקמן חלץ לה ומתה מותר באחותה ואמאי הא כבר בחלץ לאחותה דאפילו צרת אחות הנשואה לנכרי אסורין מה"ט. ועוד דתנן האחין מותרים אע"ג דאחזי בהדיה לבי דינא. אלא גרלה דמיירי דוקא כשנשואה לאחין והיינו טעמא אי דאתעביד בה מעשה מאלמה ודמיא טפי לגרושה אחרו גם צרת קרובתה כשנשואה לאחין דדמיא לצרת ערוה. אבל צרת חלוצתו דלא אתעביד בה מעשה לא דמיא לגרושה הלכך קרובתה שריא: ונשא

*) נרש"י ד"ר מוכלים הדברים בסוף פירושו להמשנה והתוי"ט הביאם למקומם.

יבין תפארת ישראל יבין

ומחזירה: יט) ר"ל רק לדבר זה אינה כאשתו שאין נכסיו משועבדים לכתובתה רק נכסי בעל הראשון, ויוכל למכור נכסיו, ואם יפתדפו אח"כ נכסי המת, אינה מוליאה מהלקוחות. מיהו אם אין נכסים מבעל ראשון, כותב לה יבם כתובה על ק', והגונים בהכנסה למת הפסידה כשאין כאן מנכסי מת: כ) כפ"ב מ"ח: כא) ליבם אלא לחלוץ: כב) דרך נדילתן זא"ז, והקטן קודם ביבום לחליצה הגדול: כג) שאם אז לא ירצה אי מיבם לו אחלוץ: כד) עד שיתרפאו: כה) דהמצוה רמיא על הגדול בשנים שלפניו, אף שאחיו בשמדה"ר גדול ממנו: כו) בנכסי מת, אף שרצו הם ליבם וקדם וחלץ, שהפסיד להאחין אלא יוכלו הו ליבם: כז) אף שיש שם אב: כח) וקיי"ל כת"ק: כט) מדרבנן: ל) שהיבמה קיימת, ואחותה לחוד קאי: לא) והגא ושייר בן בתו"): לב) בשנשאת קרובה חלוצתו לאחיו האחר ומת האח, אסור בהקרובה וגם בצרתה, אע"ג דצרת שנייה מותרת ליבם [כלומר פ"ב פי' כ"ה] (אה"ע קע"ד) דאין אסור אלא בד) עד שיתרפאו: כה) דהמצוה רמיא על הגדול בשנים שלפניו, אף שאחיו בשמדה"ר גדול ממנו: כו) בנכסי מת, אף שרצו הם ליבם וקדם וחלץ, שהפסיד להאחין אלא יוכלו הו ליבם: כז) אף שיש שם אב: כח) וקיי"ל כת"ק: כט) מדרבנן: ל) שהיבמה קיימת, ואחותה לחוד קאי: לא) והגא ושייר בן בתו"): לב) בשנשאת קרובה חלוצתו לאחיו האחר ומת האח, אסור בהקרובה וגם בצרתה, אע"ג דצרת שנייה מותרת ליבם [כלומר פ"ב פי' כ"ה] (אה"ע קע"ד) דאין אסור אלא

*) לפי המתבר הי' הגירסא במשנתינו ובאבי אביו ובלבד לא כתב דשייר רק בן בתו. ועי' תי"ט וכ"כ.

תוי"ט ר"ה ובלבד. פתבו התוס' ג"כ. והתרצו עוד דנ"מ באשתדוף נכסי הבעל אחר שנירשה היבם דאינה טורפת כלל מנכסי יבם: ז [אות מט] תוי"ט ר"ה ובאבי אביו. נזרה רבנן נמי בחלוצה, כאן א"צ לזה דאם אילו לא גזרו שניות החלוצה מ"מ אסורא משום מתנא דהיא כלת בנו. אלא במה דאפורה לבן בנו דהיא לגבי החולץ אשת אבי אביו

ה בצוה. נ"ל ע"ל כ"ד פ"ל ביאה נ"ז ע"ל מיי' שם פ"ב ס"ו סמ"ג עי' נ"ל פוש"ע שם מ"ו קק"ל ס"ד: ו תלה. שם פ"ל מיי' שם ה"ל טוש"ע שם ס"ה: ז החולץ. מ' ע"ל פוש"ע שם מי' קפ"ג ס"ב: הכונס. מיי' פ"ג מהל' אישות ס"ז כמ"ג ע' נ"ל מוש"ע שם סעי' לו: הוא אסור. יבוס' פ"ג ה"ל. מיי' פ"ל מהל' יבום ה"ב סמ"ג עי' נ"ל ונלקון ק"י מוש"ע שם מי' קפ"ג סעי' ג': מותר אדם. מ' פ"ב ס"ז ע"ל מיי' יבום' שם מיי' שם סמ"ג עי' נ"ל ומוש"ע שם קפ"ג ס"ה: ואסור. שם ע"ל. מיי' יבום' שם מ"ו שם פ"ו ה"ב מוש"ע שם ס"ה: ח החולץ. מ"ל פ"ל יבומלמי שם מיי' שם מוש"ע שם מי' קפ"ג סעי' ב':

שנויי נוסחאות

ה גדול. נד"ל וכי"ק הגדול. (או) בגדול. נד"ל וכי"ק ונמסכי"ל ובגדול. וכן כתב בסמוך ובחרש ובשוטה. **או** בחרש **או** בשוטה. נמס' ריווח דסרינו.. חרש.. שוטה.. ז **מן** האחין. נד"ל וכי"ק מכל האחין. לנחלה. כי"ק וכי"ף בנחלה. ואם יש. כי"ק אם.. נכסים. כי"ק ונמסכי"ל הנכסים. בנכסים של אחיו. נד"ל וכי"ק ונמסכי"ל בנכסי אחיו. נכסים. כי"ק ונמסכי"ל הנכסים. ו **באם** כו' ובאם. נמסכי"ל ואם.. ואם. ובבתה. נד"ל וכי"ק ונמסכי"ל בבתה. ובבת כו' ובבת. נד"ל בבת.. בבת. והאחין. כי"ק האחין. ובבנו. כי"ק בבנו; נמס' ד' ריווח ונמס' ד' ווילילה סס"ן, מדפס [ובאבי אמו] ובבנו אך נד"ל וכי"ק ונמסכי"ל ונמסכי"ל ליתי' ובאביאמו והשמטה גם אתתו ועי' תו"ט נכס התוס'. באחיו. כי"ק ובאחיו. ובבן אחיו. כי"ק.. אחיו ואחותה מותרת בקרוביו (?);

תוספות חדשים

ז תוי"ט סר"ה ואסור כו' קרובתה שריא. וז"ל תוס' אבל כשחולצת צרת לאה ולא לאה לא דמיא לאה לגרושה דלא אתעביד בה מעשה ואפילו רחל שריא קרובת צרת חלוצה ע"כ:

תוספות רע"ק

בכתובה סודו ב"ש לב"ה דאין ליורשים כלום דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים וכל שמתה בחיי יבם לא נבו יורשים דילה בתובה דיבם במקום בעל קאי. פירש"י: ד (אות מה)

יבין תפארת ישראל יבין

*) ונרש"ל ד"ר מוכלים הדברים בסוף פירושו להמשנה והתוי"ט הביאם למקומם.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דהייט לרת קרובת חלוצתו אמרי לרת חלוצתו נסיב דאיכהו סברי שרחל ולרתה נמי אחיו היו סברי חלץ לרחל. אבל אין היבמה מוליכה לרת' עמה בזמן שחולצת הילכך כי נסיב אחות הצרה לא אמרי אחות חלוצה נסיב: **ח** וכן המגרש את אשתו וכו'. בגמרא פריך וכן *) ס"ד הלא הימא אבל המגרש את אשתו וכו' שאחות גרושה מדברי תורה ולכך פטורה מן החליצה ומן היבום ואחות חלוצה מדברי סופרים ולכך חולצת ולא מתיבמת: **ט** שומרת יבם. ממאנת ליבם: שקדש. אחד מן האחים את אחותה אחר שנפלה זו לפניהם והוזקקה לכולן: המתן. מלנטע דקא פנעת [בלהות] זקוקה: עד שיעשה אחיך מעשה. שיבוא אחיך את היבמה או יחלוץ לה ויפקור את זיקתה מעליך: מתה היבמה יבנום את אשתו. דאפילו כנסה ומתה מותר באחותה: מת היבם. ולא טתר את הלא זה שקדם את אחותה: מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. אבל יבומי לא משום דאחות גרושתו היא ובגמרא פסיק הלכה כרבי יהודה בן בתירא: י לא תחלוץ וכו'. *מפרש בגמרא טעמא דכתיב (דברים כ"ה) אם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו וגו' הא אם יחפוץ

["ח ונשא אחיו וכו' חולצת. עיין במכבה י"ב]: **ט** שקדש אחיו את אחותה. כתב הרא"ש דוקא נקט שקדם משום דבטעת נשואין הוה טפא אחות זק קת אבל כנסה לאוסה אין צריך להמתין מלבעול. דאיון דכנסה אשתו גמורה היא ופקעה לה זיקה לגמרי וכ"כ התוספות דף י"ח. אבל הגימוקי יוסף כתב דוקא במעבה אחיו ביבמתו הוא דפקעה זיקתה מיניה אבל משום נשואין דאחותה לא פקע ולפיכך ימתין ע"כ. ול"ל שכן היא סברת רש"י בפירש במכבה ו' פ"ב. ול"כ הר"ב שם קדמו וכנסו אין מוליאין מידם משום דכל חד וחד כו'. א"נ הוי איפכא שהראשון כנס אחות זקוקתו ההוא בעתא הוא דעבד איסורא ומכבא אחיו ויבם הבאיה שהיא יבמתו פקעה זיקתה למפרע מאיהך. ולי איתא דכדברי התוספות כדברה ליה מיד בכנס פקע הזיקה ולא אילטריך למימר ומכבא אחיו כו'. והב"י כ"ם קנ"ט לא הביר בזה כלום:

ונשא אחיו את אחותה ומת. חולצת ולא מתיבמת. וכן המגרש את אשתו. ונשא אחיו את אחותה ומת. הרי זו פטורה מן החליצה ומן היבום (לג): **ט** שומרת יבם (לד) שקדש אחיו (לה) את אחותה (לו). משום רבי יהודה בן בתירא אמרו. אומרים לו (לז) המתן (לח) עד שיעשה אחיך הגדול מעשה (לט). חלצה לה אחיו. או בנסה יבנום את אשתו. *מתה היבמה. יבנום את אשתו. מת יבם יוציא את אשתו בגט (מ) ואשת אחיו בחליצה (מא): י היבמה לא תחלוץ. ולא תתיבם. עד שיש לה שלשה חדשים (מא). וכן כל שאר הנשים לא יתארסו ולא ינשאו

אחיך הגדול. אמרו הגדול על העיקר הנקדם מטה בגדול ליבם. הרמב"ם. כלומר וגדול דנקט לאו דוקא אלא משום דמצוה ביה: ואשת אחיו בחליצה. שאינה נפטרת מן החליצה מחמת שהיא אחות גרושתו. הולכל וזיקתה קדמה לקידושי הגרושה והכא לא שייך למתני אוי לו כו' כדתנן בפרק דלטיל מ"ה. כמ"ש שם בשם התוספות: י היבמה לא תחלוץ וכו'. כתב הר"ב בגמרא מפרש וכו' כל העולה ליבום וכו' וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה. וכל הנך דאמרו רבנן חולצות ולא מתיבמות כגון אחות חלוצתו ואחות זקוקתו *ופסק לרת ערוה ההם משום דלא הפסר הוא דא"כ לעולם תאסור הלכך כיון דמדאורייתא בת ייבום היא הלא אבל הכא דאפשר לבהוי מבהינן ולא הדבר בהיתר. רש"י. ואיכא נמי דמאורייתא חלצה ולא מיבמה ההיא דקידם אחת *מבתי אחיות פ"ב מ"ו. ועטעמא אמרינן בגמרא דפירקין [מב.] דבת ייבום היא דאם יבוא אליהו ויאמר זהו שקדם תתיבם מצא"כ בשלבה תדעים דהכא אפילו יבוא אליהו ויאמר זאת איבה מעוברת לא תתיבם דלא פליג אלא כולהו לריכי להמתין ג' חדשים. ומייבי לאוין דתנן במ"ד פ"ב דלא מיבמים וחולצים הא כתבינן לעיל מדאורייתא חד ליבום אלא חכמים אמרו נזרה ביאה ראשונה אמו ביאה שניה. אע"ג דקא פסיק ותני אלמנה לכהן גדול ואפילו מן הנשואין דהשתא איכא ל"ת דאלמנה לא יקח ועשה דבתולה מעמיו יקח אשה הא [נשואה] לא ולאו הבא מכלל עשה עשה. ולא אתי עשה דיבום ודחי ל"ת ועשה ונמצא שאין יבום לאלמנה לכהן גדול מן התורה ואפילו הכי חולצת. משום דרבייה קרא ואם לא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו מה תלמוד לומר יבמתו יש לך יבמה אחרת בעולה לחליצה ואינה עולה ליבום כדאיתא בגמרא דפ"ב דף כ'. [*והא דכתב הר"ב כל העולה ליבום כו' פירש"י דף מ"א ע"ב עולה הבערה לפני הזקנים]: ובן כל שאר הנשים כו'. פירש הר"ב לקמן כדי להבחין בין זרע ראשון

*) לפניו „מאי וקי" וכפי הנראה היתה גירסתו כן בגמרא כמו שהוא בגי"ף

לזרע

יבין תפארת ישראל יבין

אלא לרת חייב כרת, הכא לריך לחלוץ לזו אז לזו, דשמא הכא משום דרגילה ההולכה להולך עמה קרובתה לב"ד בשעת חליצה, ויטעה הרואה לומר שלקרובתה חלץ, וכשיראה שאח"כ נוטל לרתה, יאמרו שלרת חלוצתו מותרת לו: לג) דאחות גרושה מד"ס, ואחות חלוצה מד"ס ותרוייהו מיירי בעוד הראשונה קיימת: לד) אחד מהאחין: לה) אחר שהוזקקה זו ליבום: לו) להמקדש: לז) מלכנסה שלא הפנע באחות זקוקתך. מיהו בכנסה לאוסה ולא בעלה, לתוס' ורא"ש א"ל להמתין מלבעלה ולנ"י לריך: לח) שיבמה לו יחלוץ לה: לט) דאחות זקוקתו היא: מ) דאחות גרושתו היא. ואפ"ה לריכה חליצה, דחולל

וזיקתה קדום לקדושי אחותה והכא לא קאמר אוי לו וכו' כלעיל [פ"ג מ"ה] דהכא הוא גרס לעצמו כך, ואע"ג דלקמן [פ"ג מ"ז] נמי קאמר אוי לו, הנם *)גמי גרס לעצמו שנשא קטנה, משא"כ שם [פ"ד מ"ד ומ"ו] מה הו"ל להרס למעבר: מא) דאע"ג דבחלצה בדיעבד מהני עכ"פ מדאפשר להמתין, אמרי' כל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה. וכל ג' חדשים דהני, היינו ל' יום חוץ מיום המיתה ויום שנתארסה, וכן בנידושין, ובנרשם ע"י שליח, מונין חוץ מיום שקבלה הגט. ואפילו זקוקה לו שבעלה היה במדה"י, דלא פליג רבנן. מיהו שדוכין מותר רק שיסבב המבדך שלא יבוא אל ביתה [אה"ע י"ג]:

*) נ"ל מה הו"ל לעשות הקפה למעבד מצא"כ שם פ"ד מ"ד, דגרס לעצמו שנשא מרשת, (הר' משה ראבינאוויץ. נ"י מלופפלו).

יבם נקט נמי מתה היבמה. תוס': י [אות נב] הרע"ב ד"ה לא החלוץ. מפרש בגמרא. הא דבלא"ה ל"ח שמא תהיה מעוברת ואחח מצריכה ברור לבהונה. היינו דסתמא קתני אף בגרושה. גמרא. וההיא דלקמן רפט"ו דע"כ לא מיירי בגרושה אף דהתם ג"כ סתמא קתני. התם דאיירי באם אירע מעשה שהלך בעלה למדה"י איירי דוקא בשאר נשים ולא בגרושה אבל הכא דבא להשמיענו דין כל הנשים שנופלת ליבום ואם היה דין אחר לגרושה הו"ל לפרושי. תוספות לעיל דף ל"ו א': [אות נג] תוי"ט ד"ה היבמה. ופסק צרת ערוה. בזה בלא"ה ניחא דהא אם יבא אליהו ויאמר שאינה צרת ערוה בת יבום היא. מהרש"א: [אות נד] בא"ד מב' אחיות פ"ב מ"ו. לא ידעתי הא התם ג"ב מדאורייתא מתיבמת אלא דחיישינן שבא אידך יבמתו ופגע באחות זקוקתו דאסורה מדרבנן. אלא דהתם גרע מאחות זקוקה דעלמא כיון דאפשר שיתברר ולא תאסר לעולם. והיה מהראוי לדונו בכלל בל שאינו עולה ליבום אלולי הסברא דאם יבא אליהו: ובזה מיושב לי הימב קושית תוס' יבמות דף כ"ג ב' דלאביי דקידושין שא"מ לביאה הוי קידושין אפאי נקט ואינו יודע ולא נקט ואינו יודע דדוי משמע דטעולם לא הוכר והנא בתי"ם לעיל ס"ב מ"ו. והיינו די"ל דהוי רבותא דלא מיבעי בלא הוכר מעולם דהיינו דאמר אחר מכם דלא אפשר שיתברר לעולם וכיון דהוי רק מדרבנן א"ע ליבום וכנ"ל מש"ה מתירים בחליצה במו אחות חליצתו וכדומה אבל בהוכרו ולבסוף נתערבו ס"ד כיון דאפשר שיתברר נידון ביה דכל שאינו יילה ליבום כמו ביבמה תוך ג"ח לזה קס"ל דאפ"ה הולצת דבת יבום היא באם יבא אליהו. ונכון מאד בעזה"י:

אחד

וכן המגרש. מיי' שם ה"ט כסה"מ ע' נ"ל נ"ב טוש"ע סעי' ל': **ט** שומרת יבם שם י"ח ע"ב מגילה י"ח ע"ב יומא' שם פ"ב כ"ז מיי' שם פ"ל ה"ל ופ"ב ה"ח סה"מ ע' כ"מ טוש"ע שם פ' קנ"ם פ"ם: מת יבם. מיי' שם טוש"ע שם פ"ז: ל היבמה. שם עיטונין מ' ל יבום' פ"ד ה"ל מיי' פ"ם מה"ל יבום' ה"ם סמ"ג ע' פ"ל פעי' ת': וכן. מיי' פ"ח הי' ניטונין ה"ל פפ"ב ב' כ' טוש"ע שם כ"ו י"ג פ"ח:

שנויי נוסחאות

ח (הרי זו פטורה מן החליצה ומן היבום). במסני"ל ליתא וכן ליתא בכי"ף ד' קוסטא; בכי"ק חולצת ולא מתיבמת והרי זו פטורה (?). ט (בן בתירא). במס' ד"ו (ס"מ) ליתא; בכי"ק בן פתירא. אחיך (הגדול). במסב"ל ליתא וכן ליתא בכי"ש וכן ליתא בכע"ב; בכי"ק ליתא גם המלה אחיך. חלצה לה אחיו או בנסה. במסב"ל ובמס' ד"ו (כס"ו) חלץ..; בכי"מ חלצו לה או כנסו; בד"נ חלצו אחים או בנסו; בכי"ק ובמסב"ל חלצו לה אחיו או בנסו. מתה היבמה יבנום (את אשתו). במסב"ל ליתא. יבם. בכי"ק היבם. יוציא. בכי"ק ובמסב"ל מוציא. ואשת. בד"נ ואת אשת. י שיש. במסב"ל שיהא; בכי"ק שיהוא וכן בסמוך; בד"נ שיהיו. וכן (כל). בכי"ק ליתא. (לא יתארסו) לא ינשאו. בד"נ ליתא. בכי"ק ובמסב"ל לא ינשאו ולא יתארסו.

תוספות רע"ק

אביו שהוא רק שניי'. ולהתוסקים דאשת אחי אבי אביו הוא נ"כ שניי'. נ"כ בלא"ה אסורה משום מיתנא. אלא במה דאסורה לבן אחיו אם מיירי באחיו של החלוץ מן האם ואינו אחיו דמיתנא בזה דאסורה לו דהוא אשת אחיו מן האם דהוי רק שנייה: ט (אות נ) במשנה מתה היבמה. וכן מתה אשתו מותר ביבמה דיבמה שהותרה בשעת נפיל' ונאסרה כשהותרה חזרה להיתירה הראשון. והא דלא נקט במתני' הכי דהוי רבותא מפני דאיירי דבעי למתני מת

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לזרע שני. ובגמרא יהיב טעמא משום דכתיב (בראשית י"ז) להיות לך [לאלקים] ולזרעך אחריך. ופירש"י שאין השכינה שורה אלא על הודאים שזרעו מיוחס אחריו. ואלרסה להמתין כל שלשה חדשים ולא למריגן תשמה מעם ותגשא ותבדק כי מלו לה שלשה חדשים. דהיכי תבדק דבדדיה אין מגנין הנשואות אי בפסיעותיה אשה מחפה עצמה שלא תראה מעוברת כדי שיראה בגה בנכסי בעלה. גמרא: אחד בתולות ואחד בעולות וכו' אחד נשואות ואחד אלמנות. מפרש בגמרא דהכי קאמר אחד בתולות ואחד בעולות שנתארמלו או שנתגרשו בין מן האירוסין. דהיינו בתולות. בין מן הנשואין דהיינו בעולות: הארוסות שביהודה. עיין במשנה ה' פ"ק דכתובות דלא כל שביהודה: גם. פי' הר"ב רגיל. ועיין מ"ש במשנה ה' פ"ב דברכות ומ"ש הר"ב לכך הייסנן שמא בעל. וה"ה לנשואה שלא תתארס מה"ט שמא יבעול ולכן רש"י דילמא בעיל: **יא** ארבעה אחין כו' ומתו. מפרש בגמרא דה"ק ארבעה מאחין כו' דאלה"ה ומתו כי מתו כולן מאן מיבם: הרשות בידו. כתב הר"ב דה"ה טפי מד' נמי וכו' ונקט ד' כו' כי היכי דנמציגהו עונה בחדש. פירש"י עונת תלמיד חכם מערב שבת לערב שבת. כדאמר בפרק ה' דכתובות דף ס"ב ע"ב. וכתב ר"י ותע"ג דמתניתין סתמא בכל אדם מייירי ולא סגי לכל אדם ואדם עונה בחודש הכא בינמה שאני בהאבה הקנו לו מן השמים ואפילו בפחות מזה סגי ליה אלא דמשום עלה טובה אמריגן דלית ליה לגרועי בפחות מעונה בחדש לכל אדם. אבל בעונת נשים דעלמא חייב לעשות עונה עם כל אחה כדין המפורש פרק אע"פ עכ"ל. ואחתי לריכא למודעי מ"ע אמרו דלא

לגרועי

יא ארבעה אחין. מ"ג פ"ב מ"ו. פ"ח מפלו. יבמות מ"ח מ"ג ע"ז ע"ב. מ"ד מ"ב: סי' קפ"ח סעי' מ': סי' שהיה. מ"ו. שם ס"ם מוס"ש שם סעי' מ':

שנויי נוסחאות

שיהיו להן. כד"ג. לה. אחד. כמשכי"ל אחת בכל המשנה. אחד גרושות, אלמנות, נשואות. ארוסות. כד"ג ובכי"ק וכמשכי"ל אחד אלמנות.. גרושות.. ארוסות.. נשואות כמש' ד"י (ק"מ) יש הוספה [א] חלוצות). הארוסות שביהודה. בכי"ק הארוסה.. ר' יוסי.. בכי"ק גם כלור' יהודי (?). האיבול. כד"ג האבול. **יא** ארבע. כמשכי"ל לארבע; בכי"ק לארבעה ואינו נכון. אם רצה. בכי"ף ורצה. ליבם. כמשכי"ל מיבם ולפי"ז מיוחרות המל' הרשות בידו. מי שהיה. בכי"ק וכן מי.. לשתי. בכי"ף שתי.

תוספות הדשים

יא חוי"מ ד"ה הרשות כו' ביבמה שאני כו'. אבל הרמב"ם בפי"ד מה"ל והביאו כעור בסי' ע"ו דאין מילוק בין יבמה לשאר נשים ולפי דברי הנשים יתמעט עונה שלהם. והסכ' שונתו כו' חדשים אם יקח ד' נשים יגיע עונה לאחת כל שני בחדש ע"ם והרב"י לא הביא שום פוסק שיתלק על זה. (מהרורת"ח ז"ל):

תוספות רע"ק

[אות נא] במשנה אחד גרושות. בסוגיא דגיטין דף י"ח ב' אתמר מאימתי טונין לגם רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת

כתיבה וכו' והלכתא משעת כתיבה. ומכתפקנא אם משעת התימה כדאמרי' שם מקודם מאימתי מוציאין לפירות ר"ל אמר משעת כתיבה ופירושו התימה. ונלע"ד דמוכח דמשעת כתיבה ממש סדמכשיר ר"ש במתני' נכתב ביום ונחתם בליכה ואמאי לא פסול משום חששא דתנשא בגם זה ביום צ' ביום הכתיבה ובאמת חסר יום א' דהא נחתם למחרתו. בשלמא על רב דאמר משעת נתינה ליכא קושיא ד"ל דע"מ מפקי לקלא דלא נמסר ביום הכתיבה ותצטרך לברר יום מסירת הגט אבל למה דקי"ל משעת כתיבה אם נימא דהיינו התימה אף אם יהיה קלא דלא נמסר ביום הכתיבה ס"מ מתירים לה להנשא בכלות ג"ח מיום הכתיבה דמסתמא ביום שנכתב נחתם ונפק מינה קלקולא אלא ע"כ מוכח מדר"ש דמונין מיום הכתיבה ובזה לא מצינו הולך על ר"ש: אבנם לכאורה משמע בהיסוף דהרי הריף כתב בסוגיא דשם דאיכא למ"ד דקי"ל דאין לבעל פירות משעת חתימה כמו דפסקי' הבא לענין ג"ח מיום הכתיבה א"כ כיון דמדמי להדדי מבואר דמפרש ההיא דמונין משעת כתיבה היינו ג"כ חתימה ובזה לא פליג הריף על שיטה זו אלא דדחי ראייתם ומחלק דאינו דומה פירות לזה ובפירות קי"ל עד שעת נתינה אבל מ"מ משמע דביסוד זה דס"ל להך מ"ד דמשעת כתיבה היינו חתימה גם הריף מסכים: **אך** ר"ל דהא בהא תליא דדוקא להנך פוסקים דמדמי פירות להבחנה שפיר י"ל דמשעת כתיבה היינו חתימה ואי דתקשי מ"מ דר"ש דמכשיר מוקדם הא יש לחוש לענין איסור הבחנה. דר"ל דבאמת ס"ל לר"ש דמונין מיום הכתיבה ממש. והא דאנן קי"ל משעת חתימה היינו דמסילא פליגי רבנן על ר"ש בזה דכמו דפליגי עליה בפירות וס"ל משעת חתימה ה"נ לענין הבחנה, וא"כ ליכא פלוגתא חדשה אלא דהוי חד פלוגתא להבחנה ולפירות דכי הדדי נינהו ולר"ש משעת כתיבה ולרבנן משעת חתימה. וכ"ז להך איכא מ"ד דמדמי פירות להבחנה אבל למה דסתר הרי"ף דהבחנה אינו דומה לפירות דבפירות קי"ל משעת נתינה ובהבחנה משעת כתיבה ממילא מובח דכתיבה ממש הוא כיון דמדר"ש מובח דמיום הכתיבה ממש ממילא קי"ל כן דהא לא מצינו חולק ע"ז דממה דפליגי רבנן עליה בפירות אין ראיה דהא ממילא פירות שאני דגם משעת חתימה אינם לו, והוא נכון לכאורה. ולפ"ז ק' להך איכא מ"ד הנ"ל ממה דאמרינן בסוגיין ת"כ דשמואל הא לרב ניחא ג"כ הך ברייתא דהא רב דאמר משעת נתינה היינו דס"ל בר"י דיש לבעל פירות עד שעת נתינה והיינו דס"ל כן לת"ק דנכתב ביום. אבל לר"ש ג"כ ר"י ס"ל דמשעה שנתן עיניו וא"כ י"ל דהך ברייתא כר"ש אבל להלכה אסק רב כרבנן: והנה לכאורה לפי ההלכה דקי"ל דמונין משעת כתיבה יש לנו טעם חדש על תיקון הזמן בגם כדי שלא תצטרך להתענן יותר מדינה דע"י זמן כשתרצה יכולה להנשא בכלות ג"ח מהזמן כתיבה ולא תפסיד הזמן דמשעת כתיבה עד נתינה. וצ"ל דאם אין כתוב בו זמן מדינא אסורה עד ג"ח מיום הנתינה רשיעור ג"ח מתחילים מיום דמוכח בגם זמן הכתיבה בראמרי' זו זמן נימה מוכיח עלה אבל אם לא יהיה זמן בנימה דמוכיח עלה מדינא מתחילים ג"ח מיום הנתינה. ואי דס"מ מהני הזמן בכדי שלא יעכבו הב"ר אותה מלהנשא בסעינה שלא נתן לך הגט עד עתה. ובממנ"פ אם נאמנת להתיר עצמה לזכר דהנתינה היה מקודם וכלו הג"ח. א"כ צריך הזמן שלא תשקר והאמר שנתגרשה מכבר ואם אינה נאמנת צריך הזמן לטובתה שעי"ז מותרת אחר ג"ח. י"ל דבאמת א"ג ומ"מ ל"צ לזה זמן דהא יכולה לילך לב"ד ביום הנתינה. וזהו לשיטת תוס' בהאיא דאמרי' ר"י מ"ם לא אמר כר"ל. קסבר יש לבעל פירות עד שעת נתינה דיכולה לברר עיי"ש. אבל לפירוש רש"י שם קשה. והנ' להפוסקים דאפי' מוקדם ממש שהקדימו הזמן כשר לגרש ע"י שליח וע"כ הא דל"ח דתנשא בסוף ג"ח מזמן הנכתב בגם דלזה לא מהני במה דע"י שליח יש לו קול דמה בכך דנדע דלא נמסר ביום שנכתב הא מ"מ יהיה הדין להתירה להנשא דהא קי"ל דמונין מיום הכתיבה וכיון דבאמת הקדימו הזמן תנשא באיסור ע"כ צ"ל דלא החמירו כ"כ לענין חשש הבחנה וכ"כ הס"י אבל עריין ק' לי כיון דעד הנתינה דר עמה כאיש עם אשתו ממילא יפסול הגט כיון דהזמן מוקדם הוי כבא עליה בין זמן הכתיבה לנתינה דפסול מדין גם ישן דיאמרו ניטה קודם לבנה ואת בדיעבד כה"ג תצא היכי דמודאי בא עליה כמ"ש תוס' גיטין דף כ"ו ע"ב ד"ה לכשאבנבנה וצע"ג: [אות נה] תו"ס ד"ה וכן כל. ואצרכוה להמתין כל ג"ח. בתוס' דף ל"ו א' הקשו דאכתי אם תלד לו' חדשים ויום א' או אפילו ג"י יהיה ספק אם הוא כן מ' לראשון ולא נקלם הזרע עד יום הג' או שהוא כן ז' לאחרון וילדה למקומעים ותירצו דבכל כך לא היה משתהי הכרת עובר של הראשון עד שליש ימים מן השני עכ"ל וזה תמוה דעדיין ק' כיבמה איך מתייבמת אחדי ג"ח כיום המיתה דלמא לא נקלם הזרע עד יום ג' ובאמת תוך ימים מועטים יהיה ניכר עוברה ופגע באיסור אשת אח. אחר כך מצאתי בת' נ"ב סי' מ"ם שהביא קושיא זו בשם הרב מרמקוב זצ"ל:

בל

יבין תפארת ישראל יבין

מב) כדי להבחין בן מי הוא כשתתעבר: מג) ר"ל בתולות או בעולות שנתארמלו או שנתגרשו, בין מאירוסין דהייט בתולות, או מן הנשואין דהיינו בעולות. מיהו מותרי להשתדך רק ישבע שלא יכנס לביתה ולא יתיחד עמה. וכן הדין במעוברת ומינקת חבירו [אה"ע סי' י"ג]. ונ"ל דבדור פרוץ שבזמנינו לא יסתדכו ואפילו שבועה לא מהני, ובפרט בעת שהיא מעוברת שודאי יזנה עמה בנדתה, ואין אפוטרופס לעריות: מד) דהא לא לעבר מרלשון: מה) דשם מיחדין החתן וכלה, כדי

שיראינו אהדדי, ושמא בא עליה. מיהו שלא ברצון הכמים עשו כן, דהרי כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה [אה"ע ס"ב], וכל זה בזמן המכל' שהיו רגילין גם פנויות לעבול משום טהרות בעשקו בהן [כריב"ם] אבל בזמנינו שאין עובדין לנדתן, יש לחוש עפי, ואסור ליחדם וכל"ז יחוד פנויה אסורה: מו) שהוא לי יום: מז) ר"ל ד' מהאחין, דאל"כ מאן מיבם, הרי מהו כולם. וה"ה עפי. רק נקט נוגע בת"ח דעונה מע"ם לע"ם, וכשהן ד' יהרמי לכל אחת עונה בכל חודש: מח) מהשאלרים

תיים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אפילו נשי טובא נמי אם אפשר בכיפוקייהו הרשות בידו לכנוס את טלן והאי דנקט אדבע עלה טובא קמל"ן אדבע אין טפי לא כי היכי דנמעייהו טוגה בחדש: ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. ולא מיבם לתרוייהו. דכתיב (דברים כ"ה) אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה. ואינו בונה שני בתים. ולא חלין לתרוייהו בכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה. והואיל והרוייהו כי הדדי לא סלקי ליבום כדאמרינן בית אחד הוא בונה ה"נ לא סלקי לחליצה: חולץ לפטולה. ולא יפטול את הכשרה לכתובה. שהחליצה פטולה לכתובה. ולא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להן: **יב** המחזיר את גרושתו. משנאת: והנושא את חלוצתו. דקיימא עליה בלאו דלא יבנה כיון בלא בנה שוב לא יבנה: והנושא קרובת חלוצתו. דקסבר ר' עקיבא דחלוצתו כאשתו. וקסבר נמי ר' עקיבא יש ממזר מחייבי לאוין ואינה הלכה: קרובת גרושתו. דגרושתו כאשתו. ואמה ואמותה חייבי כריתות הינהו: **יג** כל שאר בשר שהוא בלא יבא. כל קורבה שהיא בלאו ואפילו אין

ומת. ביאתה. או חליצתה. של אחת מהן. פוטרת צרתה. היתה אחת כשרה. ואחת פסולה (מט). אם היה חולץ חולץ לפסולה(נ). ואם היה מיבם מיבם לכשרה(נא): **יב** המחזיר גרושתו (נב). והנושא חלוצתו (נג). והנושא קרובת חלוצתו (נד) יוציא. והולד ממזר (נה) דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים אין הולד ממזר. ומודים. בנושא קרובת גרושתו. שהולד ממזר(נו): **יג** איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא (נז). דברי

לגרועי בפחות מעוטה בחדש. וג"ל כי היכי דמשכחת בחדש דלא מוקי אנפשיה מלבטול טפי מכלכים יום כשם אפתו עמו כדתנן במשנה י"ב מפרק י"ג דמכילתין וטעמא דמלטער ביותר וה"ל באשה אמרו חכמים עלא יעברה כביתנה בלא בעילה יותר מחדש ועוד ל"ל דאיה מדתנן בפ"ה דכתובות משנה ו' דת"ח יולאין בלא ברכות בלכים יום הא טפי לא ש"מ דעד ל' יום אין לה לער וטפי יש לה לער. ואע"ג דהתם ר"א תנן וחכמים פליגי כמ"ש שם הר"ב ל"ק דל"פ רבנן אלא מטום דלגמוד תורה לא חבו לגער עלה אבל בסברא דבלכים יום בעלמא לא משכחת דפליגי והא דמשתם סתים לן תנא כמדת ת"ח לפי שכיון שרלו להשיא עלה טובה ראוי הוא להשיא ראבונה לת"ח בפי מדתו. ועוד שכן ג"כ סתים לן תנא בסוף פ"ה דכתובות ועוד עמ"ש במשנה ו' פ"ח דנדרים. ["ובאלתי שה"ל להת טעם לטיעור [טוגה] אחד לל' יום שכן כתם כנים טובלות אחד לל' יום שכן וסתות נשים מל' יום לל' יום כדפירש הר"ב במשנה ה' פ"א דנדה. וטעות נמור הוא שזה אחר תומרא שהחמירו ליטב ז' נקיים על ראייה טפת דם כתרדל כמ"ש הר"ב בריש פ"י דנדה אבל בדורות הראשונים היתה טובלת לנדה לח' ימים ולזבה גדולה לז' ימים ולטומרת יום כנגד יום

ביומה]: ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. כתב הר"ב ולא מיבם לתרוייהו כו' ולא חלין לתרוייהו שכל שאינו עולה כו' ומה"ט נמי לא מיבם לאחד וחלין לאידך. וכתבו התוספות דלחלון לאחד ולובם לאחד נמי לא כיון דחלין לאחדא א"א ליבם לבעיה כיון דאין עולה להלילה כדאמר לעיל בית אחד הוא בונה הגעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ ב' בתים. ועוד דאינו חולץ לב' בתים ["ובתוספות דפוס ישן אלו חמשה תיבות וכן גרלה למחקס מהדפוסים החדשים] משמע שהבניה מותרת לשוק בלא כלום: מיבם לכשרה. כלומר דשאי ליבם לכשרה. ולשון הרמב"ם כפ"א מה"י מיבם לאיזה שירלה: **יב** ["המחזיר את גרושתו. פירש הר"ב משנאת. וכן פירש"י וכפשטיה דקרא (דברים כ"ד) ושלחה מביתו וילאה והיתה לאיש אחר וגו' לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה. ובספ"ב דסוטה כתב הר"ב דבקדושין תלה רחמנא היינו מדכתיב והיתה הוא דקדושין במשמע וילאה והיתה מקום הוא ליאיה כמ"ש הר"ב בריש מסכת קידושין]: והנושא קרובת חלוצתו. כתב הר"ב דקסבר ר"ע דחלוצתו כאשתו שהכתוב קראה ביתו וכו'. גמרא. ופירש"י ולית ליה סתמא דמתני' [ח'] החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת. דלר' עקיבא פטורה לגמרי: ומודים בנושא קרובת גרושתו. וקמ"ל דל"פ אלא מחייבי לאוין. אבל בחייבי כריתות מודו ולא בעי חייבי מיתות בית דין. ואיידי דתנא מחזיר גרושתו ונשא חלוצתו תנא נמי קרובת גרושתו. גמרא: **יג** כל שאר בשר שהוא בלא יבא. כתב הר"ב כל קורבה שהוא בלאו וכו'. וכן כתב רש"י. °וקשיא לי דהא מחזיר גרושתו דלאו קורבה הוא ואמר ר' עקיבא לעיל דהולד ממזר. ול' הרמב"ם שיעור דברי ר"ע כל שאר בשר וכל שהוא בלא יבא לפי שעיקר דעתו כל שאין לו ביאה בקהל הולד ממזר ואפילו הוא מחייבי לאוין: שהוא בלא יבא. גמרא דכתיב (דברים כ"ג) לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו. כנף שראה אביו לא יגלה. כרבי יהודה דריש פי"א דמפרש לקרא באלמנת אביו דהוי ליה חייבי לאוין וסמיך ליה לא יבא ממזר בקהל ה'. והע"ג דמפסיק קרא דלא יבא פלוגא דכא בינתים. כתבו התוספות וכ"כ הרי"ף דכיון דלאו בני בנים הינהו ולא שייך מינייהו ממזר לא חשיב הפסק °ומדכתיב ולא ממעיקן דאפילו לאוין דלאו דאחר. ועיין משנה ד'

פ"ה

יכין תפארת ישראל יכין

חייס: מט) לכהונה: נ) דלא יפשוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם: נא) ר"ל רשאי ליבם הכשרה: נב) משנאקדמה לאחר [אה"ע פ"ו]: נג) דאסורה לו בלאו, דלא יבנה כתיב, מדלא בנה שוב לא יבנה: נד) דס"ל הלולה כאשתו דמי מדאוריתא: נה) דס"ל יש ממזר מחייבי לאוין: נו) דבחייבי כריתות מודו, וכ"ש בחייבי מיתה ב"ד, והכי קיי"ל, חוץ מטולד מנדה או סוטה, מדתפסו בהו קדושין, הולד רק פגום הוא, וראוי להתרחק ממנו [שם ד']: נז) ר"ל שטולד מביאת קורבה אסורה, או משאר תייני

דאליבא דרע"ק בכל ח"ל הולד ממזר. ותוס' בשמעתין ד"ה הבל מודים וכו' ס"ל דמחזיר גרושתו מיקרי חייבי לאוין דשאר שאינם אסורים אלא משום אישות. וא"כ מתני' דהבא ודלעיל ל"ם. אבל ס"מ האמת יורה דרכו דאיכא תנאי אליבא דרע"ק דס"ל דמבל ח"ל הוי ממזר וכדאיתא להדיא בסוגיא בדף צ"ב וכמבואר ג"כ בסוגיין דד' סימאי אמר פן הכל היה ששה רע"ק ממזרים: ואדרבה על הרמב"ם בפי' יש לעיין דלא משמע כן מסוגיא דהכא דאמרינן עלה דמתני' ס"ם דרע"ק. אלמא מהני וכו' ולר' סימאי וכו' משמע להדיא דלמתני' דהכא דוקא בשאר הוי ממזר. וכן ההיא סוגיא דף צ"ב דאמרינן הך תנא דרע"ק דאמר ח"ל דשאר. ואם נפרש למתני' כל שאר וכל שהוא בלא יבא א"ב היכן מצינו תנא דמבר אליבא דרע"ק דדוקא ח"ל דשאר. א"ו העיקר כרש"י ותוס' דמתני' דהכא שאר דוקא קתני ומתני' דלעיל אי כפירש"י דפליג אהך דהכא אי בתוס' דמחזיר גרושתו מקרי שאר. וברור: נאות נז תוי"ט ד"ה שהוא בלא יבא וכו' ומרכתיב ולא. חוץ מאלמנה לכ"ג לר' סימאי ולר' ישבב אפי' אלמנה לכ"ג ואפי' חייבי עשה נפקא ליה מולא. גמרא ורש"י. ותמוה כי האיך ילפינן אלמנה לכ"ג משאר לאוין. והא לאו דאלמנה אינו שוה בכל ובה"ג אמרי' בכתובות דף למ"ד ע"א ולר' ישבב וכו' א"ב בעולה לכה"ג ומ"ש דהו"ל עשה שאינה שוה בכל וכי היכי דאמרי' דבעולה לכ"ג אין למדים משארי עשה דאתרבי מולא משום דא"ש בכל א"כ ה"נ נימא באלמנה לכה"ג דאין למדין אותו משארי לאוין דאתרבי מולא ביון דא"ש בכל וצ"ע: ואולי יש לומר מה דעשה דבעולה לכה"ג היא רק עליו ולא עליה. והנפקא ל"ל דמה דהוזהרו כשירות להנשא לפסולים ילפינן מדכתיב לא יקחו כדאיתא בסנהדרין דף ק"ד ע"ב וא"ב נבי עשה דבתילה דכתיב יקח בלשון יחיד משה"ה היא אינה מוזהרת. ועי' בתוס' במסכתין דף ה' ע"א ד"ה ואכתי אצטריך. היכא דמזהרים כהנים

היתה. מ"ב. ס"מ י"ם ס"ב ס"ג. ס"ם ה"י סמ"ג. סס פוס"ם סס פ"ג: **יב** המחזיר. סס עיין יומלמי פ"י ס"ם: **יג** איזהו. מ"ם פ"ל מ"ד פ"ל פ"ם פ"ג קרוטין פ"ד פ"ג

שנויי נוסחאות

היתה אחת נכי"מ. אחת מהן וכ"ה נכי"ק מיבם לכשרה. נכי"ק היה מיבם.. ומיותר. **יב** גרושתו כו' חלוצתו כו' קרובת. בד"ל ונמסכי"ל את נכולהו וכן הוא את גם נכי"ק נכי' הרמכונות. ומודים בנושא. בד"ל ונכי"ק מודים..; נמסכי"ל.. בנושא את. וכן הוא את גם נכי"ק. **יג** איזהו. נמסכי"ל ואי זהו.

תוספות חדשים

שם בסה"ד כנגד יום ביומה. וכ"ע דעכ"פ ליל טעלתה נלה מכלכים יום לכלכים יום נסתם ווסת וחיבה אינה בכית בדוב נכים. (מהר"ל):

ועוד ל"ע על הכפלה מכמלהו דלפי דעתה אריך לכון שנות הווסת של אותן הנשים אלא תהיינה בכוה אלא מחזר הלולה וכמו זר נתכב לומר כן: (מלדמ"ו הנאון הגדול מה"ד ור"מ מוהר"ר כמאל זל"ל):

ראשון לציון

יא חוי"ם סה"ה הרשות בידו כו' היתה טובלת לנדה כו' ע' יסל"מ: יג חוי"ם ד"ה כל שאר כו' ולכון הרמב"ם כו' עיין יסל"מ:

תוספות רע"ק

יג נאות נז חוי"ם ד"ה כל שאר בשר. וקשיא לי. ב מ ח ב ' ת הנ' אשתמיטתיה דברי רש"י ותוס' במקומם דרש"י פי' בסוגיי' דף מ"ט ריש ע"ב דבאמת הך דהכא פליגא אסתניתין דלעיל ותנאי הם אליבא דרע"ק וכך מבואר להדיא בדף צ"ב א' דאמרינן הך תנא דרע"ק דאמר חייבי לאוין דשאר וכו' ופירש"י שם דהיינו הך רע"ק דמתני' דהכא. עכ"ם מבואר דתנאי הם אליבא דרע"ק אם כן יש לומר דסתמא דלעיל ס"ל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דסיפא דקתני לו בעל ועשה מאמר כו' הוה שייך למתני לון לאחר ביאה כלום. ולישנא קלילא הוא למתני חדא והתרת יבמה לשוק עדיפא ליה למתני. גמרא. ומ"ש הר"ב דמהגיתין ר' עקיבא היא וכו'. וכן בהא דלון לאחר ביאה כלום לרבנן נמי מסכחת לה דיש לאחריה בשתי יבמות ויבם אחד א"נ שני יבמים שאם בעל האחת וקידש הוא לו אחיו השניה חפיס כדמסקי הרי"ף והרא"ש דלא הוה לרה לאחר בעילה אלא עשה בית אחד הוא בוגה ואין בוגה שתי בתים ולאו הכא מכלל עשה עשה. ולגירסת התוספות פ"ק דף י"א בלאו. וכ"פ כתבו התוספות דר"ג דאמר אין מאמר לאחר מאמר אהיא אפילו כרבנן דר' עקיבא. דדוקא בקדושין שלאחר ביאה דביאה פקעה לזיקה לגמרי וכיון שבנה וכו' ולא הוה אלא עשה. אבל במאמר שעדיין זקוקה לו אין לו לתפוס אלא מדרבנן ולא תקנו שיהא מאמר לאחר מאמר ולהכי לא קאמר עלה בגמרא זו דברי ר"ע ע"כ. ומיהו מזה אין ראיה דהא לא אמרו בגמרא על אין לאחר חליצה כלום שבדברי ר"ג אלא דנטר לה עד אלן ועשה מאמר וכו' מכוש דבה מיתני בהדיא דאין מאמר לאחר חליצה כלל. ומ"ש הר"ב ואין לאחר ביאה שבתחלה וכו' מפורש בסוף פירקין: **ד** ביצד. בשתי יבמות ליבם אחד. רש"י: עשה מאמר בזו ומאמר בזו צריכות שני גיטין. ויבומי לא דהיכי ליעבד לו ליבומי לתרוייהו ה"ל שני בתים ולו לחדא הואיל והברתה ביה אגידא ה"ל בוגה שני בתים. רש"י. ומכיון דיהיב גיטא לחדא קם עליה בלא יבנה אף לשניה ואפילו כי יהיב גיטא ופירש דלמאמרו ולא לזיקתו דיש מפרשים דבריא אפילו לדידיה ה"מ דיעבד אבל לכתחלה לא כמ"ש התוספות פ"ג דף ל"ב: מאמר בזו ובעל את זו צריכות שני גיטין וחליצה. גמרא: צריכות הימנו חליצה גמ' [אמו ביאה אחר חליצה] דלו סגי בגט יאמרו כמו בקונה ביאה אחר הגט דביאה מעלייתא הוא ה"ל אחר חליצה ואתי למבטל לכתחלה אחר חליצה. גמרא: אין לאחר חליצה כלום. כתב הר"ב ולו הדר מקדש וכו'. דליכא למיגזר בחליצה פסולה כמו בביאה פסולה דלגזור חליצה אחר גט שאם נחשבה לחליצה מעולה שיחלוץ אחר חליצה ג"כ. דלא איכפת לן שתחלון כל ימיה. ולו בחליצה אחר מאמר שאם נחשבה לחליצה מעולה אתי לחלוץ אחר ביאה ולא יהיב גיטא ליכא למיחש. דחליצה אחר מאמר מי לא בעית גיטא. גמרא: **ה** אין אחר חליצה כלום. כתב הר"ב אחרישא קאי כו'. וכמ"ש לעיל במשנה ג': בין שני יבמין ליבמה אחת. ואלא"ל בשני יבמין

כלום יב). אחת יבמה אחת ליבם אחד. ואחת שתי יבמות ליבם אחד יג): **ד** ביצד יד) עשה מאמר בזו. ומאמר בזו. צריכות שני גיטין טו) וחליצה טז). מאמר בזו. וגט בזו יז). צריכה גט יח) וחליצה יט). מאמר בזו. ובעל את זו. צריכות שני גיטין כ) וחליצה יא). מאמר בזו. וחלץ לזו. הראשונה צריכה גט. גט לזו. וגט לזו. צריכות הימנו חליצה יב). גט לזו ובעל את זו. צריכה גט וחליצה יג). גט לזו ומאמר בזו. צריכה גט יד) וחליצה יה). גט לזו וחלץ לזו. אין אחר חליצה כלום: **ה** חלץ וחלץ. או חלץ ועשה מאמר. נתן גט ובעל כא). או בעל ובעל. או בעל ועשה מאמר. נתן גט וחלץ כב). אין אחר חליצה כלום כג). בין יבם אחד לשתי יבמות. בין שני יבמין

תופסין בחייבי לאוין ואינה הלכה. אלא הלכה כחכמים שאומרים יש אחר חליצה כלום ואם קדשה אחר חליצה צריכה הימנו גט: אחד יבמה אחת ליבם אחד ואחד שתי יבמות ליבם אחד. שוין הן שיש אחר גט ראשון או אחר מאמר ראשון כלום ואין אחר חליצה כלום ואין אחר ביאה שבתחלה כלום ואין אחר חליצה כלום: **ד** צריכות שני גיטין. לשתי יבמות כרבנן דיש מאמר אחר מאמר: והליצה. לאחת מהן ופוטרת צרתה: א) מאמר לזו וגט לזו. פסל גט של אחרונה את הראשונה דקם ליה בלא יבנה וצריכה גט למאמרו וחליצה לזקתו: ב) מאמר לזו ובעל לזו צריכות שני גיטין. זו גט למאמרו וזו גט לביאתו: וחליצה. לאחת מהן ופוטרת צרתה: גט לזו ובעל לזו צריכות גט וחליצה. ואסור לקיימה דקס עליה בלא יבנה מכוש גט ראשון. ובגט לחודיה לא נפקה בעלת ביאה דביאה פסולה היא: אין לאחר חליצה כלום. ולו הדר מקדש לה לו לצרתה לא תפסי בה קדושין כר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ואינה הלכה: **ה** חלץ וחלץ. מוחר בקרובות שניה באין אחר חליצה ראשונה אוס זיקת יבמין וחליצה בתרייתא לאו כלום היא ואפילו לכהונה אינה פסולה. וכן חלץ לזו ומאמר לזו וכן נתן גט לזו לאחר החליצה של זו לו אם בעל לזו לאחר החליצה של זו אין מעשה האחרון כלום. [לו] אם בעל תחלה וחזר ובעל לשניה לו בעל תחלה ועשה מאמר בשניה לו נתן גט לשניה לו חלץ לשניה אין אחר ביאה כלום ומעשה אחרון לא חשיב ומוחר בקרובות השניה: אין אחר חליצה כלום. אריבא קאי: ואסיפא קאי

לריך

ד) ביצד. ד"ר קדש פי' הבנה ונעל את זו להבנה וגם לזו והתוי"ט תקן כסדר כמו שהוא לפניו ועי' ס"ל.

יבין תפארת ישראל יבין

יב) וה"ה בסיפא אין אחר ביאה כלום כלומר כל מה שעשה אחר שבעלה לא הועיל כלום, רק היא כאמתו ולריכה גט. ומתני' ר"ע היא דס"ל אין קדושין תופסין בחייבי לאוין, להכי אין מאמר מועיל אחר חליצה. ולקן קיי"ל דקדושין הופסין בחייבי לאוין [אס"ע י"ח]: יג) שוין הן שיש אחר גט ראשון או אחר מאמר ראשון כלום ואין אחר חליצה לא אחר ביאה כלום. ולדידן אחר חליצה, אפילו בה מהני קדושין לו ביאה, ולריכין גט, מדקיי"ל קדושין תופסין בחייבי לאוין, אבל אחר ביאה נהי דבה אין אחריה כלום, בלרתה מהני קדושין לו ביאה, בין מהיבם בין מאחיו, דמדאין הלרה אסורה רק מלאו הבא מכלל עשה, דבית א' הוא בוגה ולא ב' בתים, הו"ל עשה והפס

בה קדושין [אס"ע ק"פ י"ב י"ג]: יד) כילד הדין בב' יבמות ויבם א': טו) גט לכל א' כרבנן דיש מאמר אחר מאמר, דא"א ליבם א' מהן, כיון דגם אבירתה אגידא בי' ע"י מאמר, הו"ל בוגה ב' בתים, ואפילו לאחר שגירש אחת אסור ליבם הבנייה, דאז קם לי' בלא יבנה, מדהתיל בגירושין: טז) לאחת, ופוטרת לרתה: יז) דגט של הב' פסל את הראשונה, מדהתיל בגירושין: יח) לבעלת המאמר: יט) לאיזה שיולה ופוטרת לרתה: כ) זו למאמרו וזו לבעילה, ובגט לחוד לא נפקה בעלת ביאה, דביאה פסולה היתה: כא) שעשה א' מעלו לגרת לותה שבחלה תחלה: כב) בעשה א' מאלו הבלם להגרה אחר שבעל הבירתה תחלה: כג) דמוחר בקרובת שניה ולא פסלה

מבזוה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לריך למימר אין אחר ביאה כלום: ן חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל. איבם אחד ויבמה אחת קאי. ואף על גב דאינו לטיל הדר הגיע הכא משום סיפא דבעי לאפלוגי בין ביאה לחליצה. דחליצה בין בתחלה בין באמצע ובסוף אין אחריה כלום ולאסמעינן נמי פלוגתא דר' נחמיה ורבנן: בין בתחלה בין באמצע. כגון גט לזו וחלץ לזו וחזר ועשה בה מאמר או בבעלת הגט. לא מהני המאמר ולא בעינן גט למאמרו: בסוף. אחר מאמר וגט חלץ אין אחריה כלום וחליצה גמורה היא ואי הדר ועביד מאמר לא בעיא גט משום דחליצה גירושין גמורים הן והא"ג דהאי חליצה פסולה: הביאה באמצע. כגון גט לזו ובעל לזו וחזר ועשה מאמר בבעילה אסור בקרובותיה: בסוף. גט לזו ומאמר לזו וחזר *) ובא [עליה] על [האחת] יש אחר ביאה זו זיקת יבמין וכי מפיק לה בעי חליצה ולא סגי לה בגט: אין אחריה כלום. ונפקא בגט בלא חליצה ואי הדר וקדש לאידך אחר ביאה אין במעשיו כלום:

*) ברע"ב ד"ה ובא על המאמרת יש כו'. וכל"ל והטוי"ע תקן כלפנינו ולא ידעתי כוונתו.

יבמין לשתי יבמות דאיכא למ"ד בגמרא פ"ק דף י' וי"א. דלרה על האחין בברית דבקיימא קיימא: ן חלץ ועשה מאמר כו'. פירש הר"ב איבם אחד ויבמה אחת מהדר כו'. וכן פירש"י ומשום דהאי ליתא מתניתין ג' איבם אחד ויבמה אחת קא מפרש הכי. אבל לקושטא דמלתא קא מהדרי אטולהו דטולהו שוים בין יבם אחד ויבמה אחת בין יבם אחד ושתי יבמות וכו' והייטו טעמא דהדר אסברא להו רש"י והר"ב בשתי יבמות כגון גט לזו וחלץ לזו וכו' ולא בא לומר אלא דאין זה [דין] חדש: בין באמצע. לא מהני מאמר שאחריו. ולעיל במשנה ב' בעשה מאמר וחליצה לא תקן אין אחריו כלום. כמ"ש שם התוספות כיון שגריכה מעשה דגט אחריו על המאמר שקדמו: והבעילה וכו' באמצע. פי' הר"ב כגון גט לזו כו'. ועשה מאמר בבעילה אסור בקרובותיה. וכן לשון רש"י. וה"מ למימר ועשה מאמר בבעלת הגט דהא תקן לעיל גט ומאמר באחת שגריכה גט וחליצה אלא משום איסור קרובות נקטו בשלישית דאילו בעלת גט בלאו הכי משום גיטא נאסרו הקרובות: רבי נחמיה אומר אחת בעילה כו'. דקאמרת לגזור ביאה אחר גט משום ביאה אחר חליצה כיון דחליצה דאורייתא מידע ידעי. ודקאמרת לגזור ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה. כיון דביאה דאורייתא היא מידע ידעי. גמ' [דף ל"ג ע"ב]:

ן והבעילה. יבמ' פ"ט ה"ג. מיי' שם ה"ט פוס"ט שם פ"ד ה"ד; ר' אחמיה. כ"מ פ"ג קי"ג פ"ג:

שנויי נוסחאות

ליבמה אחת. נכי"ק ויבמה.. ן ונתן גט. כד"ל ונכי"ק נתן.. והבעילה. כד"ל ונכי"ק ונמשני"ר הבעילה. (באמצעובסוף יש אחריה כלום). כד"ל ונכי"ק ונכי"מ ונמשני"ר ליתא. אחת כו' ואחת. כד"ל ונכי"ק אחר.. ואחד וכ"ה נמשני"ר (ושם בעולה. חלוצה). אחריה. כד"ל ונכי"ק ונכי"מ ונמשני"ר אחריהג.

יבין תפארת ישראל יבין

מכהוה כשחלץ לה [וטי' פי' י"ב], וה"ה דבבעל בתחלה, אין אחר ביאה כלום: כד) וכ"ם ב' יבמין בב' יבמות, די"א דלרה על האחין בברית: בה) משנה זאת הוא כמו אמר מר, ור"ל הא דתניגן לעיל [מ"ג] חלץ ועשה מאמר וכו', אין אחר חליצה כלום, כך הוא הדין בין בתחילה וכו': כו) שקדם חליצה למאמר וגט: כז) כגון גט חליצה ומאמר: כח) כגון מאמר גט וחלץ, בטלן מאמר שאחר חליצה א"ל גט, וכר"ע לעיל סי' י"ב: כט) דלא נשאר זיקת יבמין עוד: ל) דמדהו"ל ביאה פסולה, עדיין נשאר זיקת יבמין:

פרק ו **א הבא** על יבמתו: שוגג. כשבור אשה אחרת היא: מזיד. לשם זנות ולא למצות יבום: אפילו הוא שוגג והיא מזידה. לא מכעיא היכא דהיא מכוונה למצוה אלא אפילו היכא דתרוייהו לא מכוונו למצוה כגון שהוא מכוון לאשה אחרת והיא נתכוונה לשם זנות קנה דאמר קרא (דברים כ"ה) יבמה יבא עליה מ"מ: המעורה

פרק ו **א בין** בשוגג. פי' הר"ב כשבור אשה אחרת היא ואפילו איכא אשתו. שמלא שנתכוין נ"כ לזנות אלא מיהו איכא מזיד ביבמתו. ושוגג בה מקרי. ואדע דאי לא תימא הכי אלא כלומר כשבור אשתו היא שלא נתכוין לזנות כלל. בשאר שוגגת היכי משכחת לה שלא תהא לשם זנות אי אמר ל"א בשאר כל שוגג ומתכוב שו אשה אחרת אי שוגגת. וסוברת שזה איש אחר אע"פ שנמלא שלא כיונו למצוה מקרי שפיר שוגג. ולשון רש"י כשבור שהיא אשתו לו אשה אחרת: בין באונס. מפרשינן בגמרא כגון שנתכוין לאשתו ונתקשה ותקפתו יבמתו אי נמי גויס הדביקוהו ביבמתו בעל כרחו: בין ברצון. הייטו למצות יבום.

ופע"ג

פ"ו א הבא. נ"ג פ"ג פ"ד ע"ב מה' יבום ה"ב. פפ"ב מ' כ"א פוס"ע שם פ' קפ"ו פ"ז:

שנויי נוסחאות

פ"ו א בשוגג כו' בזיר. כד"ל ונכי"ק שוגג.. מזיד.

תוספות רע"ק

פ"ו א [אות ס] בין בשוגג. במ"ל [פ"ב מיבום הי"ד] סתתפק אם מ"ם בעי' ביאה בפ"ע כמו כל קידושין או דל"צ בפני עדים. ונלע"ד ראיה מסוגיא דיבמות דף נ"ח דכוותה נבי שוטרת יבם אשתו מעליא היא. והא י"ל דמשכחת לה בבא עליה שלא בעדים דלא

פרק ו א) שכבר אשה אחרת היא: ב) שהתכוון לזנות עמה: ג) שאנסוהו לבעלה: ד) שהתכוון למצוה: רק

קנאה אלא ע"כ דנם בלא עדים הוי יבום מעליא ולכאורה יש לדחות דבזה מנא ידעי' דקדמה שכיבתו להשקות אותה וצריך עדים על זה שקדמה שכיבתו וממילא הוי יבום. ואך מ"מ י"ל דמשכחת לה בבא עליה ב' פעמים בכל פעם לפני ע"א דקידושין לא הוי דהא על כל ביאה וביאה לא היה רק ע"א ועי' פ"ז דניטין ברי"ף דקע"ז ב' ראה א' בשחרית שנתייחדה עמו וא' בין הערבים אין מצטרפין וכתב הר"ן הטעם דאף ע"ג דבממון הלואה אחר הלואה מצטרפים מ"מ אישות דשייך ביה נפשות עדות בבת אחת בעינן ותמוה לי אמאי ל"א בפשוטו דבממון דתעדים רק לראיה משום הכי מצטרפין אבל בקידושין דהמעשה קידושין בעצמותו לא נגמרו ולא נתפסו רק אם הוא בעדים איך שייך שיצטרפו שע"י צירוף יהיה מעשה קידושין הא מ"מ כל מעשה ומעשה לא נתפס לקידושין וצ"ע) ולענין קדמה שכיבת בעל מצטרפים דהא יש לנו ב' עדים שקדמה שכיבתו, ואולי י"ל דענין השקאה סוטה הוי כמו דיני נפשות ובעינן עדות בבת אחת שקדמה שכיבת בעל ובתשובה הארכתי בעזה"י: [אות בא] הוי"ט ד"ה בין באונס. שנתפוין לאשתו ונתקשה. דאילו לא"ה אלא שהדביקוהו בע"ב ביבמתו כיון דאין קישוי אלא לדעת הוי במדעתו ואינו בכלל אונס ואם באמת לא נתקשה לא קנאה ויבמה אינה נקנית אלא בקישוי תוספות והרא"ש:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ואע"ג דפסיטא הוא קתני ליה דהכי אורחיה בכל דוכתא. תוספות: והיא לא אנוסה. אבל מזידה או שוגגת. תוספות: המערה. פי' הר"ב שלא גמר ביאתו שהוא הכנסת האבר כולו כמ"ש הרמב"ם. אלא הכנים העטרה. ומהו עטרה פירש הר"ב במ"ב פרק שמיני: קנה. דלקמן ילפינן להערלה בעריות ואפילו בחייבי לאוין. ויבמה ליבם אחיה ביאה ביאה דכתיב (דברים כ"ה) יבמה יבא עליה וכתיב (שם כ"ג) לא יבא ממזר. גמרא דף כ"ה: ולא חלק בין ביאה לביאה. פירש הר"ב בין ביאה כדרכה כו' דכתיב משכבי אשה. וכ"כ הרמב"ם. וברייתא היא בפרק ז' דסנהדרין דף כ"ד ובזכר הוא דכתיב והא"ר ישמעאל הרי זה בא ללמד ונמצא למד פירש רש"י הרי זה בא ללמד על זכר שחייב אפילו שלא כדרכה ונמצא למד. למשכב זכור לא אצטריך קרא דפסיטא לן דכל משכב זכר שלא כדרכה הוא אלא הלי משכבי לאשמעינן אתא דהבא על אשה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב עד כאן. ומכל מקום המיסבי לענין יבמה דרשו בברייתא בגמרא יבמה יבא עליה כדרכה ולקחה שלא כדרכה. ואמאי שבקוה לדרשה זו ודרשה דמשכבי אשה הוה ליה לפרש במשנה ב' לענין כל העריות [*ואין לומר משום דסבירא להו דמכיון דאמר ר' ישמעאל הרי זה בא ללמד כו' תו לא אילטריך להך דרשה דולקחה דהא דר' ישמעאל דרשא מולדת היא. הא ליתא דא"כ ולקחה למה לי אלא ודאי דמדר' ישמעאל לא שמעינן אלא לענין חובת דומיא דזכר. אבל למצוה וזכיה כי הכא לא שמעינן דהא איכא למימר: דלהתמיר ולחייב עביד רחמנא שלא כדרכה כמו כדרכה. משא"כ לענין מצוה וזכייה. הלכך ודאי דאצטריך ולקחה. ולפיכך נ"ל עיון על הר"ב והרמב"ם בזה. ות"ת היאך פי' הר"ב יבא עליה מ"מ הא אפיקתיה הך ברייתא לדרכה הא פרכינן לה בסוגיא ומסקינן דלכדרכה מלהקיש לאחיו שם נפקא. במקום שמקיש שם. וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד כו'] : ב וכן הבא וכו' העריות. דאמר קרא (ויקרא י"ח) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות הוקשו כל העריות כולן לנדה מה נדה בהערלה דכתיב בה (שם כ) את מקורה הערה אף כל בהערלה. גמרא: או פסולות לכהונה כו'. אתיא קיחה קיחה כתיב גבי חייבי כריתות (שם) איש כי יקח את אחותו וכתיב בחייבי לאוין דכהונה (שם כ"א) לא יקחו. גמרא. [*ומ"ש הר"ב פסלה לכהונה משום זונה. עיין מ"ש בזה במשנה ה' בש"ד] : ממזרת ונתינה כו'. גמרא. מדגלי רחמנא ס"ז גבי שפחה חרופה מכלל דחייבי לאוין בהערלה. ואי לא כתיב בחייבי כריתות ה"א דילף *לחייבי לאוין מבפחה חרופה אבל השתא דכתיב בחייבי כריתות אי כל חייבי לאוין בגמר ביאה לשתוק קרא מבפחה חרופה: פסל. פי' הר"ב ואע"פ שאשת ישראל כו'. וכ"פ הרמב"ם. וטעמא דכתבו התוספות שפ"ג דכיון דאשכחן באשת כהן דאפילו באונס אסורה אין לנו לחלק בין אונס לרצון לענין תרומה וכהונה אפילו אשת ישראל. ומ"ש הר"ב דאלמנה כו' נעשית זונה דברי תימה הן שלא מצאתי מי שסיבר כן כמו שאכתוב לקמן במ"ה. והרמב"ם בפירושו כתב דנעשית הללה: ג ר' אליעזר ור"ש מכשירין. פי' הר"ב דכתיב ולא יחלל שני חילולין מדלא כתיב לא יחל: ד בין אלמנה *אלמנה מגרושה מה גרושה [אף] מן

ב וכן הבא. שם כ"א מ"י פ"א מהל' מ"ב כ"י ז' וס"מ כ"ו כמ"ב נאחין קכ"ו מוש"מ שם מ"י ו' מעי' ס' וקי' כ' פ"א: ג אלמנה לכ"ב. כ"ו ע"ב מ"י פ"ז מהל' מנומות הכ"א: ר"א ור"ש. ע"ה ע"א מ"י יבוא פ"מ ס"א: נתארמלו. כ"מ ס"א: ד בין. כ"מ ע"א מ"י פ"ז מהל' מ"ב כ"א: בין אלמנה. מ"י שם מ"י א:

שנויי נוסחאות

קנה. כ"י"ם קינה. חלק. במסב"ב חילק. ב שבתורה. בד"נוכ"ק בכ"מ ובמסב"ר האמורו' בתורה. (בנון). כ"י"ק ליתא. (ממזרת כו' לישראל) בריטב"א כ' ד"ס דל"ג. פסל. וכ"ה בד"נ ובכ"ק ובמסב"ר; כ"י"ם פוסל; במס' ד"ו (שם"ו) פסול; במסב"ב פסלה. ג בתרומה. כ"י"ק בתרומה דברי ר"מ עי' ברש"י כאן ובדף ע"ה ע"א בגמ' וברש"י. ר' אליעזר. בד"נ ובמסב"ב ובמסב"ר ר' אליעזר. וכנמשנה ד'. נתארמלו. בד"נ: ובכ"ק ובמסב"ר נהאלמנו. ד לא ישא אלמנה. בד"נ ובמסב"ר..את האלמנה.

ראשון לציון

פ"ו א תוי"ט ד"ה ולא חלק כו' הא ליתא כו'. עיין יסל"מ:

ג במשנה ר"א וכ"ם במסב"ב ליתא רבי אלעזר בלא יו"ד וכן לשון הגיות:

תוספות רע"ק

נאות סבב בהרע"ב ד"ה קנה. וזכה בנחלה. דלא רבי רחמנא דביאת שוגג וכל הנך דקנה אלא לדברים המפורשים בפרשה בהדי' דהיינו לירש בנכסי אחיו דכתיב יקום ע"ש ; ולפוטרה דכתיב כו לאשה ולא לאחיו לאשה דפקע מיניה זיקה. ולפמור צרתה דכתיב בית אחד בונה אבל לדברים אחרים ליורשה ולסמא לה ולהפר נדריה לא. והיינו דוקא בנפלה מארוסין אבל מנשואין קנה לכל זהו דעת תוספות והרא"ש בשמעתין אבל מדברי הרמב"ן והרשב"א בחי' נ"ל דמבואר דס"ל דלרב דקי"ל כוותיה אף במן אירוסין קנה לכל הוץ מלתרומה דלא אכלה לל"ב. והב"י סימן קס"ו מדייק כן מדברי הרמב"ם והב"ש כ' דיש לדחות ולא הביא דס"ם דעת הרמב"ן והרשב"א הכי הוא: ב [אות סג] תוי"ט ד"ה ממזרת. להייבי לאוין משפחה חרופה. וקרא דש"ז רק לאחרים תרומה אבל נתארסה להלל נפסלה. גמרא: נאות סוז תוי"ט ד"ה בין אלמנה. אלמנה מגרושה. אלמנה אלמנה מחמר דכתיב שבי אלמנה דסיירי מן הנשואים. וכתב תוס' וא"ת אדרבא נילף גרושה דומיא דאלמנה דדוקא מנשואים וי"ל דלתומרא מקשינן. וכ"כ הרשב"א וקשה לי הא קושייתם היה דבתחלה נילף נו"ש אלמנה אלמנה מתמר דהיא מן הנשואין ואחר כך נילף בהיקשא גרושה מאלמנה דב"כ מן הנשואין וא"כ מה תירצו דלתומרא מקשינן דזהו שייך אם הברירה להקיש לזה או לזה אבל הכא מכח נו"ש דאלמנה מיכח דמקשי' גרושה לאלמנה דבהיפוך יתבטל הנו"ש דאלמנה וא"ב יש לקיים שניהם הנו"ש והיקש וצע"ג:

יבין תפארת ישראל יבין

ה) רק מזידה או שוגגת, וה"ה שניהן לאנוסין: ו) שלא הכנים כל האבר רק העטרה: ז) והרי היא כאכתו לכל דבר: ח) אפילו בעלה שלא כדרכה, שדחק האבר בנקב לאחוריה [סנהדרין נ"ד ב'] : ט) בלחת מביאות הנ"ל: י) אי"ל דמיירי כשהיא בת כהן ובעלה מישראל הרי בכה"ג חלים הם וכל"ז פסולים מתרומה ומלהנשא לכהן, אלא ר"ל שילקה בהערה בה: יא) שנפסלו מלהנשא לכהן משום חללה או זונה, ונאסרו גמי מלאכל תרומת בית אביה, (ומזמרת ונתינה דנקט לאו משום לפסלה לכהונה ע"י שנבעלה מישראל נקט לה, דהרי פסולה וקאי, אלא לענין שהמערה בה יצקה כגמר ביאה): יב) ונם אשת ישראל שנאנסה, אע"ג שמותרת לבעלה, אפ"ה מהנבעלה בהיסור, אסורה לכהן ואסורה גם בתרומת בית אביה מהנעשית זונה: יג) שלא בית אביה, מדהקדשה קודמי עבירה: יד) עד שהבעל, וקיי"ל כת"ק: טו) מהנעשית חללה: טז) דאפי' ת"ק לא פסל רק בעודה אשתו, דמבתמרת לביאה פסולה:

*) הנכרים אלו מיוסרים הם שהם בכלל הנכרים שנאמרו יי"ל שהיקשו המחבר נהה"ב תמורת הנכרים אלו שנאמרו יי' ובכה לענין קילקול עליהם ומפנה לאשונה לא זה פמקומה.

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לאכל מתו לא: **ד** לא ישא את הבוגרת. דכתיב (שם) והוא לאשה בבתוליה יקח פרט לבוגרת שכלו בתוליה: רבי אלעזר ורבי שמעון מכשירין. ולית הלכתא כוותייהו: **ה** כהן הדיוט לא ישא אילונית וכו'. והוא הדין לישראל ולא נקט כהן אלא משום פלוגתא דרבי יהודה דאמר דכהן אפילו יש לו אשה ובנים לא ישא אילונית מה טהון כן בישראל ואין הלכה כר' יהודה: ושנבעלה בעילת זנות. כגון חייבי לאוין או חייבי עשה וכ"ש חייבי כריתות ומיתות בית דין אבל הבא על הפנויה ובנשה. שומרת יבם שנפלה לפני כהן הדיוט ונתמנה להיות כהן גדול. אע"פ שעשה בה מאמר. הרי זה לא יבנום. כהן גדול שמת אחיו. חולץ (ט) ולא מיבם: **ה** כהן הדיוט לא ישא אילונית (כ) אלא אם כן יש לו אשה ובנים (כא). ר' יהודה אומר אע"פ שיש לו אשה ובנים לא ישא אילונית. שהיא זונה האמורה בתורה והחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת. ומשוחררת. ושנבעלה בעילת זנות (כב):

מן האירוסין אף אלמנה אפילו מן האירוסין. כ"י: ולא ישא את הבוגרת. דכתיב הר"ב כתיב והוא אשה בבתוליה יקח פרט לבוגרת. גמרא דאי כתב בתולה הוה משמע אפילו מקלת בתולים דהיינו בוגרת שכלו בתולה [ופי' התוספות לו דוקא אלא כלומר נתמעטו קלתה] כתב רחמנא בתוליה. עד דאיכא כל הבתולים. ועיין בפי' הר"ב דרים כתובות: בוגרת. נקראת הבתולה כשיהיה לה שתה חדשים אחר הבאתה סימני נערות וסימני נערות הם שתביא שתי נערות אחר שנשלמו לה שנים עשר שנה לפי שהבאת ב' שערות קודם י"ב שנה אינם סימנים אלא הם שומה. וכן כל זמן שלא תביא שתי שערות אפילו אחר הי"ב שנה היא קטנה עד שתשלים כ' שנה. הרמב"ם:ר"א ור"ש מכשירין בבוגרת. דסברי בתולה בתולה שלמה משמע. בתוליה אפילו מקלת בתולים. גמרא:

הנשואין. ולא ישא את הבוגרת (יז). רבי אליעזר ורבי שמעון מכשירין בבוגרת. לא ישא את מוכת עץ (יח). אירס את האלמנה. יונתמנה להיות כהן גדול יבנום. ומעשה ביהושע בן גמלא שקידש את מרתא בת ביתוס. ומינהו המלך להיות כהן גדול

יבנום. גמרא דכתיב (שם) בתולה מעמיו יקח אשה והאי אשה לא איצטריך אלא לדרשה: ומינהו המלך. שלא הי' הכהן ולא היה ראוי לכך ופי' שוחד מינהו המלך כדאיתא בגמרא והיינו דלא תנן ונתמנה: לא יבנום. דמאשה דילפינן מינה אירס ממעטינן אשה ולא יבמה. גמרא. ועיין מ"ש בפ"ב מ"ד: חולץ ולא מיבם. וא"ת מריבא במעטינן לה דקתני שומרת יבם כו' ואר"י דחולץ אתה להמעטינן דסמ"ל: מכ"ש בזון דכ"ג שרוקקת בפניו לא תחלוץ אע"ג דתנן לה לעיל [פ"ב מ"ד] ובפרק כהן גדול בסנהדרין [דף י"ח] תוב' וע' מ"ש פ"ד מ"י וע' מ"ש בריש ברכות ובמ"ה פ"ד דכתובות: ולא מיבם. עיין מ"ש בריפ"ב דסנהדרין: **ה** כהן הדיוט לא ישא אילונית. [וסימניה פירש הר"ב בפרק קמא מכנה ח'] וכתב הר"ב ה"ה לישראל דמידי הוא טעמא אלא משום שאינה בת בנים. ישראל לא מפקדי אפריה ורביה [בתמיהה] גמרא. ועוד הא תנן לקמן לא יבעל כו' ועיין במשנה ג' פ"ד דסוטה דה"ה זקנה ובאינה ראויה לילד: אלא אם כן יש לו אשה ובנים. לו אשה לפרות ולרבות עמה לו בנים קטני. רמב"ם פרק ט"ו מהלכות איסורי ביאה. דכתיב (הושע ד') הזנו ולא יפרוצו כל ביאה שאין בה פירצה [פי' גידול בנים] אינה אלא בעילת זנות. גמרא. [ודכתבו התוספות וז"ל קטנה אחיה לכלל פרצה לכשתגדל ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פרצה ע"כ]: גיורת ומשוחררת. לפי שהעובדי כוכבים שעופי זימה הן ובניהם ילדי זנות הם ולפיכך סתם הגן אע"פ שלא נבעלה אפילו פחותה מבת שלש ויום א' הרמב"ם והרא"ש. ועיין מ"ה פ"ז והא דהוצרכו ב"ד של תמונאי לגזור משום זנות כמ"ש במשנה ד' פ"ק דכתבות היינו קודם שנתגיירה דלא שייך בה קיחה וחלול: ושנבעלה בעילת זנות. כתב הר"ב כגון חייבי לאוין או חייבי עשה. פירוש חייבי עשה ג' הן מגרי ואחומי ראשון ושני דאתיין מכלל עשה. דדור שלישי יבא. וכן בעולה לכ"ג אתיא מכלל עשה דבתוליה יקח ולאו הבא מכלל עשה עשה אבל הרמב"ם בפי"ח מה' א"ב ביאר שאין חייבי לאוין ועשה עושין זונה אלא הבועל וקחשיב נמי חלל וטעמא דהני תניא בברייתא בהדי חייבי לאוין ועשה אבל בפירושו למשנה ו' פרק ד' דקידושין תמה על הברייתא שמנאה חלל בכלל הפוסלים לכהונה ואמר דאי משום זונה אמרינן לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין כמ"ש בפירש הר"ב שם מכנה ד' ומשום כך ג"כ א"א שיהא משום חללה כיון שאינה אסורה לו ואין חללה אלא מאיסורי כהונה. ואין לומר שזה שפוסלה הוא כשבא עליה שלא לשם איסות שהרי אמרו כל שאי אתה נוטל אלמנתו ובת הלל

לו

יבין תפא"ת ישראל יבין

יז) קטנה בת י"ב שנים שהביאה ב' שערות, נקראת נערה שנה חדשים, ואח"כ נקראת בוגרת: יח) שהוכתה בעץ לו בשום דבר באותו מקום ואבדה בתוליה: יט) הא קמ"ל דלא חיישינן לבזיונו דכה"ג:

כ) שומרת מפורשין פ"א סי' י"ב.וה"ה לישראל רק נקט כהן משום ר"י דס"ל דכהן אפילו יש לו בנים לא יפלגנה: כא) לו לו [ובכה"י ליג אשה]: כב) מאחר שאסורה להנשא לו באיסור הטוב בכל, לו שנבעלת מחלל לו

אור גדול

פרק ו ד במשנה ונתמנה להיות כ"ג. אבל כ"ג שקדש את הקטנה ובגרה תחתיו לא יבנום משום דאישתני גיפה. גמ' (ג"ם א'). בתוס' שם ד"ה הא כתבו וצ"ע אם אחר שנתמנה נעשית מוכת עץ או בעולה אי הוי נשתנה הגוף ולא יבנום או לא. ויעויין בסל"מ (פי"ז מאי"ב הי"ז) שתמה על התוס' שנסתפקו בזה. דאין החילוק בנשתנה הגוף רק אם האיסור נתחדש בה או בו יע"ש. ואין לדבריו הכרח דהתוס' מפרשין דאין החילוק בין מחמתה למחמתו רק בשינוי הגוף בין לא נשתנה הגוף ושפיר נסתפקו. אמנם מצאתי לו רב דמסייע להמל"מ בפירוש הגמ' הרשב"א והריטב"א בריש פ' יש מותרות דהקשו על הא דקאמר שם בגמ' ועל הא דקתני במתני' כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול דקאמר שם בגמ' מאי אריא דקתני אלמנה ליתני בתולה וכי תימא קסבר האי תנא נישואין הראשונים מפילין. והקשו דהא לא עדיפא עכ"פ מנעשה בוגרות תחתיו באירסה ממש. ולכאורה דבריהם תמוהין דאם נדמה לאירסה ממש א"כ יש לדמותו לאירס את האלמנה ונתמנה להיות ב"ג דיבנום ולא לבגרות דהכא ליכא שינוי הגוף. ואי משום דדמיא לשומרת יבם שנפלה ונתמנה דלא יבנום א"כ הו"ל להקשות מינה ולא מבגרות דלא דמיא לה. וע"ב דמוה ל"ק די"ל דתנא דהתם סובר מיתה מפלת ממעטינן שומרת יבם מאשה ולא יבמה כדאיתא יבמות (דף ס"א) אבל אי נישואין מפילין י"ל דמתקריא אשה ליבמה ג"כ דמתחלה באלו נתארסה לשניהם ולא מסעטינן שומרת יבם להך תנא וא"כ גם מבגרות מאי מקשו דהא לק"ם כנ"ל. אבל אי מפרשי בהמל"מ אשה"ם כיון דמחמתה נתחדש האיסור שפיר דמיא לבגרות דהוי כנשתני גופה דאינו תלוי בשינוי הגוף רק

שם [אות סו] בתוי"ט ר"ה חולץ.דס"ד משוסבויין לא ידעתי הא בלא"ה הוי הידוש גדול בחולץ דאע"ג דמדאורייתא א"ע ליבום דאין עשה דוחה לל"ת ועשה פ"ם עולה לחליצה דילפי' לה

ולא ישא. פיי' שם הי"ב: אדם. פ"ח פ"ח נ"ם פ"ח פיי' שם הי"ב: כ"ג שבת אחיו. יהוחנני פ"ב הל"ח פיי' שם ופ"ם סהל' בלי המקדש פ"ו: **ה** כהן הדיוט. שם פ"ח פיי' שם פ"ז מפ"ח פ"ז סמ"ב כ' ב"ב טוס"ב שם פי' ח' פ"ח: רי"א. פ"ח פ"ח: ורבי"א. פיי' פ"ם מהל' ח"ב הי"ב סמ"ב לאוין קכ"ח טוס"ב שם פי' ו' פ"ח:

שנויי נוסחאות

ולא (ישא). כרי"ף ליתא; כד"נ וכרי"ק ובמסכי"ל לא ישא וכ"ה ברע"ב. רבי אליעזר ור' שמעון. כד"נ ובמסכ"נ ובמסכי"ל ר' אליעזר: כרי"ף ר' אליעזר ור' יהושע (?). לא ישא את מוכ"ע. כד"נ וכרי"ק מתחיל כאן מסכת ה' ועי' במסכ"נ: ומעשה. כד"נ וכרי"ק ובמסכי"ל מעשה (אח) מרתא. כד"נ ליתא. (שנפלה לפני) כ"ה. כד"נ וכרי"ק ליתא וכן ליתא כרי"ם ובמסכי"ל (ובהם (לכ"ה); כרי"ף שנפלה לכ"ה. (הרי זה). כד"נ וכרי"ק ובמסכי"ל ליתא. **ה** אילונית. כרי"ק וכרי"ף את האילונית. וכן בסמוך. אע"פ. כרי"ק ובמסכי"ל אף מי. שהיא זונה. כרי"מ מפני שהיא. ומשוחררת ושנבעלה בעילת. כרי"ק ומשוחררת .. בעילות.

ראשון לציון

ד במשנה ר"א ור"ש במכנה בגמ' איתא אלעזר אלא יו"ד וקומתכב מסוגי' הכ"ס וכן לקמן בסוגיא ע"ש. איתא אלא יו"ד: שם **חוי"ם** ד"ה **בין** אלמנה כו' אפילו כן האירוסין עיין יסל"מ: שם חוי"ם ד"ה ומינהו המלך כו' והיינו דלא תנן ונתמנה כו' בסנהי' סא. מיהו אין נתמנה לא (נתמנה לא קתני דהוה משמע דאלוי היה לכן

כס"ו) אלי' קטיר קא מ"ל הכא (קטר של רבינו הלי רוצה כאן אלא היה אלוי לכך אלא שהכן מכון ומישהו כס"ו) דאלי' אפי' אין מרבא בה מיישוב ליתא מלכא עד דמוקי ליבא בבכרא דברכא. ובכן דל"נו עלי אהכה ויהכן לגיר גמיונו המלך כו' וע"י שוהר מינהו המלך והיינו דלא תנן ונתמנה כדאי' בגמרא:

תוספות רע"ק

ד נאות סהן במשנה ונתמנה להיות ב"ג. אבל כ"ג שקידש קטנה ובגרה תחתיו לא יבנום דאשתני גופה. גמ' ;

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ן לא יבטל. פ"ל פ"ב פ"י' ופ"ו מכ"פ פ"ל ממ"ב פ' מ"ם פוס"ש סס כי' מי פ"ת: ובה"א. פי' סס ב"ד פוס"ש סס פפ"ו ה': נשא אשה. ס"ד פ"ל פי"ו סס כ"ז בפ"ב סס. פוס"פ סס פי' קנ"ד ספ"ו ו':

שנויי נוסחאות

* ושהה עמה. במשנ"ל ושהתה עמו.

תוספות חדשים

ו במשנה ובה"א זכר ונקבה וכ"פ כס"ע סימן ג' ודין כמה אשה ושהה עמה עשר שנים כס"ע סימן קנ"ד סעי' י' וסיים רמ"א דכמון הוה אין כופין כלל להולידו יעיין שו"ת שבות יעקב חלק ג' מא"ה שאין מוטל כלל על הבית דין אפילו מצוה ליבא לכוף בזמן הזה:

תוספות רע"ק

לה מיתורא דיבמתו כמו שהעתקתי לעיל פ"ב מ"ד בגליון בשם תוס' וכיון דצריך קרא לזה פשיטא דצריך התנא להשמיענו דין זה. ואולי דבאו לתרץ דאמאי נקט אלמנה לכ"ג לנקוט חייבי עשה דמצרי ואדומי דג"כ מה"ת א"ע ליבום דאין עשה דוחה עשה. ואולם ברמב"ם פ"ו ה"י מיבום מבואר דאפי' ביבמה שהיא בעשה מתייבמת מה"ת. וצ"ל כיון דהוא לאו הבא מכלל עשה והעשה בדרך שלא יעשה כן ליקח מצרי ואדומי תוך ג' דורות הוי כמו לאו דעלמא ועשה דחי לה, וכן מצאתי מפורש בשיטה מקובצת בחובות דף מ' ד"ה וזה לשון הרשב"א. וא"כ שפיר נקט מתני' בדקדוק הדין באלמנה מן הנשואים דאף דמדאורייתא א"ע ליבום מ"מ עולה לחליצה. וברש"י יבמות דף פ"ד ע"א בד"ה והא בולה פרקין וכו' דנפקא לן בב"כ מועלתה יבמתו השערה. ותמיה לי מה נקט הס"ד, הא לפסקנא מסקינן דמותרת ליבום מה"ת דאתי עשה ודחי ל"ת. רק דמדרבנן אסורה אטו ביאה שנייה וצ"ע:

אור גדול

רק אם האיסור מחמתה. והיא ראיה ברורה: ה בתוי"ט ד"ה ושנבעל"ה ומיהו לקמן כו'. תמוה דבמשנה ב' נוסחה נמי סבואר כן בת ישראל למחזר: ו במשנה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה. ראיתי

לא תעשה זונה: ן ב"ש אומרים שני זכרים. דילפינן ממשה שפירש מן האשה לאחר שנולדו לו שני זכרים: וב"ה אומרים זכר ונקיבה. שנאמר זכר ונקבה בראם. וממשה אין ראייה שעל פי הדבור עשה: ושהה עמה עשר שנים וכו'. כדאשכחן באברהם לאחר שהה עשר שנים עם שרה ולא ילדה נשא הגר וימים אשר עמה בחולה לארץ לא עלו מן המנין דדילמא ישיבת מון לארץ גרמה וכל הימים שהיה לו האשה חולים או חבושים בבית האסורים וכיולא בזה

לא תעשה זונה אומרים שני זכרים. בית שמאי אומרים שני זכרים. ובית הלל אומרים. זכר ונקבה(ב) שנאמר (בראשית ה') זכר ונקבה בראם. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה

ן לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים. בית שמאי אומרים שני זכרים. ובית הלל אומרים. זכר ונקבה(ג) שנאמר (בראשית ה') זכר ונקבה בראם. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה

גמי שאינן ראוין לבא בקהל שפוסלין מן התרומה וה"ה לכהונה מק"ו דגרושה כמו שכתבתי שם משנה ד' אבל הראב"ד והתוספות והרא"ש סוברין דאין זונה אלא מחייבי כריתות או נכרי ועבד שאין חופסין (ל) בהן קדושין וג"ל שיש להם ראיה מהמשנה לעניל דלא חשיב לחייבי לאוין ועשה והא דחשיב פסולי כהונה היינו לעשות חללה ולא לעשות זונה וכמ"ש לעיל הרמב"ם ואע"ג דממהניתין דפ"ז מוכח דפסולים לתרומה ולכהונה ולא משום דעשאה זונה אלא גזירת הכתוב מובת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לזר לה כו' וזוהי דעת הראב"ד בהשגות בהדיא. ולפיכך לא נשנו לעיל משום דהיא עלמה לא נעשית לא זונה ולא חללה ולעיל בהכי הוא דאיירינן ולא בפסול מתרומה וכהונה אלא באיסור זונה וחללה בלבד. ומפני מבנה זו דלעיל דחו הברייתא שנאמר חייבי לאוין ועשה בכלל הפוסלים לכהונה שכתב הב"י סוף"ה סימן ו' שאינו יודע היאך אפשר לדחותה ועוד דהם מפרשים הברייתא דללו משום פסול זנות נשנו בה אלא משום דגזירת הכתוב דובת כהן ולא נדחית כלל וכבר כתב המגיד להראב"ד שסובר דאבל אע"ג דללו בעילת איסור היא פוסלה מן הכהונה ועושה חללה דמקיש זרעו לו שגם הזרע עושה חללה ע"כ. ואני אומר שאפשר שמפרשים הברייתא דפסלה לא מעשה זנות ולא מעשה חללה אלא מעשה גזירת הכתוב ובת כהן וגו' כי תהיה לאיש זר כלומר שיש זרות בביאתו וכל איסורי לאוין זרים הם בביאתן. וגם החלל קרוי זר כיון שנעשה זרות ע"י ביאתו בזרע שיבא ממנו וזוהי הפסול לה כלומר שיש לו פסול כמו שזכרת. ואם נפשך לומר דאבל עושה חללה מן ההיקש שזכר המגיד כ"ם דיש מה ומ"מ באיסור לאוין איך נריך לאיסור זונה כלל: ן לא יבטל אדם מפריה ורביה. מלת יבטל היו"ד במיר"ק והכי"ת בקמ"ן והטי"ם דגושה ב) שהוא מבנין התפעל והא דלא תנן לא יבטל אדם פריה ורביה כו' כ"ל לפי שאע"פ שמשמש מטתו אפשר שלא יוליד ונמצא שפריה ורביה לאו ביזו ולכך לא שייך למתני לא יבטל ולשון הרמב"ם בפפ"ו מה"א לא יבטל מלפרות ולרבות: ובה"א זכר ונקבה שנאמר זכר ונקבה בראם. וב"ש אין דנין אפשר משא"ל דאי לא איכרא חוה לא הוה נקבה אחריתי אבל הכא מי שיש לו שני זכרים נקבות הרבה בעולם. ומ"ש הר"ב לב"ה דממשה אין ראיה שע"פ הדיבור עשה שנאמר (דברים ה') לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי: ושהה עמה עשר שנים וכו'. כתב הר"ב כדאשכחן באברהם לאחר שהה עשר כו' ויצחק שהה עשרים שהרי בן ארבעים היה

ל) כתוי"ט דשם לאשונים בדרין. ב) מלת יבטל היו"ד בהיר"ק והכי"ם בקמ"ן והם' דגושה כ' כל"ל וכ"ה בתוי"ט ד"פ וד"ק והתוי"ט קורא כפי הגראה, לשת"ת קמץ לו כי כ"ל והכי"ת בפת"ם ויהיה לפי"ז יבטל כמו יתבטל וזוהי כונת התוי"ט. ואי אפשר לומר כלשה שהשמיטו המלה, והטי' והכי"ת, ודגושה בוא"ו והכונה לנגין נפעל הלא הוא כתב שהוא מבנין התפעל ושוד דהנגין נפעל מורה ביותר על הפעול ע"י אחר מתת שהתפעל הוא יתם התוזר כלומר על ידו וכו.

יבין תפארת ישראל בועז

לו מעבו"ס. וכן הגיורת אסורה לכהן. אבל נדה שנבעלה לא נעשית זונה [אה"ע ו' ח'](א): כג) ובמתו והגיחו זכר ונקיבה ביחד מבנין

פ"ן (א) ופנויה שנבעלה, אף דבנבעלה לכהן לא נעשית זונה: [ולרש"ז אה"ע כ"ו ס"ח בנבעלה ב"פ נעשית זונה, ויש כוונ ב"ם ס"ו סקי"ם, שהם לכאורה כאגרתא דלא מפרשי, ועי' יבמות ד' ס"ח

ב'], עכ"פ הדין יפרד לה' רשעים (ג) בים ע"ח, אפילו אשה לו קרוב שאומר שנבעלה לכהן לה מותרת לכהן, דע"ח נאמן באיסורים בלא אחזיק אסורא [כיבמות דפ"ח ג'], ובפסולי כהונה אין אומרים אין דבר שבערוה פחות משנים [בכתובות פ"ם מ"ב]. ולא היישינן שמא גם לפסול נבעלה, אפילו אינה רוב פסולים כעבו"ם וכדומה, דעכ"פ הו"ל ס"ם, שמא לא נבעלה רק מזה, ואת"ל גם מאחר, שמא כשר היה [מ"ב כ"ו]. (ב) אפילו מודה בועל בעצמו, מותרת לכהן אחר מעשה הנ"ל, ואי"ל אין אדם משיש עצמו רשע [בסנהדרין ד"ע ב'], והרי הכא בעל אותה נדה. עכ"פ הרי באחרים ואדרוסה נמי שריא כנ"ל [בכתובות די"ג ב'] ואמאי, הרי כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה [בריש מסכת כלה]. ואי"ל דבדרבנן, בכלה בלא ברכה אדם משום עצמו רשע, ליתא, דהרי הא דאין אדם משיש וכו' הוא משום דאדם קרוב אצל עצמו, ואינו נאמן על עצמו מה"ת, אע"ב מ"ש דאורייתא אז דרבנן. [ועי' בתוכות די"ח ב' רש"י ד"ה הפה שהתיר] אע"כ דדוקא בהרגתיו ופטרי רבעני, שאומר בפירוש שחטא, אמרינן אין אדם וכו', משא"כ באחרים, אינו אומר בפירוש שנבעלה בלא ברכה, ושמא בירך אף שאינו ידוע לנו, א"כ מה החם שברכת חתנים בעשרה [בכתובות ד"ח ג'], וכל כי עשרה איכא פרסום [בכ"ב קמ"ב], אפ"ה תלינן בבירך במקום שאינו ידוע לנו, מכ"ש הכא שאינו אומר בפירוש שנבעלה נדה, והרי נהרות מצויות, ודלמא שבלה. ואת"ל באחרים מה"ט מסיתן אף דמשיש עצמו רשע, מדמתכוון לתשובה אלא לפסול אותה ואת הולד בחנם [ועי' הוס' ב"מ ד"ע ב'], ה"נ בנבעלה לכהן י"ל דמתכוון לתשובה אלא יפסילנה בחנם, ואי"ל הרי באיסור דאורייתא חייסינן כמו דאיכא אחרינא חל לגבה, ומה"ש במודה שהוא בנו אינו פוסרה מחלוצה [וכב"ם אה"ע קי"ן]. התם שאני דליכא ס"ם, וכ"ש באמר שהוא בנו מא"א ליכא חזקת כשרותה, משא"כ הכא, תדע, דאי לא תימא חילוק זה, א"כ באחרים ואדרוסה הנ"ל נמי לתסר, אע"כ כדאמרן דגם באדרוסה איכא ס"ם שמא רק מאחרים ושמא לאנסה. ואע"ג דבאחרים רק בדיעבד שריא [בכתובות י"ד ג'] [בקדושין דס"ג ב'], בקדשתי בתי ובא ג' ואמר אני קדשתיה, נאמן להתירה לאחר לכתחלה מה"ט לכ"ע. ואינה"ק הרי בהיא וממזר מודים שנבעלה לו אפ"ה ולד אסור בממזרת [כאה"ע ד' כ"ו] וע"כ דחיישינן שמא גם כשר בעלה והרי בתם נמי איכא ס"ם כי הכא, דשמא לא נבעלה מאחר, ואת"ל שנבעלה מאחר שמא גם הוא ממזר היה. התם אין הספק שקול, דאין ממזרין מצויים, משא"כ הכא שכיחי פריצי [כתובות ל"ו ב'] ואפילו בכשרים [בקדושין ד"פ]. כך נ"ל וכך הסכימו שלשה רועי ישראל ה"ג אא"ז הגאון דמשק אליעזר זצוק"ל, ובנו אא"ז הגאון אור ישראל זצוק"ל, ובכלו אחמ"ז ע"ר הגאון במרגניתא זצוק"ל, ודלא כב"ם דמצריך חד רוב אפילו יש עדים שנבעלה לכשר. (ג) מיהו נמודה כהן שהוא בעל אותה ורוצה לנשאה, לכאורה י"ל דא"כ, דשמא עיניו נתן בה [כאה"ע ל"ז סכ"ה], ואי"ל הרי באיסור דרבנן לא חמרינן שמא עיניו נתן בה, דהרי במשכורת ומוקצה, מהימן לומר שהוא הבועל ומאחר לנשאה [כאה"ע ד', וב"ש י"ג ס"ק כ"ג], וה"נ רק איסור דרבנן הוא, דהרי אפ נשאת לא תצא מדמוענת הרי לכשר נבעלתי, ואי דאו' לא הוה מחלקינן בין לכתחילה לדיעבד [כתוס' ניטין ד"ג ב'] ל"ל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בזה מדברים שמונעים התשמיש אין עולין למנין עשר שניה: גרשה מותרת לינשא לאחר. דשמא לאו מינה הוי אלא מיניה. וכשהוא מגרשה נותן לה כתובתה אם טוענת דמיניה הוא שאינו יורה כחן ומטילין חרם עליה אם יודעת שהוא יורה כחן וטוענת עליו טענת שקר: האיש מצווה על פריה ורביה ולא האשה. דכתי' (בראשית א') פרו ורבו וגו' וכבשוה וכבשה כתיב חסר ו"ו. האיש שדרכו לכבש את האשה הוא מצווה על פריה ורביה: רבי יוחנן בן ברוקה אומר וכו'. ולית הלכתא כוותיה:

אינו רשאי ליבטל כו'). גירשה מותרת לינשא לאחר. ורשאי השני לשהות עמה עשר שנים כה) ואם הפילה מונה משעה שהפילה. האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה כו). רבי יוחנן בן ברוקא אומר על שניהם הוא אומר (בראשית א') ויברך אותם אלהים. ויאמר להם פרו ורבו:

שמה היה בקחתו את רבקה ובן ששים שנה נולדה אותם תירלו בגמרא דילחק עקר הוה ויודע שמחמת עלמו הוא וכו' ורש"י בפירש החומש כתב על פי הברייתא דסדר עולם דכת ג' נשאה ושהה עשרה עד שתהא ראויה לילד ואחר כך עוד עשרה כמו שעשה אביו: גירשה. כתב הר"ב נותן לה כתובתה אם היא טוענת דמיניה הוא שאינו יורה כחן לפי שהיא נאמנת בזה שהיא יודעת ומרגשת אם יורה כחן אם לאו והוא אינו מרגיש. גמרא. ומ"ש מטילין חרם כו' לפי שכל אין טוענ בבריה אין מבטיען אפילו היסת. אבל מתקנת הגאונים להחרים שתם ואף על פי שבכל מקום לא הזכירו אלא חרם שתם ואף לשון הרמב"ם בכאן ובחיבורו פט"ו מה"א כתב חרם שתם אין לתפוס בזה על הר"ב שכתב ,ומטילין חרם עליה לפי שבכאן אין מי שיודע בדבר אלא היא א"כ החרם שתם הרי אין יכול לחול כי אם עליה: ["מותרת לינשא לאחר. לשמי אין לשליחי לא. מהני' [מני רני] היא כמ"ש כבר לעיל סוף פרק ב']:

יבין תפארת ישראל בועז

שניהן, יצא. ואפ"ה אסור מדרבנן ליטב בלא אשה, ובאפשר ישא בת בנים [אה"ע א']: בד) כשלא קיים פו"ר. ובשיה הוא לא היא בדרך אז חולה, אינו עולה למניין [שם קכ"ד]: כה) אבל לג' לא חנשא: כו) והכי קיי"ל [סי' א']. מיהו בחין לה בן ובת וטוענת שהוא נורס מדאינו יורה כחן, וטוענת שרוצה בן שתשתן עליו מטילין חרם שתם אם טוענת שקר ואז צריך לגרשה [שם קי"ד סי"ז]:

ל"ל דהתם כיון שמותרת אחר ימי הפקה, לא תקיף יצריה, דלא שבק היתירא ואכל איסורא [כתו"מ סי' ס"ז], משא"כ הכא, תדע דהרי בשבויה המעיד בה לא ישאנה [בכתובות ל"ו ב'], אף דשבוייה נמי מדרבנן, עכ"פ כיון דתהא אסורה לעולם עליו, חייסין שמא עיניו נתן בה, וה"ל הכא. אמנם לא דמי לשבוייה, דבשבוייה שאני שהחמירו בה כעין דאורייתא, דאפילו אם נשאת תצא, משא"כ הכא הרי בעיא לא תצא, לכאי ל"ל המקלינן בה נמי בהא, דלא ניחוש שמא עיניו נתן בה, ואילו"ק הרי בקדשה א"ע ובא א' ואמר אני קדשתיה, נמי בעיא לא תצא [בלה"ע ל"ז כ"ד], ואפ"ה לכתחילה חייסינן שמא עיניו נתן בה, וכ"כ בעל שמעיד לאשה שמת בעלה, אסורה לו שמא עיניו נתן בה [בלעיל פ"ב מ"ט] ואפ"ה בעשאת לא תצא [כתה"ע י"ב]. ליתא, דבהך תרתי, בלא עדותו וודאי אם נשאת תצא, משא"כ הכא בלא עדותו, בעוונת הרי לי שלבשר נבעלתי, אפילו ברוב פסולין אצלה, אם נשאת לא הצא בלקמן אות ד'. ואדרבה ל"ל דאיה, דבמודה כהן שבעלה מותרת לו, דהרי בפרק שניה מסיקן לבשאה, דלא שדי חיסא זוי בכלי עדיף משמא עיניו נתן בה, וה"נ במודה שממנו נתעברה מתחייב לפרנס הולד, דהרי כמו דבשבויה מדרבנן, ה"נ מדרבנן כיון דאם נשאת לא תצא. ומ"ל דוקא בפודה שבוייה שכהן הממון קודם שבא לפניו, אמרי אי לא דברירה ליה דעהורה היא לא הוה שדי זוי בכלי, משא"כ הכא אפשר ישתמש אח"כ ולא יפרנסו. ליתא, דא"כ בתרוסה ואלוסה [כתובות די"ג ב'] נמי נימא שמא עיניו נתן בה, דמה שמתחייב לפרנס הולד ישתמש לבסוף, אע"כ אי לאיין חילוק, אי כיון דזכתה מאוסה בעיניו [כסי' קי"ז ס"א], וה"נ כן. ואף דיש לחלק בין זנות דבשוייה דלא מאיסה כזנתה תתהיו אפילו באונס, עכ"פ מי גרע מה שנפסק קיקלון על כבודו שזנה עמה, מהאי דשדי זוזי בכלי, וסרי אדרבה שמעינן לעיל דממונא מחיל אינש משא"כ לענר גופו [בב"ק ל"ב א'], ומה"מ ל"ל דאפילו מה הילד בשעת הולדתו מהימן מה"מ. וכל זה ל"ל לכלבה ולא לנמעשה, דבבר הורה הזקן [רבינו נב"א], דלא תנשא לכהן שמודה שבעלה לו, ובנשאת לא תצא. וכל מה שאמרנו לעיל היינו אפילו בבעלה בעיר, ואפילו ברוב פסולין אצלה, אבל ברוב כשרין יטאר לקמן: (ד) אמנם במכהיסה וליכא עד שבעלה לכשר, יש חלוק, דבבעלה בשדה דהיינו במקום דעיידי, לרמב"ם בעיגן חרי רובא, שיהא רוב העוברים שם כשרים, ורוב העיר שפרסים משם אוהן העוברים ג"כ כשרים, אז מותרת לכהן אפילו לכתחילה, אפילו לא אמרה בדי לי שלבשר נבעלתי, [ובב"י מ"ל בדי לי], ובדיעבד אפילו ברוב פסולין לא תצא, ודוקא באומרת בדי לי. ולרמב"ן ורשב"א ור"י ורא"ש וטור, בטוענת בדי לי אפילו לכתחילה שני ברוב א', ובאינה טוענת בדי לי אפילו בדיעבד צריך ב' רובא. ונבעל המאור אפילו בלא בדי שני ברוב א' אפילו לכתחילה. ובפ"ע [שם"ו ו'] פסק כרמב"ם. מיהו בנאנסה אפילו ב' רובא ובדי לא מהיא לריכא סברא דבודקת ומוכה, רק בלאית לה מנו. (ה) כל זה בבעלה בשדה, אבל בבעלה בעיר, דהיינו במקום קבוע, דאפילו איכא רוב כשרים הו"ל כמחלה על מחלה, לכאי לרמב"ם, אפילו איכא ב' רובא כשרים, אם"ה לא תנשא לכתחילה, ובנשאת לא תצא, ודוקא בשטוענת בדי שלבשר נבעלה, דאל"כ אפילו בנשאת תצא, רק בדאיכא ב' רובא. ולשור דוקא בידוע שבלבה למקום הבועל, אבל בשאמת הו"ל כהלך בועל אצלה, ומותרת לכתחילה בדאיכא ב' רובא. וקי"ל כרמב"ם. מיהו בבעלה בשכונה של ישראל אחין שם מי שבסול לה, פסק אא"ז הגאון אור ישראל זצוק"ל דלא שבקינן רוב שכונה למיזל בתר רובא דעלמא, וכ"כ הפ"י [בכתובות ד"י"ג ב'] וכ"כ הפרי חדש י"ד [סי' ס"ג] וכן כתב אאמו"ז זצוק"ל דשכונה עדיף מרוב [בב"ב כ"ג ב']. ולי אני בו"ת כ"ל דני בתים הו"ל כשכונה [בע"ז דכ"א], והוס' בתובות דכ"ח], ולפיכך בנמצאת מעוברת, ובשכונה זאת סביב לה אין פסול, אין חוששין שמא נתעברה בשכונה אחרת, ורחייתי מב"ש [ס"ו ס"ק ל"ל]. עוד ל"ל דאפילו מצוי בשכונתה קרובים מייבי כריתות ומיתת ב"ד, לא תלינן בהו, מיהו דוקא בלא ואח דלא תקיף יצרייהו [כיומא דס"ע ב'] אבל בבעל אחות וכדומה, תלינן, ולא אמרינן אהזוקי מיגסי בדשיעי לא מחזקינן, [בכבועות דמ"ו ב'] וודאי עכו"ם הוה. ליתא, דהכא יצרא דעבירה אחי דאנוס עובא, וכדאמרינן [במכות דכ"ג ב'] הבתה דם שנפשו של אדם קלה בהן כתיב בה והאלכת ימים, גזל ועריות שנפשו של אדם מתמדתן עתה"ו. תדע דהרי יחוד אסור לגבייהו [בקדושין דפ"א]. ותו ל"ל דאפילו בשאר מילי הרי אמרו לעולם יהיו כל אדם בעיניך כלכמין [פ"ה מס' ד"א] וכ"כ אמרו בשבעלי דיינין עומדין לפניך יהיו בעיניך כרגעים [אבות פ"א], ואמאי הרי אהזוקי מיגסי בדשיעי לא מחזקינן, אע"כ שמא עשה לא חייסינן, אבל שמא יעשה חייסינן, כדאמרינן נמי [ניסין כ"ח ב'] שמא מת לא חייסינן. שמא ימות חייסינן, וה"ל לענין יחוד, אפ"ה בעריות דתקיף יצרא גם בבלעבר חייסינן וכן הורה רבינו [נב"י כ"ח]. וכ"ה המאיר עיני המחבים לו:

את אשתו אפילו אם מ"א בלא גרושין ואדרבא רצוי ללמוד מכאן דאפי' אח"ל בעלמא הנוגא אשה על אשתו יוצא ויצן כהונה היכא דשמא עמה עבר בשם שרי לכבעים צמתה כמו שמצינו באברהם וכו' לא"כ למתני' דלא קתני יוצא אלא אינו רשאי ליבעל ויש בכלל שיטא אחרת עליה כמ"ש לעיל מפירש"י א"כ לזה יש לנו ראיה גמורה מאברהם. (מ"ל): שם ד"ה האיש וכו' וכבשה וכו' והא דא"ל פרו ורבו ל"ל כמ"ש הוס' דהוה ברכה בעלמא. (שם): שם ד"ה ר"ו וכו' ולית הלכתא וכו' אע"ג דבש"ס פליגי ר' יוחנן וריש"ל ממאן הלכתא ומסקינן דר' יוחנן הוא דאמר אין הלכה כר"י בן ברוקה וא"כ ריש"ל אמר הלכה ובעלמא קי"ל כריש"ל לגבי ר"י דקיים מ"מ הכא פסקו כר"י מורי"ל כר יאמר דבהרא הוא מבני מלייה אחביא דשפחה דמשני מעכא הפקר מהגו בם הא לאו הכי לא ס"מ דלא פסקה. (שם): תוי"ש ד"ה ושהא וכו' דיתקן עקור וכו' אע"ג דאברהם נמי שומעות היה ושומעות שמקרא לא שכיח שיוליד מ"מ יליפין ממיה משום דקרא יתירה הוא דאי לאו לדרשה לאמר קרא מקן עבר בשם אבל קרא דיתקן מינעי ליה לכדר' חייא לאה נמו וכו' דאיתא בש"ס. (שם): בא"ד דבת ג' וכו' והש"ס אלא כמ"ש הוס' שמדרשים מלוקים אינ' בדורות הראשונים היו ראויין להוליד קודם הזמן. (שם): שם ד"ה גירשה וכו' אין מי שיודע וכו' מסתמא קאמר דבעברה אפשר לאמרה שמי שיודע בלא היא ואפי' בלא עברה אפי' שיהיה בשוי מלפנים עם אמרת וגירש וכשיתרימו כתם תבא אבתו הראבוה ותעיד וכ"ש דהרמב"ם דכתב הכא שמי חרם שתם (שם):

שנויי גוסהאות

רשאי. נכי"ק רשיי וכן בסמוך. ורשאי. בד"ל ומסכיל רשאי. וכן הוא נכי"ק. ואם הפילה. בד"ל אם.. (ויאמר להם) פרו ורבו. במסכי"ר.. להם אלהים פרו ורבו וגו'; נכי"ק ליתא.

אור גדול

ראיתי במהרש"ם (אבה"ע סי' קי"ח). לענין אשה שאחר נישואיה אירע לה חולי ונעשית רואה דם בחמת תשמיש דהדין הוא דיוציא ויתן כתובה. דכתב ויתן לה כתובה סנה או מאתים אבל תוספת נראה בעיני שלא יתן והטעם שאני אומר שבאשה ששהתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה כתב הרמב"ם דיוציא ויתן כתובה שתם ולא פירש התוספת כו' עי"ש. ודבריו תמוהין דבהרמב"ם שם (פט"ו מאישות ה"ח) מבואר דיש לה תוספת ומאור תמוה דראה הל' ז' ולא ראה הל' ח'. וכ"כ כל הפוסקים דהיכא דאין האשה כוסהו לגירושין רק הב"ד מוציאין יש לה תוספת. ויעויין באבה"ע (סי' קי"ז) בח"מ ובב"ש. ודברי הסהרש"ם תמוהין מאוד מאוד להמעיין בסוסקים סי' קס"ז קי"ז וקנ"ד:

לקוטים

ן הר"ב ד"ה ושהא וכו' כדאבכתן וכו' אע"ג דבש"ס אמרינן ואשה"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר מקן עבר שיש לשבח אבנים וכו' מ"מ נסנה הר"ב לראיה גמורה מכוח דלא אמרו כן בש"ס באיה אלא זכר לדבר דלא על הברייתא דיוצא ויתן כתובה ואתא ודאי אין לנמוד מכאן ראיה גמורה כמ"ש הוס' וז"ל ראיה גמורה איה דמשם אין ללמוד שיהא זקוק לגרש

גירשה. מיי' שם פי"ח פוס"ע שם שפי' י"ח: האיש מצווה. פ"ב פ"ב מיי' שם פ"ו פ"ב מוס"ע שם פי' מ' שפי' מ' ופי' י"ב: רי"א. בנמ ק"ח פ"ח ניסין כ"ב פ"ב קדושין נ"ה ע"ח:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org